

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

**Н. Г. Ушакова
Н. А. Гебер
Н. М. Федоренко**

МАКРОЕКОНОМІКА

МІКРОЕКОНОМІКА

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПІДГОТОВКИ
ТА ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ
6.140101 «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА»**

Харків
2013

ЗМІСТ

Вступ	4
Методичні рекомендації з підготовки та виконання контрольної роботи з «Макроекономіки» та «Мікроекономіки»	5
Критерії оцінювання контрольної роботи.....	6
Навчальний тестовий та практичний тренінг.....	8
Контрольні завдання з «Макроекономіки» для студентів заочної та заочної прискореної форм навчання.....	46
Контрольні завдання з «Мікроекономіки» для студентів заочної та заочної прискореної форм навчання.....	89
Система поточного і підсумкового контролю знань студентів заочної та заочної прискореної форм навчання з «Макроекономіки» та «Мікроекономіки».....	133
Список рекомендованої літератури з «Макроекономіки».....	135
Список рекомендованої літератури з «Мікроекономіки».....	137

ВСТУП

Контрольна робота є підсумком засвоєння студентами вузлових проблем та категорій економічної теорії і його метою є узагальнення отриманих економічних знань на базі дисциплін «Макроекономіки» та «Мікроекономіки».

Контрольна робота має на меті з'ясувати, як студенти, користуючись надбаними економічними знаннями, навчилися аналізувати та оцінювати процеси економічного життя, а також пов'язувати теоретичні знання з практичними навичками, осмислювати та оцінювати економічні події.

Мета визначає і специфіку структури запропонованої методичної розробки, яка включає: методичні рекомендації з підготовки та виконання контрольної роботи для студентів, що навчаються за заочною формою; критерії оцінювання виконаних ними робіт; навчальний тестовий та практичний тренінг; контрольні завдання з «Макроекономіки» та «Мікроекономіки»; список рекомендованої літератури з дисциплін, що включає методичне забезпечення, базову та допоміжну літературу, інформаційні ресурси.

Кожен студент, користуючись даними матеріалами, може систематизувати та узагальнювати економічні знання в галузі економічної теорії.

Дана методична розробка покликана створити мотиваційне та інформаційне підґрунтя написання контрольної роботи студентами заочної та заочної прискореної форм навчання напряму підготовки 6.140101 «Готельно-ресторанна справа».

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ
ТА ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
з «МАКРОЕКОНОМІКИ» та «МІКРОЕКОНОМІКИ»**

Контрольній роботі надається важливе значення в навчальному процесі. Вона є однією з форм самостійної роботи студентів-заочників. Виконання цих робіт сприяє більш глибокому, самостійному вивченню предмета і водночас є однією з форм перевірки знань студентів.

Робота над підготовкою контрольної вчить студентів: підбирати та аналізувати законодавчі та нормативні акти, конкретний фактичний матеріал; узагальнювати економічні явища; пов'язувати теоретичні положення з їх практичним застосуванням, осмислювати та оцінювати економічні події.

Контрольна робота повинна виконуватися в строгій відповідності до методичних рекомендацій та вимог кафедри щодо їх оформлення.

Контрольна робота виконується за варіантами, складеними відповідно до робочої програми дисципліни. При виборі варіанту студенти керуються наведеними завданнями, при цьому обираючи такий варіант, який відповідає його номеру в списку групи. Кожний варіант складається з трьох частин.

Перша частина включає одне теоретичне питання. Виклад питання роботи починається з суті справи, з постановки запитання, з в'яснення змісту, який аналізує економічне явище чи процес. Потім необхідно перейти до характеристики притаманних цьому процесу рис та особливостей, показати всю різноманітність форм його проявів, відобразити його становлення і розвиток. Положення роботи не повинні бути декларованими. Кожну з них потрібно підкріплювати науковою аргументацією; системою доказів і роз'яснень, досвідом з практики. Важливо підкреслити різні точки зору з даної проблеми і висловити свою точку зору.

Після написання тексту роботи студент повинен ще раз прочитати і детально відредагувати, ліквідувавши повторення, покращивши окремі формулювання, в роботі не допускаються не літературні скорочення.

Друга частина включає дев'ять тестових завдань множинного вибору з однією правильною відповіддю.

Третя частина включає одне практичне завдання.

Основну літературу студент може взяти із списку до відповідної теми. Додаткову літературу він підбирає самостійно. Більшість статей з основних проблем публікується в журналах: «Економіка України», «Вопросы экономики», «Российский экономический журнал», «Мировая экономика и международные отношения», «Експерт», «Компаньон» та інші, а також у періодичній пресі. Вивчення літератури потрібно починати з детального ознайомлення законів, з відповідними законодавчими та нормативними актами, підручників, книжок, монографій, статей в журналах і газетах.

В кінці роботи надається (приводиться) список літератури в наступному порядку:

1. Законодавчі і нормативні акти.
2. Доповіді та матеріали Верховної Ради, Уряду країни.
3. Книги, монографії.
4. Статті.
5. Інші матеріали та матеріали періодичних видань

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота оцінюється в діапазоні від 0 до 60 балів (включно).

Виконане теоретичне завдання оцінюється в діапазоні від 0 до 22 балів.

22 - 20 балів отримує студент, що виявив усебічне, систематичне і глибоке знання навчально-програмного матеріалу, усвідомив взаємозв'язок основних понять завдання, виявив творчі здібності в розумінні, викладенні і використанні навчально-програмного матеріалу. 19 - 16 балів отримує студент, що показав повне знання навчально-програмного матеріалу, показав систематичні знання з дисципліни на рівні аналітичного відтворення, але припускає несуттєві помилки, неточності у висновках. 15 - 13 балів отримує

студент, що виявив поверхневі знання основного навчально-програмного матеріалу, припускає помилки, не точно формулює висновки. 4-0 балів отримує студент, який має пробіли в знаннях основного навчально-програмного матеріалу.

Кожне правильно виконане тестове завдання (з однією правильною відповіддю) оцінюється 2 балами.

Правильно виконане практичне завдання оцінюється 20 балами.

Для оцінювання в балах завдання практичної частини пропонується користуватися критеріями наведеними у таблиці.

Таблиця 1

Критерії оцінювання практичного завдання	Відповідна кількість балів за завдання
Отримані відповідь є правильною і обґрунтованою.	20 балів
Отримана відповідь суттєво наближена до правильного кінцевого результату, але є недостатньо обґрунтованою або розв'язання містить незначні недоліки.	16-19 балів
Записано правильний хід розв'язування завдання, але в процесі допущені помилки логічного або обчислювального характеру.	11-15 балів
В результаті розв'язання завдання знайдено лише частину правильної відповіді.	6-10 балів
Розпочато розв'язування завдання, але в процесі допущені помилки у застосуванні необхідного твердження або формули.	1-5 балів
Розв'язання не відповідає жодному з наведених вище критеріїв.	0 балів

Виправлення і закреслення в оформленні розв'язання завдань практичної частини, якщо вони зроблені акуратно, не є підставою для зниження оцінки.

Отримання результату в діапазоні від 40 до 60 балів за контрольну роботу – це підведення підсумків самостійної роботи студента й отримання права допуску до екзамену (заліку) з економічної теорії.

НАВЧАЛЬНИЙ ТЕСТОВИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ ТРЕНІНГ

МАКРОЕКОНОМІКА

1. Дефлятор ВВП дорівнює відношенню:

- а) реального ВВП до номінального ВВП;
- б) номінального ВВП до реального ВВП;
- в) номінального ВВП до номінального ВВП;
- г) всі відповіді невірні.

Відповідь: б, згідно поняття «дефлятор».

2. Трансфертні платежі – це:

- а) виплати домашнім господарствам, які не обумовлені участю у процесі виробництва;
- б) частина доходу, яка включається у національний дохід;
- в) тільки виплати уряду окремим особам;
- г) всі відповіді невірні.

Відповідь: а, надання трансферних платежів не припускає збоку їх одержувачів надання будь-яких послуг.

3. Робітник, який звільнився за власним бажанням і входить до складу робочої сили, але поки що не знайшов роботу, потрапляє до категорії безробітних, які охоплені:

- а) структурною формою безробіття;
- б) циклічною формою безробіття;
- в) інституціональною формою безробіття;
- г) фрикційною формою безробіття.

Відповідь: г, згідно визначення фрикційної форми безробіття.

4. Інфляція витрат обумовлена:

- а) зростанням споживчих витрат;
- б) зростанням інвестиційних витрат;
- в) зростанням собівартості продукції;
- г) зростанням сукупних витрат.

Відповідь: в, оскільки в основі інфляції витрат полягає підвищення цін на сировину, паливо та зростання зарплати.

5. Зміни яких показників найбільше сприяють інфляції попиту?

- а) зростання індивідуальних податків;
- б) зростання граничної схильності до заощаджень;
- в) зростання доходу кінцевого використання;
- г) зростання ставки %.

Відповідь: в, зростання ДКВ спричиняє зростання попиту, а у подальшому є причиною інфляції.

6. Крива сукупного попиту виражає відношення між:

- а) рівнем цін та сукупними витратами на купівлю товарів та послуг;
- б) рівнем цін та виробленим ВВП в реальному виразі;
- в) рівнем цін, який визнають покупці, та рівнем цін, який задовольняє покупців;
- г) обсягами виробленого та вжитого ВВП в реальному виразі.

Відповідь: а, згідно поняття сукупного попиту

7. Класичний відрізок на кривій сукупної пропозиції:

- а) має позитивний нахил;
- б) має негативний нахил;
- в) зображується вертикальною лінією;
- г) зображується горизонтальною лінією;

Відповідь: в, див. графік сукупної пропозиції.

8. Яка з наведених відповідей розкриває особливості точки «порогового рівня» індивідуального споживання:

- а) гранична схильність до споживання дорівнює 1;
- б) доход дорівнює споживанню;
- в) заощадження дорівнюють споживанню;
- г) заощадження дорівнюють інвестиціям.

Відповідь: б, пороговий доход – це точка, де споживання дорівнюють доходу, а заощадження дорівнюють 0.

9. При зменшенні доходу кінцевого використання:

- а) споживчі витрати скорочуються, а заощадження зростають;
- б) споживчі витрати та заощадження зростають;
- в) скорочуються як споживчі витрати так і заощадження;
- г) споживчі витрати зростають, а заощадження скорочуються;

Відповідь: в, зменшення доходу спричиняє зменшення сукупних видатків, тобто споживання і заощаджень.

10. Принцип мультиплікатора показує:

- а) зміну доходу при збільшенні інвестицій;
- б) зміну доходу при зменшенні інвестицій;
- в) зміну доходу при незмінності інвестицій;
- г) зміну доходу при зміні інвестицій.

Відповідь: г, див. формулу розрахунку коефіцієнта мультиплікатора.

11. Метод «вилучень – ін'єкцій» визначає оптимальний ВВП за таких умов, коли:

- а) сукупні видатки дорівнюють інвестиціям;
- б) інвестиції дорівнюють державним видаткам;
- в) інвестиції дорівнюють заощадженням;
- г) заощадження дорівнюють сукупному попиту.

Відповідь: в, якщо інвестиції дорівнюють заощадженням, сукупні видатки дорівнюють обсягу виробництва, а це – оптимальний ВВП.

12. Необхідність державного регулювання економіки Дж. Кейнс пояснює тим, що:

- а) в ринковій економіці макроекономічна рівновага не встановлюється ні при яких умовах;
- б) в ринковій економіці макроекономічна рівновага встановлюється при недовикористанні ресурсів;
- в) ринкова система породжує ряд процесів, які оцінюються як «помилка» ринку;
- г) усі відповіді невірні.

Відповідь: б.

13. До функцій держави в ринковій економіці не відноситься:

- а) законотворча діяльність;
- б) підтримка конкуренції;
- в) встановлення цін на продукцію приватного сектору;
- г) антициклічне регулювання економіки.

Відповідь: в.

14. Державний борг – це сума попередніх:

- а) державних витрат;
- б) бюджетних дефіцитів;
- в) бюджетних надлишків за відрахуванням бюджетних дефіцитів;
- г) бюджетних дефіцитів за відрахуванням бюджетних надлишків.

Відповідь: г, це сума нагромаджених дефіцитів бюджету за відрахування надлишків бюджету.

15. Дефіцит державного бюджету утворюється, коли:

- а) сума податкових надходжень скорочується;
- б) видатки держави зменшуються;
- в) сума активів держави перевищує розміри зобов'язань;
- г) сума витрат держави перевищує суму податкових надходжень.

Відповідь: г, згідно визначення бюджетного дефіциту.

16. Активи банку – це:

- а) готівкові гроші, акції та вклади до запитання;
- б) готівкові гроші, власний капітал та акції;
- в) внески до запитання, акції та резерви;
- г) готівкові гроші, власний капітал та резерви.

Відповідь: г.

17. Якщо Національний банк припускає збільшити пропозицію грошей, то він може:

- а) проводити операції з купівлі цінних паперів на відкритому ринку;
- б) знизити облікову ставку;
- в) зменшити резервні вимоги;
- г) всі наведені вище заходи.

Відповідь: г – це загальні методи грошово-кредитної політики.

18. Індксація доходів:

- а) стимулює продуктивність праці;
- б) сприяє зменшенню диференціації доходів осіб різних соціальних категорій;
- в) використовується для підтримування рівня життя осіб з фіксованими доходами;
- г) призводить до посилення соціальної диференціації.

Відповідь: в, тому що ця категорія населення не має можливості компенсувати вплив інфляції за рахунок своєї виробничої або комерційної діяльності.

19. Державна політика доходів в країнах з ринковою економікою – це:

- а) встановлення державою розміру зарплати всім категоріям зайнятих;
- б) перерозподіл доходів через систему податків та соціальних сплат з метою зменшення соціальної диференціації;
- в) підтримування однакової зарплати в різних галузях національної економіки;
- г) всі відповіді невірні.

Відповідь: б, див. сутність державної політики доходів.

20. Наведені нижче пункти характеризують нетарифні торгові обмеження, за виключенням:

- а) жорсткість санітарних норм на яловичину, що імпортується з Великобританії;
- б) ведення імпоротної квоти на товари, які ввозяться в Україну;
- в) підвищення імпортних мит на цигарки, які ввозяться з Америки;
- г) ведення державної монополії на імпорт алкоголю.

Відповідь: в.

ТЕМА. МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ

Аналіз економічного стану країни базується на **системі національних рахунків (СНР)**, які відображають обсяг сукупного випуску продукції, національний доход, структуру доходів та витрат суспільства.

Валовий національний продукт (ВНП) визначається як сукупна ринкова вартість усього обсягу кінцевого виробництва товарів та послуг в економіці за рік.

Для виключення подвійного рахунку потрібно враховувати лише кінцеву продукцію і не включати проміжну.

Кінцева продукція – це товари та послуги, які купуються споживачами для кінцевого використання, а не для перепродажу.

Додана вартість – це вартість, яка створена у процесі виробництва на конкретному підприємстві і яка охоплює реальний внесок підприємства у створенні вартості конкретного продукту (заробітна плата, прибуток, амортизація).

Проміжна продукція – це товари та послуги, які проходять подальшу переробку або перепродаються декілька разів перш ніж потраплять до кінцевого споживання (сировина, матеріали, паливо, електроенергія та інші).

Для визначення динаміки фізичного обсягу виготовленого продукту використовують показники номінального та реального ВВП.

Номінальний ВВП – це вартісний показник, який визначається за поточними ринковими цінами.

Реальний ВВП – це вартісний показник, який визначається за незмінними (базисними) цінами.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – це величина кінцевих товарів та послуг, вироблених у межах країни за рік.

Для виміру ВВП існує три **способи**:

- 1) за доданими вартостями (**виробничий метод**);
- 2) за витратами (**метод кінцевого використання**);
- 3) за доходами (**розподільчий метод**).

Щоб уникнути «подвійного рахунку» під час вимірювання ВВП, необхідно підсумовувати додані вартості на кожній стадії виробництва.

Додана вартість (ДВ) – це вартість, яка створена в процесі виробництва на даному підприємстві та визначає його реальний внесок у створення вартості конкретного продукту. Додана вартість включає *заробітну платню, прибуток, амортизацію*.

Додана вартість визначається як *різниця* між виручкою від реалізації і вартістю матеріальних витрат на виробництво і реалізацію продукції.

$$ВВП = (ВВ - МВ) + (ПП - С),$$

де ВВ – валовий випуск, МВ – матеріальні витрати, ПП – прибуткові податки, С – субсидії.

Згідно **методу витрат** до складу ВВП входять такі компоненти: особисті споживчі витрати, валові інвестиції (чисті інвестиції + амортизація), державні закупки товарів та послуг, чистий експорт (експорт мінус імпорт).

$$ВВП = С + I_g + G + NE$$

Обчислення ВВП **за доходами** включає такі елементи: заробітна плата, рента, процент, амортизація, непрямі податки, прибуток (прибуток некорпорованих підприємств та прибуток корпорацій, що складається з дивідендів, податку на прибуток корпорацій та нерозподіленого прибутку корпорацій).

$$ВВП = W + R + i + A + T_n + p$$

Чистий національний продукт (ЧВП) представляє собою валовий національний продукт, з якого вилучена вартість засобів виробництва, зношених у процесі виробництва (амортизаційні відрахування).

$$ЧВП = ВВП - A$$

Національний дохід (НД) – це дохід, який визначається шляхом вилучення з вартості чистого національного продукту непрямих податків (інакше, це сума факторних доходів від праці, землі та капіталу за рік).

$$НД = ЧВП - \text{непрямі податки}$$

$$НД = \text{заробітна плата} + \text{процент} + \text{рента} + \text{прибуток}$$

Особистий дохід (ОД) – це дохід отриманий приватними особами (домогосподарствами) протягом року. Він розподіляється на споживання, заощадження і виплату податків.

$ОД = НД - \text{виплати на соціальне страхування} - \text{податок на прибуток корпорацій} - \text{нерозподілений прибуток корпорацій} + \text{трансфертні платежі}$

Доход кінцевого використання (ДКВ) – це частина особистого доходу, яка залишається після сплати індивідуальних податків. ДКВ розподіляється на споживання та заощадження.

$ДКВ = ОД - \text{індивідуальні податки}$

Завдання 1.

За даними таблиці розрахуйте обсяг ВВП методами доходів та витрат, розрахуйте інші показники системи національних рахунків.

Рахунок	Сума млн. грн.	Рахунок	Сума млн. грн.
1. Споживчі витрати	245	9. Дивіденди	16
2. Трансфертні платежі	12	10. Заробітна плата	221
3. Орендна плата	14	11. Непрямі податки бізнесу	18
4. Амортизація	27	12. Чистий експорт	3
5. Відсоток за капітал	13	13. Індивідуальні податки	26
6. Внески на соціальне страхування	20	14. Податок на прибуток корпорацій	19
7. Прибуток від власності	31	15. Чисті інвестиції	33
8. Державні закупки товарів та послуг	72	16. Нерозподілені прибутки корпорацій	21

Розв'язок.

1. Обсяг ВВП, розрахований методом витрат.
 $245 + (27 + 33) + 72 + 3 = 380$ млн. грн.

Обсяг ВВП, розрахований доходним методом:
 $14 + 27 + 13 + 31 + (19 + 16 + 21) + 221 + 18 = 380$ млн. грн.

2. ЧВП = $380 - 27 = 353$ млн. грн.

3. НД = $353 - 18 = 335$ млн. грн.

4. ОД = $335 - 20 - 21 - 19 + 12 = 287$ млн. грн.

5. ДКВ = $287 - 26 = 261$ млн. грн.

Завдання 2.

Економіка країни характеризується наступними макроекономічними показниками (млрд. грн.): валовий випуск – 250, матеріальні витрати – 130, податок на додану вартість – 30, інші продуктові податки – 20, субсидії – 15. розрахуйте ВВП за виробничим методом.

Розв'язок.

$$\text{ВВП} = (\text{ВВ} - \text{МВ}) + (\text{ПП} - \text{С}),$$

де ВВ – валовий випуск, МВ – матеріальні витрати, ПП – прибуткові податки, С – субсидії.

$$\text{ВВП} = (250 - 130) + (30 + 20 - 15) = 155 \text{ млрд. грн.}$$

Завдання 3.

Дефлятор ВВП дорівнює 108%, реальний ВВП – 569 млрд. грн. Розрахуйте чому дорівнює номінальний ВВП.

Розв'язок.

$$\text{Дефлятор ВВП} = \text{Номінальний ВВП} / \text{Реальний ВВП} * 100\%$$

$$\text{Номінальний ВВП} = \text{Дефлятор ВВП} * \text{Реальний ВВП} / 100\%$$

$$\text{Номінальний ВВП} = 108\% * 569 / 100\% = 614, 52 \text{ млрд. грн.}$$

ТЕМА. СПОЖИВАННЯ, ЗАОЩАДЖЕННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЇ

Інструментами кейнсіанської теорії повної зайнятості є споживання, заощадження та інвестиції.

Споживання (С) – це загальна кількість товарів, яка купується та споживається за деякий період, тобто, це відображення загального споживчого попиту. Функція споживання має вигляд:

$$C = C_0 + MPC * Y$$

Заощадження (S) – це частина доходу, яка не споживається. Заощадження складають основу для інвестицій. Функція споживання має вигляд:

$$S = - C_0 + MPS * Y$$

Споживання та заощадження складають дохід після сплати податків (Y).

$$Y = C + S$$

Залежність між доходами, споживанням та заощадженнями визначається коефіцієнтами.

1. *Середня схильність до споживання (APC)* – це «психологічний» фактор, який відображає бажання людей купувати споживчі товари. Він знаходиться як відношення частини доходу, що споживається до всього національного доходу.

$$APC = C / Y$$

2. *Гранична схильність до споживання (MPC)* відображає відношення будь-якої зміни споживання до тієї зміни доходу, яка її спричинила.

$$MPC = \Delta C / \Delta Y$$

3. *Середня схильність до заощадження (APS)* – це «психологічний» фактор, що відображує бажання людини заощаджувати. APS відображає відношення частини НД, що заощаджується, до всього національного доходу.

$$APS = S / Y$$

4. *Гранична схильність до заощадження (MPS)* – це відношення будь-якої зміни заощаджень до зміни доходу, яка її спричинила.

$$MPS = \Delta S / \Delta Y$$

Використання національного доходу відображає рівність:

$$APC + APS = 1,$$

А розподіл його приросту – $MPC + MPS = 1$

Інвестиційним попитом або інвестиціями (I) називають загальне виробництво капітальних або виробничих товарів.

Крива попиту на інвестиції відображає обернену залежність між ставкою % та рівнем сукупних інвестицій.

Завдання 1.

Функція споживання домашніх господарств має вигляд:

$$C = 100 + 0,5 * Y$$

а) За даними таблиці розрахуйте витрати домогосподарств на споживання та величину заощаджень за кожного рівня доходу.

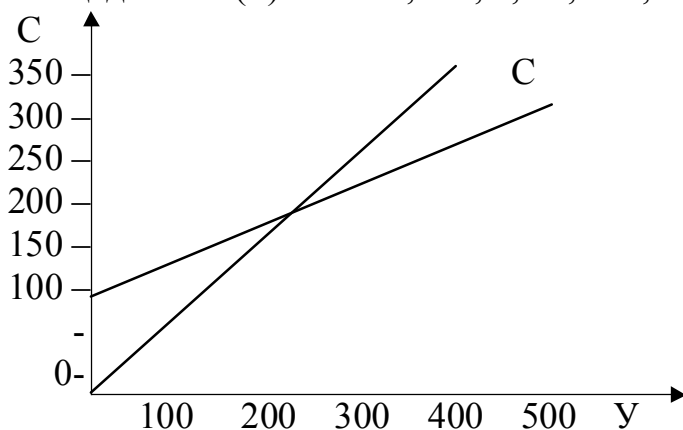
Доход кінцевого використання (Y)	Споживання (C)	Заощадження (S)
0		
100		
200		
300		
400		
500		

б) Базуючись на даних таблиці побудуйте графік функції споживання. Розрахуйте, за яких рівнів доходу кінцевого використання витрати на споживання дорівнюють, менше та більше його обсягу.

Розв'язок.

а) Споживання (C): 100, 150, 200, 250, 300, 350;

Заощадження (S): -100, -50, 0, 50, 100, 150.

- б) Якщо $Y = 200$, $C = Y$
 Якщо $Y =$ від 0 до 200, $C > Y$
 Якщо $Y =$ від 200 до 500, $C < Y$

ТЕМА. РІВНОВАГА НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ У МОДЕЛІ IS-LM

Для визначення рівноважного національного виробництва використовують два методи:

1. метод порівняння сукупних витрат та обсягу виробництва;
2. метод заощадження – інвестицій (або вилучень – ін'єкцій).

Метод «**планові витрати – обсяг виробництва**» акцентує увагу на тому, що планові витрати – це фактор, що визначає рівень виробництва, зайнятості та доходу. Згідно з цим методом ЧВП стає рівноважним, коли загальний обсяг виробництва дорівнює плановим витратам.

$$Y = C + I + G + NE$$

Метод «**заощаджень – інвестицій**» акцентує увагу на нерівності сукупних витрат та ЧВП за всіх рівнів виробництва, окрім рівноважного. Заощадження представляють собою вилучення потенційних витрат з потоку витрат – доходів. Інвестиції – це ін'єкції витрат у потік витрати – доходи. Вони компенсують кошти, що заощаджуються. Оптимальний обсяг ЧВП визначатиме ситуація, коли заощадження дорівнюють інвестиціям.

$$S = I$$

Безінфляційний рівень ЧВП за умов повної зайнятості – це бажана мета будь-якого суспільства. Відхилення від цього рівня означає дефляційний або інфляційний розрив.

Дефляційний розрив означає, що величина реального рівноважного ЧВП менше величини ЧВП за умов повної зайнятості. Якщо сукупність витрат перевищують рівень ЧВП за умов повної зайнятості, виникає **інфляційний розрив**.

Мультиплікатор – це чисельний коефіцієнт, що показує в скільки разів зросте НД при даному зростанні інвестицій.

Мультиплікатор інвестицій – це відношення приросту доходу до приросту інвестицій.

$$M = \Delta Y / \Delta I = 1 / MPS = 1 / (1 - MPC)$$

Мультиплікатор діє в обох напрямках.

Поряд з мультиплікатором інвестицій існують: мультиплікатор споживання, кредитний мультиплікатор, податковий мультиплікатор.

Завдання 1.

Подані дані характеризують функцію споживання (млрд. дол.).

Визначить:

- а) Обсяг рівноважного ВВП за умови, що величина інвестицій дорівнює 60 млрд. дол., а урядові витрати дорівнюють 0.

б) Як зміниться обсяг рівноважного ВВП, якщо величина інвестицій впаде до 30 млрд. дол.?

ВВП	Споживчі витрати	ВВП	Споживчі витрати
130	112	230	182
150	126	250	196
170	140	270	210
190	154	290	224
210	168	310	238

Розв'язок.

$$a) S = I \quad Y = C + S \quad \Rightarrow \quad S = Y - C$$

$$270 - 210 = 60 \text{ млрд. дол.}$$

Обсяг рівноважного ВВП = 270 млрд. дол.

$$б) \text{ ВВП} = 170 \text{ млрд. дол.}$$

Завдання 2.

Інвестиції збільшили обсяг ВВП на 10 млрд. грн. Розрахуйте зміну в інвестиційних витратах, якщо гранична схильність до заощадження дорівнює 0,2.

Розв'язок.

$$M = 1 / \text{MPS}, \quad \Rightarrow \quad M = 1 / 0,2 = 5.$$

$$M = \text{зміна ВВП} / \text{зміна } I, \quad \Rightarrow \quad \text{зміна } I = \text{зміна ВВП} / M, \quad \Rightarrow$$

$$I = 10 / 5 = 2 \text{ млрд. грн.}$$

Завдання 3.

Яким має бути рівноважний ВВП (Y) в умовах закритої економіки, якщо автономне споживання (C) дорівнює 30 млн. грн., гранична схильність до споживання (MPC) = 0,7; попит на автономні інвестиції (I) = 120 млн. грн.

Розв'язок.

$$Y = C + S; \quad C = C_0 + \text{MPC} * Y = 30 + 0,7 * Y;$$

$$S = I = 120, \text{ таким чином}$$

$$30 + 0,7 * Y + 120 = Y$$

$$0,3 Y = 150$$

$$Y = 500 \text{ млн. грн.}$$

ТЕМА. ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Центральне місце в системі державних фінансів займає державний бюджет. **Державний бюджет** – це річний план державних витрат і джерел їх фінансового покриття. Він буває *фактичний, структурний та циклічний*.

Видатки держбюджету: витрати на соціальні послуги, витрати на господарчі потреби, витрати на озброєння та матеріальне забезпечення зовнішньої політики, адміністративно-управлінські витрати, платежі по державному боргу.

Доходи держбюджету: податки, неподаткові надходження, позабюджетні та цільові фонди.

Державний бюджет може бути *дефіцитним*, якщо видатки перевищують доходи; *нормальним*, якщо видатки дорівнюють доходам; *профіцитним*, якщо доходи перевищують видатки.

Завдання 1.

Валовий внутрішній продукт за умов повної зайнятості складає 100 млрд. грн. Фактичний обсяг ВВП дорівнює 90 млрд. грн. Сума податків складає 20 % від величини ВВП. Державні витрати на товари та послуги дорівнюють 20 млрд. грн.

а) Визначте, чи зводиться державний бюджет з дефіцитом або надлишком і установіть його розміри.

б) Визначте, як зміниться сальдо державного бюджету в умовах досягнення повної зайнятості.

Розв'язок.

а) Доходи держбюджету = $90 * 20\% = 18$ млрд. грн.

Витрати держбюджету = 20 млрд. грн.

Сальдо держбюджету = $18 - 20 = - 2$ млрд. грн.

Держбюджет зводиться з дефіцитом в обсязі 2 млрд. грн.

б) В умовах досягнення повної зайнятості

Доходи держбюджету = $100 * 20\% = 20$ млрд. грн.

Витрати держбюджету = 20 млрд. грн.

Сальдо держбюджету = $20 - 20 = 0$

Стан держбюджету нормальний, без надлишків та дефіцитів.

ТЕМА. МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА

Грошова система – це форма організації грошового обігу, яка історично та законодавчо утворилась в кожній країні. Важливими *елементами грошової системи* є: грошова одиниця, масштаб цін, емісійна система, форми грошей, інститути грошової системи, валютний паритет.

Грошовий обіг – це безперервний рух грошей, які виконують функції засобу обігу і платежу, а також обслуговують кругообіг товарів та послуг.

Закон грошового обігу визначає кількість грошей, необхідних для обігу.

$$M^x V = P^x Q$$

де M – кількість грошей в обігу;

V – швидкість їх обігу;

P – середній рівень цін;

Q – кількість усіх товарів та послуг.

В залежності від виду грошей можна виділити два основні *типи систем грошового обігу*:

1. система обігу металевих грошей;
2. система обігу кредитних та паперових грошей.

Грошова маса – сукупність усіх грошових засобів, які знаходяться у народному господарстві в готівковій та безготівковій формах і виконують функції засобів обігу, платежу та накопичення.

Залежно від ступеня ліквідності різних форм грошей виділяють такі показники грошової маси або **грошові агрегати**:

1. гроші для операцій (**M1**) складаються з банкнот, білонної монети, що перебувають в обігу поза банками та поточних (чекових) розрахунків: безстрокові та інші чекові депозити.

2. гроші в широкому розумінні (**M2**) складаються з агрегату M1 та заощаджених строкових депозитів у комерційних банках.

3. грошовий агрегат (**M3**) складається з M2 та внесків в спеціалізовані установи, особливих видів нагромаджень (тобто крупних термінових вкладів).

4. грошовий агрегат (**L**) складається з M3 та інших ліквідних активів (короткострокових до 3 місяців державних цінних паперів та інших).

5. депозити (**D**) складаються з L та закладних, облігацій та інших аналогічних кредитних інструментів.

Основу всієї грошової маси країни складають гроші високої ефективності – банкноти, монети та депозити комерційних банків у Центральному банку, тому їх називають **грошовою базою (H)**.

Грошовий ринок – це ринок, на якому попит на гроші та їх пропозиція визначають рівень %-ставки, «ціну» грошей; це сітка інститутів, які забезпечують взаємодію попиту та пропозиції.

Пропозиція грошей – це грошова маса в обігу, тобто це сукупність платіжних засобів, які обертаються у країні у даний період. Для характеристики грошової пропозиції застосовуються агрегати виміру грошової маси M1, M2, M3, L, D.

Попит на гроші витікає з двох функцій грошей – бути засобом обігу і засобом зберігання багатства.

Попит на гроші для угод визначається головним чином, загальним грошовим доходом суспільства і змінюється прямо пропорційно номінальному ВВП.

Попит на гроші з боку активів визначається прагненням отримати дохід у формі дивідендів або відсотків та змінюється обернено пропорційно рівню %-ставки.

Завдання 1.

Визначте величину грошових агрегатів M1, M2, M3, на підставі таких даних (млн. грн.): невеликі термінові рахунки – 1630; великі термінові рахунки – 645; чекові рахунки – 448; нечекові ощадні рахунки – 300; готівка – 170.

Розв'язок.

- 1) $M1 = 170 + 448 = 618$ млн. грн.;
- 2) $M2 = 618 + 300 + 1630 = 2548$ млн. грн.;
- 3) $M3 = 2548 + 645 = 3193$ млн. грн.

Завдання 2.

а) Припустимо, що кожна гривня, призначена для угод, обертається у середньому 4 рази на рік і спрямовується на купівлю кінцевих товарів та послуг. Номінальний обсяг ВВП становить 2000 млрд. грн. Визначить величину попиту на гроші для угод.

б) Дані таблиці дають уяву про попит на гроші з боку активів за різних ставках проценту. Використовуючи дані пункту а), знайдіть обсяг загального попиту на гроші;

Ставка відсотку (%)	Обсяг попиту на гроші (млрд.дол.)	
	з боку активів	загальний
16	20	
14	40	
12	60	
10	80	
8	100	
6	120	
4	140	

в) Пропозиція грошей складає 620 млрд. грн. Визначте рівноважну відсоткову ставку.

Розв'язок.

а) $M \times V = P \times Q$, звідси $M = P \times Q / V = 2000 / 4 = 500$ млн. грн.

б) Заповнена таблиця має вигляд:

Ставка відсотку (%)	Обсяг попиту на гроші (млрд.дол.)	
	з боку активів	загальний
16	20	520
14	40	540
12	60	560
10	80	580
8	100	600
6	120	620
4	140	640

в) **Рівновага на ринку грошей** встановлюється, коли пропозиція грошей дорівнює сумі операційного та спекулятивного попиту на гроші, тобто $M^S = M_1^D + M_2^D = 620$, таким чином рівноважна відсоткова ставка складає 6%.

ТЕМА. БЕЗРОБІТТЯ ТА ПОЛІТИКА ЗАЙНЯТОСТІ

Безробіття – це соціально-економічне явище, при якому частина робочої сили не зайнята у виробництві товарів та послуг.

$$\text{Робоча сила} = \text{зайняті} + \text{безробітні}$$

Безробіття розвивається у циклічній, фрикційній та структурній формах. Фрикційне та структурне безробіття сумісні з принципами функціонування ринкової системи і складають **природний рівень безробіття** (рівень безробіття за умов повної зайнятості).

$$\text{Рівень безробіття} = \frac{\text{кількість безробітних}}{\text{робоча сила}} \times 100$$

Обсяг ВВП, який можна виробити за умов повної зайнятості називають **потенційним ВВП**. Розвиток циклічної форми безробіття спричиняє перевищення її фактичного рівня над природним. Економічним наслідком цього перевищення є відставання фактичного обсягу ВВП від потенційного. Його розмір розраховується на основі **закона Оукена**: якщо фактичний рівень безробіття перевищує природний на 1%, то відставання фактичного обсягу ВВП від потенційного складає 2,5%.

Завдання 1.

У країні зайняте населення складало 68,5 млн.чол., а економічно активне – 73,96 млн.чол.. Знайдіть кількість безробітних та їх частку в економічно активному населенні.

Розв'язок.

$$\text{Кількість безробітних} = 73,96 - 68,5 = 5,46 \text{ млн.чол.}$$

$$\text{Рівень безробіття} = \frac{5,46}{73,96} \times 100 = 7,4\%$$

Завдання 2.

Номінальний ВВП в n -му році дорівнював 100000 (умовних грошових одиниць). Природний рівень безробіття в цьому ж році дорівнював 7%, а фактичний рівень безробіття – 9%. Яким би мав бути потенційний обсяг виробництва в n -му році за законом Оукена.

Розв'язок.

Розраховуємо перевищення фактичного рівня безробіття над природним:
 $9\% - 7\% = 2\%$

За законом Оукена визначаємо відставання номінального ВВП від потенційного, що складає $2,5\% * 2\% = 5\%$, тобто номінальний ВВП становить 95% від потенційного.

$$\begin{array}{l} \text{ВВП потенційний} \quad - 100\% \\ 100000 \quad \quad \quad - 95\% \end{array} \quad \left. \vphantom{\begin{array}{l} \text{ВВП потенційний} \\ 100000 \end{array}} \right\} \text{ВВП потен.} = 105263 \text{ (у.г.о.)}$$

ТЕМА. ІНФЛЯЦІЯ ТА АНТИІНФЛЯЦІЙНА ПОЛІТИКА

Інфляція – це знецінювання грошей, зниження їх купівельної спроможності. Інфляцію відрізняють:

- за типами: уповільнена, галопуюча, гіперінфляція;
- за видами: інфляція попиту (яку спричиняє надлишковий попит) та інфляція витрат (пов'язана зі зростанням витрат виробництва на одиницю продукції)

$$\text{Темп інфляції} = \frac{I_1 - I_0}{I_0} \times 100;$$

де I_1 – індекс цін поточного року;

I_0 – індекс цін базового року.

Завдання 1.

Розрахуйте темп інфляції у наступному році за таких умов: номінальний ВВП у попередньому році дорівнює 1200 грн.; у наступному році – 1400 грн.; реальний ВВП у попередньому році – 1100 грн.; у наступному – 1200 грн.

Розв'язок.

Дефлятор ВВП (індекс цін) = Номінальний ВВП / Реальний ВВП * 100%

Індекс цін попереднього року = $1200/1100 * 100\% = 109\%$

Індекс цін наступного року = $1400/1200 * 100\% = 116,7\%$

Темп інфляції = $116,7\% - 109\% / 109\% * 100\% = 7\%$

ТЕМА. МАКРОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА У ВІДКРИТІЙ ЕКОНОМІЦІ

Зовнішньоторговельна діяльність країни відображається в платіжному балансі.

Платіжний баланс складається в формі бухгалтерських рахунків, що містять статистичну інформацію про торгові та фінансові угоди економічних суб'єктів країни із закордоном за певний період часу. Платіжний баланс має чотири балансові рахунки: *торговий баланс; баланс послуг; баланс переказів; баланс руху капіталу.*

Рахунок поточних операцій включає торговий баланс та баланси послуг і переказів.

Завдання 1.

На базі даних наведених статей складіть платіжний баланс країни «Дельта», класифікуючи кожен операцію як кредит чи дебет. А також виділіть його основні розділи – поточний баланс та баланс руху капіталу.

Експорт нафти – 6 млн. дол.

Імпорт зерна – 5 млн. дол.

Експорт зброї – 2 млн. дол.
 Доходи від туризму іноземців в «Дельта» – 6 млн. дол.
 Грошові перекази іноземцям з «Дельта» – 2 млн. дол.
 Купівля акцій приватних корпорацій Франції – 6 млн. дол.
 Купівля золота у іноземних громадян – 1 млн. дол.

Розв'язання.

Кредит		Дебет	
Експорт нафти	– 6	Імпорт	- 5
Експорт зброї	– 2	Грошові перекази	- 2
Доходи від туризму		Купівля акцій	- 6
іноземців в «Дельта»	– 6	Купівля золота	- 1

Баланс рахунку поточних операцій: (експорт зброї, 2 + експорт нафти, 6 + доходи від туризму, 6) - (імпорт зерна, 5 + грошові перекази іноземцям, 2) = 7 млн. дол.

Баланс рахунку руху капіталу: (купівля золота, 1 + купівля акцій, 6) = - 7. Знак мінус, оскільки з кредиту віднімаємо дебет (0-7).

Платіжний баланс: 7+ (-7) = 0

МІКРОЕКОНОМІКА

1. Мікроекономіка може бути визначена як галузь економічної науки, яка вивчає:

- а) економічна поведінка окремих груп споживачів, фірм, власників ресурсів;
- б) економічну поведінку окремих фірм;
- в) відношення між окремими представниками різних класів;
- г) то, як економісту використовувати мікрокомп'ютер.

Відповідь: а, так як мікроекономічний аналіз має справу з конкретними економічними одиницями та детально вивчає поведінку цих індивідів.

2. Ізокванта має:

- а) від'ємний нахил;
- б) випуклість щодо початку координат;
- в) правильні а) і б);
- г) не має вказаних властивостей.

Відповідь: в, оскільки від'ємний нахил ізокванти відображає обернено пропорційний зв'язок використання факторів виробництва, а випуклість до початку координат характеризує взаємозамінність цих факторів.

3. Виробнича функція показує:

- а) які витрати необхідно понести для виробництва певного обсягу продукції;
- б) найбільш вигідний для фірми випуск при заданих цінах на ресурси;
- в) максимальну кількість продукту, яку можна отримати при використанні різних співвідношень ресурсів;
- г) мінімальну кількість продукції, яку можна отримати, використовуючи дане співвідношення ресурсів.

Відповідь: в, виробнича функція описує максимальний обсяг продукції, який підприємство може виробити для кожного можливого сполучення факторів виробництва.

4. В моделі кругообігу домогосподарства:

- а) виступають суб'єктами на ринку ресурсів;
- б) виступають суб'єктами на ринку продуктів;
- в) виступають суб'єктами на ринку доходів;
- г) вірні відповіді а та б.

Відповідь: г, оскільки домогосподарства виступають одночасно суб'єктом і на ринку продуктів і на ринку ресурсів.

5. Конкуренція – це:

- а) боротьба виробників за отримання максимального прибутку;
- б) боротьба споживачів за право купувати товари за більш низькою ціною;
- в) економічна боротьба за досягнення найкращих результатів на будь-якому поприщі;
- г) усі відповіді вірні;

Відповідь: г, так як саме усі відповіді висвітлюють сутність економічної конкуренції.

6. Продаж однакової продукції різним споживачам за різними цінами це:

- а) науково-технічне суперництво;
- б) цінова дискримінація;
- в) нецінова дискримінація;
- г) промислово-виробниче суперництво;

Відповідь: б, цінова дискримінація – це форма ціноутворення, при якому монополія чи олігополія встановлює різні ціни на однаковий товар для різних покупців залежно від умов продажу, причому різниця в цінах не обумовлюється різницею у витратах.

7. Що з нижче перерахованого вважається рисою лише досконалої конкуренції?

- а) фірми не володіють ринковою владою;
- б) фірми максимізують прибуток;
- в) фірми отримують економічний прибуток у довгостроковій перспективі;
- г) лінія попиту представляє собою лінію середньої виручки фірми.

Відповідь: а, оскільки ринкова влада кожної конкурентної фірми незначна і складає біля одного відсотку.

8. Крива абсолютно нееластичного попиту являє собою:

- а) вертикальну лінію;
- б) горизонтальну лінію;
- в) криву лінію;
- г) пряму лінію зі спадним характером.

Відповідь: а, тому що при абсолютно нееластичному попиті споживачі будуть придбати однакоvu кількість товару, незважаючи на зміну ціни.

9. Зменшення цін на матеріали, необхідні для виробництва товару А, викличе:

- а) зрушення кривої попиту угору (або вправо);
- б) зрушення кривої пропозиції угору (або вліво);
- в) зрушення кривих попиту й пропозиції угору;
- г) зрушення кривої пропозиції вниз (або вправо).

Відповідь: г, зменшення цін на матеріали призводить до зниження витрат виробництва та до зростання пропозиції товару А, що відображається зрушенням кривої пропозиції вправо.

10. Яким чином можна побудувати криву ринкового попиту при наявності даних про попит індивідуальних споживачів:

- а) шляхом підсумку обсягів попиту при кожній ціні;
- б) шляхом підсумку цін при кожному обсязі попиту;
- в) обрати максимальний попит одного зі споживачів;
- г) як середнє арифметичне індивідуальних попитів.

Відповідь: а, ринковий попит знаходиться як сума усіх індивідуальних попитів при кожній ціні.

11. Серед наступних тверджень одне є несправедливим. Вкажіть на нього:

- а) кожна точка на кривій байдужості означає комбінацію двох товарів;
- б) кожна точка бюджетної лінії означає різну комбінацію двох товарів;
- в) усі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень задоволення потреб;
- г) усі точки кривої байдужості означають однаковий рівень грошового доходу.

Відповідь: г, усі точки кривої байдужості означають комбінації двох товарів, які приносять споживачу однаковий рівень задоволення потреб.

12. Який з наступних переліків значень загальної корисності ілюструє закон спадної граничної корисності:

- а) 300, 400, 500, 600;
- б) 300, 550, 850, 1200;
- в) 300, 500, 1700, 9700;
- г) 300, 350, 370, 380.

Відповідь: г, значення граничної корисності дорівнюють 50, 20 та 10, що відповідають закону спадної граничної корисності.

13. У короткостроковому періоді:

- а) усі витрати постійні;
- б) змінні витрати зростають швидше, ніж постійні;
- в) витрати поділяються на постійні та змінні;
- г) постійні витрати зростають швидше, ніж змінні.

Відповідь: в, у короткостроковому періоді існує постійний фактор виробництва (який не змінюється при зміні обсягу виробництва) та змінний фактор (тобто витрати, які змінюються зі зміною обсягу виробництва).

14. Точка беззбитковості на графіку відповідає точці перетину кривих:

- а) середніх витрат та ціни;
- б) валових витрат та валового доходу;
- в) середніх витрат та валових витрат;
- г) граничних витрат та середніх витрат.

Відповідь: б, у цьому випадку прибуток дорівнює 0, тобто фірма працює на рівні самоокупності.

15. Середні змінні витрати – це різниця між:

- а) середніми сукупними та граничними витратами;
- б) змінними та середніми витратами;
- в) граничними змінними витратами;
- г) середніми сукупними та середніми постійними витратами.

Відповідь: г, $AFC + AVC = ATC$; $\Rightarrow AVC = ATC - AFC$.

16. Економічний прибуток фірми – це загальний виторг за відрахуванням:

- а) внутрішніх витрат;
- б) неявних витрат;
- в) економічних витрат;
- г) бухгалтерських витрат.

Відповідь: в, економічний прибуток фірми – це загальний виторг за відрахуванням економічних витрат (явних (бухгалтерських) та неявних).

17. Неявні витрати – це:

- а) бухгалтерські витрати;
- б) економічні витрати;
- в) витрати невикористаних можливостей;
- г) альтернативні витрати використання ресурсів, які є власністю фірми.

Відповідь: г.

18. Бухгалтерські витрати – це:

- а) неявні витрати;
- б) витрати у грошовій формі на виробництво продукції;
- в) витрати у грошовій формі на виробництво та реалізацію продукції;
- г) вартість ресурсів за ціною їх придбання;

Відповідь: в.

19. Середні постійні витрати – це:

- а) витрати на сировину, обладнання, зарплату;
- б) бухгалтерські витрати на одиницю продукції;
- в) постійні витрати в розрахунку на одиницю продукції;
- г) економічні витрати на одиницю продукції.

Відповідь: в.

20. При збільшенні обсягу виробництва, граничні витрати:

- а) не змінюються;
- б) зменшуються;
- в) зростають;
- г) зростають, або зменшуються.

Відповідь: г.

ТЕМА. КОРИСНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО БЛАГА. ЕКОНОМІЧНИЙ ВИБІР

Метою споживання товарів та послуг є задоволення потреб людини.

Потреба - це стан незадоволення, з якого людина прагне вийти, збільшуючи споживання благ.

Корисність - це задоволення, яке отримує людина від споживання.

Мета споживача полягає в отриманні якомога більшого задоволення від споживання певного набору благ, тобто у максимізації корисності.

В мікроекономіці склалися два підходи до пояснення поведінки споживача: кардиналістський, або кількісний, та ординалістський, або порядковий.

Кардиналістська версія поведінки споживача ґрунтується на теорії граничної корисності і виходить з припущення, що корисність може мати кількісний вимір, визначатися функціонально.

Сукупна корисність (TU) - це загальна сума задоволення від споживання благ. Може бути представлена функцією, що показує залежність корисності від кількості споживаних благ:

$$TU = f(X, Y)$$

або $TU = f(X)$ для випадку споживання одного блага.

Гранична корисність (MU) - це додаткова корисність, одержана від споживання додаткової одиниці блага, або приріст сукупної корисності:

$$MU_x = \Delta TU_x / \Delta Q_x.$$

Закон спадної граничної корисності (перший закон Госсена) твердить, що величина задоволення від споживання кожної додаткової одиниці благ даного виду зменшується до досягнення нульового значення у точці повного насичення потреби.

Кардиналістський підхід до проблеми споживчого вибору і пошуку рівноваги споживача полягає у порівнянні співвідношень між граничними корисностями і цінами товарів.

Правило максимізації корисності: споживач максимізує корисність, якщо розподіляє бюджет так, що гранична корисність на останню грошову одиницю видатків є однаковою для кожного з видів товарів. Або: корисність максимізується вибором такого кошика в межах бюджетного обмеження, для якого відношення граничних корисностей останніх одиниць кожного виду благ до їхніх цін однаково для всіх благ:

$$MU_x / P_x = MU_y / P_y = \dots = MU_n / P_n$$

Це співвідношення є принципом рівної корисності або еквімаржинальним принципом, у визначенні оптимуму споживача.

Загальне правило оптимізації вибору споживача: вибір є оптимальним, якщо в межах бюджетного обмеження відношення граничних корисностей будь-якого виду благ дорівнює відношенню їхніх цін:

$$MU_x / MU_y = P_x / P_y$$

Ціни вимірюють граничні корисності благ виключно індивідуально для кожного споживача, оскільки оцінка граничної корисності грошової одиниці, так само, як і граничної корисності благ, у різних споживачів неоднакова. Проте оптимальне співвідношення між граничними корисностями різних благ є однаковим для всіх споживачів, оскільки однаковою для всіх є ціна будь-якого блага на конкурентному ринку.

Прийнявши оптимальне рішення, споживач знаходиться у стані рівноваги. **Рівновагу споживача описує другий закон Госсена:** для максимального задоволення потреб в умовах обмеженості благ необхідно припинити споживання всіх благ у точках, де інтенсивність задоволення від споживання кожного блага стає однаковою. Рівновага у споживанні максимізує добробут споживача.

Якщо умова рівноваги не виконується, споживач цілеспрямовано змінює структуру споживання, переключає попит з одного товару на інший, послідовно рухається до оптимального стану, в якому змінювати структуру споживання стає не вигідно.

Ординалістська версія поведінки споживача відкидає необхідність кількісного вимірювання корисності і передбачає лише порядкове ранжирування споживачем множини споживчих наборів.

Ординальною корисністю або порядковою вимірністю корисності називають впорядкованість наборів благ за ступенем їх привабливості для споживача.

В основі ординалістського підходу лежать наступні припущення (*аксіоми уподобань*):

- *аксіома порівнянності*: людина здатна з двох наборів благ вибрати для себе найбільш привабливий;
- *аксіома транзитивності*: споживач встановлює певний порядок уподобань, - якщо набір благ А привабливіший, ніж набір В, а набір В привабливіший, ніж набір С, то набір А буде привабливішим також і за набір С;
- *аксіома ненасичуваності*: споживач завжди віддає перевагу набору, в якому більша кількість товарів.

Припущення щодо уподобань завжди стосуються однієї особи. *Парадокс Ерроу* полягає у тому, що за транзитивності уподобань кожного з індивідів може виникати нетранзитивність колективних уподобань.

Модель бажаного описує поведінку споживача без врахування видатків на будь-який споживчий кошик.

Крива байдужості - це лінія рівної корисності, всі точки якої показують множину наборів комбінацій двох благ, що забезпечують один і той самий рівень корисності.

Карта байдужості - це сукупність кривих байдужості, кожна з яких представляє інший рівень корисності.

Гранична норма заміни - це кількість одного блага, від якої споживач змушений відмовитись, щоб одержати додаткову одиницю іншого блага. Вона може бути визначена як кутовий коефіцієнт кривої байдужості в кожній точці:

$$MRS_{xy} = - \Delta Q_y / \Delta Q_x = - MU_x / MU_y.$$

Визначення граничної норми заміни у кардиналістській і ординалістській теоріях аналогічні.

Зона субституції (заміни) - це відрізок кривої байдужості, де можлива заміна товарів у кошику.

Властивості кривих байдужості:

- криві байдужості не можуть перетинатися;
- криві байдужості, розташовані далі від початку координат, відповідають наборам благ з вищим рівнем корисності;
- криві байдужості для абсолютної кількості благ мають від'ємний нахил, є спадними;
- в міру просування донизу по кривій байдужості вона стає пологішою, випрямляється, а значення граничної норми заміни зменшується.

Мікроекономічна модель бюджетного обмеження – «*модель можливого*» - визначає множину наборів товарів, доступних споживачу.

Рівняння бюджетного обмеження визначає сукупні видатки споживача на придбання двох товарів (X, Y) в межах певного доходу (I):

$$I = P_x \times X + P_y \times Y.$$

Множину можливого вибору споживчих кошиків, доступних споживачу, графічно відображає бюджетна лінія.

Бюджетна лінія - це лінія рівних видатків. Вона є межею між можливим і неможливим. Всі споживчі кошики, які відповідають точкам на бюджетній

лінії або під нею, доступні для споживача, всі точки над бюджетною лінією відповідають недоступним споживчим кошикам. Точки на бюджетній лінії характеризують множину комбінацій двох товарів, видатки на які не

Ординалістський підхід до визначення споживчого вибору ґрунтується на поєднанні графічних моделей бажаного і можливого.

Оптимальний кошик повинен знаходитись на поверхні байдужості найвищого рівня корисності і мати спільну точку з множиною досяжних наборів. Він відповідає точці дотику бюджетної лінії та кривої байдужості, в якій їх нахил є однаковим. Ця точка є точкою рівноваги споживача, вона задовольняє умові максимізації корисності.

Нахил кривої байдужості ($\Delta Q_y / \Delta Q_x$) відображає гранична норма заміни $MRS_{xy} = MU_x / MU_y$, а нахил бюджетної лінії - співвідношення цін (P_x / P_y).

У точці рівноваги справджується принцип рівної граничної корисності на останню грошову одиницю, витрачену на придбання благ:

$$MU_x / MU_y = P_x / P_y, \text{ або } MU_x / P_x = MU_y / P_y.$$

Ця рівність є рівнянням рівноваги споживача.

Обидві моделі поведінки споживача, - і кардиналістська, і ординалістська, - дають один і той самий результат - еквіваріантний принцип оптимізації споживчого вибору:

$$MU_x / MU_y = P_x / P_y.$$

Цей принцип застосовується до ситуацій вибору як мінімум з двох абсолютно необхідних благ.

Завдання 1.

Розрахуйте граничну корисність для кожної одиниці товару і заповніть таблицю:

Кількість одиниць товару	Загальна корисність (TU)	Гранична корисність (MU)
0	0	
1	5	
2	9	
3	12	
4	13	
5	13	

Дайте відповіді на питання: Як змінюється гранична корисність із придбанням кожної наступної одиниці товару? З дією якого закону це пов'язано?

Розв'язок.

Граничну корисність розраховано за формулою: $MU_x = \Delta TU_x / \Delta Q_x$.

Цей приклад ілюструє дію 1-го закону Госсена, про що свідчить спадна тенденція граничної корисності

Кількість одиниць товару	Загальна корисність (TU)	Гранична корисність (MU)
0	0	-
1	5	5
2	9	4
3	12	3
4	13	1
5	13	0

Завдання 2.

Функція граничної корисності від споживання товару X має вигляд:

$MU=20 - 2X$, а від споживання товару Y: $MU=28 - 2Y$. Зазвичай раціональний споживач купує 5 одиниць товару X та 10 одиниць товару Y. гранична корисність грошей становить $\frac{1}{2}$. Визначте ціни товарів X та Y.

Розв'язок.

За другим законом Госсена $MU_x/MU_y = P_x/P_y = MU$ грошей.

Отже, $20 - 2X/P_x = \frac{1}{2}$ $P_x = 2(20 - 2*5)$ $P_x = 20$

Аналогічно, $28 - 2Y/P_y = \frac{1}{2}$ $P_y = 2(28 - 2*10)$ $P_y = 16$

Завдання 3.

Дані, подані в таблиці, характеризують криву байдужості споживача. Побудуйте цю криву, позначаючи кількість товару X на вертикальній вісі, а кількість товару Y - на горизонтальній.

Виходячи з того, що ціни товарів X та Y складають відповідно 2грн. і 4 грн., а споживач збирається витратити 32 грн., додайте до свого графіку відповідну бюджетну лінію.

Яку комбінацію товарів X та Y купить споживач?

В якій ситуації опиниться споживач, якщо ціна на товар X зросте до 4 грн.? Позначте це на графіку.

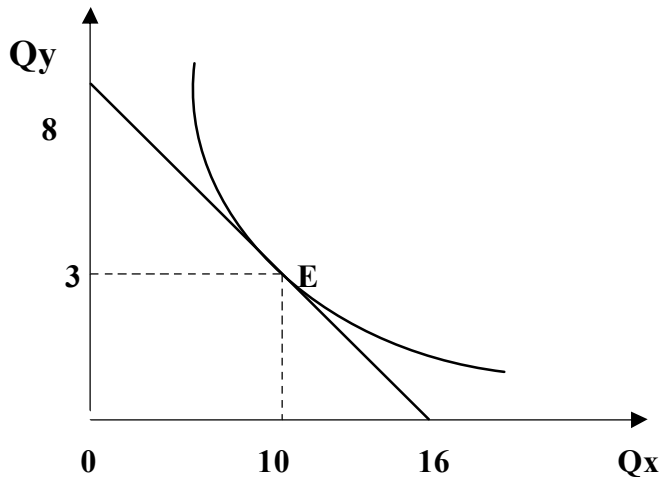
Одиниці товару X	Одиниці товару Y
16	1
10	3
6	8
4	16

Розв'язок.

Бюджетну лінію можна побудувати, використовуючи рівняння:

$$I = P_x * Q_x + P_y * Q_y$$

Споживач придбає 10 одиниць товару X та 3 одиниці товару Y (точка, де крива байдужості торкається бюджетної лінії).

Якщо ціна на товар X зросте до 4 грн., то споживач не зможе придбати жодну з комбінацій, які знаходяться на даній кривій байдужості.

ТЕМА. ПОПИТ ТА ПРОПОЗИЦІЯ. ТЕОРІЯ ЕЛАСТИЧНОСТІ

Попит – кількість добра та послуг, які споживачі бажають і мають можливість придбати в даний момент і в даному місці (тобто – це платоспроможна потреба покупця)

Закон попиту: за інших рівних умов величина попиту змінюється у зворотній залежності від ціни на даний продукт.

Закон попиту пояснюється за допомогою трьох *ефектів*, які виникають при зниженні ціни на товар: ефект зростання вигоди, ефект доходу, ефект заміщення.

Індивідуальний попит відображає поведінку окремого споживача.

Ринковий попит – це реакція всієї сукупності споживачів на даному ринку, визначається як загальна сума усіх індивідуальних попитів за кожного значення ціни.

Кількість продукту, який споживачі згодні придбати за даною ціною є *величиною або обсягом попиту*.

До **нецінових детермінант** попиту, які впливають на сам попит як потребу і спричиняють зрушення кривої попиту, можна віднести:

1. грошові доходи споживачів;
2. ціни на сполучені товари (товари-субститути та товари-комплементи);
3. смаки та переваги споживачів;
4. кількість споживачів на ринку або місткість ринку;
5. Очікування споживачів відносно майбутніх цін та доходів.

Пропозиція – це готовність фірм, виробників та продавців товарів пред'являти на ринок певну кількість товарів за даною ціною.

Пряма залежність між ціною й обсягом товарів, що пропонуються, називається **законом пропозиції**.

Головною детермінантою пропозиції є **ціна**.

До **нецінових детермінант** можна віднести:

1. витрати виробництва;
2. технічний прогрес;
3. присутність або відсутність на ринках взаємозамінних або взаємодоповнюючих ресурсів і факторів виробництва;
4. очікування виробників;
5. ціни на альтернативну продукцію;
6. організація ринку;
7. стабільність законодавства та визначеність правового поля;
8. специфічні фактори.

Еластичність – це чутливість однієї економічної змінної до зміни іншої економічної змінної, її здатність реагувати на цю зміну.

Цінова еластичність попиту показує наскільки зміниться обсяг попиту залежно від зміни ціни. Вона визначається за формулою:

$$E_p = \frac{\% \text{ зміна } Q}{\% \text{ зміна } P}$$

Типи цінової еластичності попиту:

1. *Одиночна еластичність*, коли на кожний відсоток зміни ціни обсяг попиту змінюється відповідно на 1% ($E_p = 1$).

2. *Еластичний попит*, якщо зміна ціни на 1% спричиняє зміну обсягу попиту більше ніж на 1% ($E_p > 1$).

3. *Нееластичний попит*, коли обсяг попиту у % змінюються повільніше ніж змінюються ціна у % ($E_p < 1$).

4. *Досконало нееластичний попит*, коли обсяг попиту не змінюється за будь-якої зміни ціни.

5. *Досконало еластичний попит*, коли обсяг попиту може змінюватися до нескінченності за незначної зміни ціни.

Фактори цінової еластичності попиту:

1. Важливість товару для споживача.
2. Рівень замінності товару.
3. Питома вага товару в доході споживачів.
4. Фактор часу.

Поняття **еластичності пропозиції** характеризує відносна зміна цін товарів та їх кількості, що реалізується.

$$E_s = \frac{\% \text{ зміна } Q_s}{\% \text{ зміна } P}$$

Можуть мати місце наступні ситуації:

- еластична пропозиція,
- нееластична пропозиція,
- одиночно еластична пропозиція.

Фактори, які впливають на еластичність пропозиції.

- можливість заміщення факторів виробництва;
- фактор часу.

При взаємодії попиту та пропозиції на ринку встановлюється рівноважна ціна.

Рівноважна ринкова ціна – це ціна, при якій по кожному даному товару немає ні надлишків ні дефіциту (обсяг попиту дорівнює обсягу пропозиції).

Якщо ринкова ціна буде нижчою за ціну рівноваги, то обсяг пропозиції буде менше обсягу попиту, на ринку виникає **дефіцит товару**. Якщо навпаки – з'являється **надлишок**.

Завдання 1.

а) Побудуйте криві попиту та пропозиції на ринку міксерів, користуючись даними таблиці:

Ціна (грн.)	Обсяг попиту (тис. шт.)	Обсяг пропозиції (тис. шт.)
10	32	4
20	28	7
30	24	10
40	20	13
50	16	16
60	12	19
70	8	22

Дайте відповіді на питання:

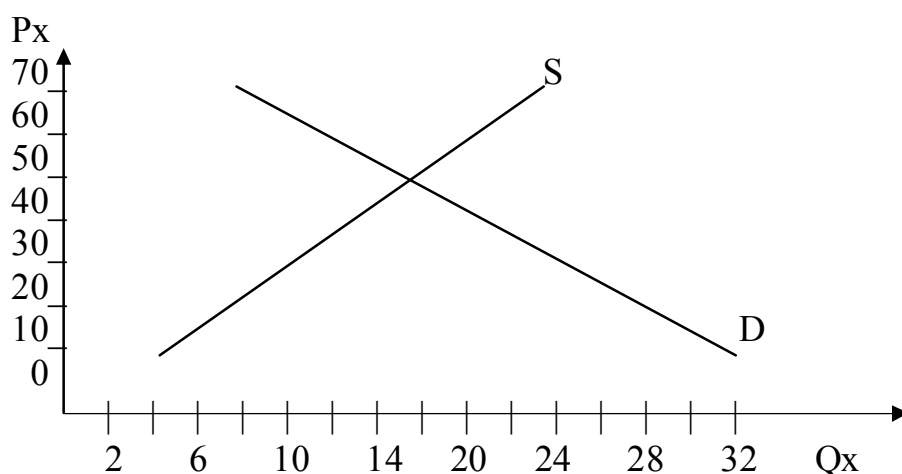
б) Яка рівноважна ціна на ринку міксерів?

в) Який рівноважний обсяг купівлі-продажу міксерів?

г) Якщо ціна міксерів складає 30 грн., яка буде величина дефіциту на цьому ринку?

д) Якщо ціна на міксери зросте до 60 грн., яка величина надлишку на цьому ринку?

Розв'язок.

б) 50 грн.

в) 16 тис. шт.

г) дефіцит складає 14 тис. шт. (24 тис. шт. – 10 тис. шт.)

д) надлишок дорівнює 7 тис. шт. (19 тис. шт. – 12 тис. шт.)

Завдання 2.

В таблиці подано обсяг попиту на морозиво при різних рівнях цін.

Ціна за порцію (грн.)	Обсяг попиту (тис. порцій)	Витрати (виторг) (тис. грн.)	Коефіцієнти Ер
2,1	10		
1,8	20		
1,5	30		
1,2	40		
0,9	50		
0,6	60		
0,3	70		

- а) Визначити витрати на морозиво за кожного значення ціни, здобуті дані записати в таблицю.
б) Розрахуйте коефіцієнт цінової еластичності попиту для всіх наданих інтервалів ціни, здобуті дані запишіть в таблицю.
в) За якого значення ціни виторг буде максимальний?
г) За якого значення ціни коефіцієнт цінової еластичності попиту дорівнює 1?
д) За якого значення ціни попит еластичний? Нееластичний?

Розв'язок.

- а) Витрати (виторг) = Р (ціна) * Q (обсяг попиту)
б) $E_p = (\Delta Q / \Delta P) * (P_0 / Q_0)$
в) При ціні = 1,20 грн.
г) При ціні = 1,20 грн, тому що виторг максимальний у точці одиничної еластичності.
д) Попит еластичний, якщо ціна вище 1,20 грн. Попит нееластичний, якщо ціна менша за 1,20 грн.

Ціна за порцію (грн.)	Обсяг попиту (тис. порцій)	Витрати (виторг) (тис. грн.)	Коефіцієнти Ер
2,1	10	21	7
1,8	20	36	3
1,5	30	45	1,67
1,2	40	48	1
0,9	50	45	0,6
0,6	60	36	0,3
0,3	70	21	-

Завдання 3.

Функція попиту на даний товар має вигляд: $Q_d = 12 - P$; функція пропозиції $Q_s = -3 + 4P$. Визначить рівноважну ціну та рівноважний обсяг купівлі – продажу.

Розв'язок.

Рівноважна ціна та рівноважний обсяг купівлі – продажу встановлюється, якщо $Q_d = Q_s$.

$$12 - P = -3 + 4P$$

$$15 = 5P$$

$P = 3$ – рівноважна ціна.

$$Q_d = 12 - P = 12 - 3 = 9 \text{ (од.)}$$

$$Q_s = -3 + 4P = -3 + 4 \cdot 3 = 9 \text{ (од.)}$$

$$\text{Рівноважний обсяг купівлі – продажу} = 9 \text{ (од.)}$$

ТЕМА. ТЕОРІЯ ГРАНИЧНИХ ПРОДУКТІВ ТА МІКРОЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ПІДПРИЄМСТВА

Виробнича функція задає максимальний обсяг випуску (Q), який може виробити фірма для кожної специфічної комбінації вхідних ресурсів.

Загальний аналітичний вираз виробничої функції:

$$Q = f(F_1, F_2 \dots F_n).$$

У короткостроковому періоді фірма для збільшення виробництва може змінювати обсяги лише деяких ресурсів, інші є фіксованими. Ця особливість зумовлює відмінність виробничої функції і короткострокових витрат.

Короткострокова виробнича функція має вигляд:

$$Q = f(F).$$

Внесок змінного фактора у виробничий процес обчислюють у показниках сукупного, середнього та граничного продукту в фізичних одиницях.

Сукупний, фізичний продукт, або *сумарна продуктивність змінного фактора* (TP), - це загальна кількість продукції, виробленої всіма одиницями змінного фактора в умовах незмінності інших факторів. Сукупний продукт розглядається як *потік* продукції за певний період часу.

Граничний фізичний продукт, або *гранична продуктивність змінного фактора* (MP), - це приріст сукупного продукту, або додатковий продукт, одержаний від застосування додаткової одиниці змінного фактора:

$$MP = \Delta TP / \Delta F.$$

Середній фізичний продукт або *середня продуктивність змінного фактора* (AP), - це кількість продукції, виробленої на одиницю затрат змінного фактора:

$$AP = TP / F.$$

З врахуванням динаміки всіх показників продуктивності за умови нарощування використання змінного фактора можна виділити **чотири стадії розвитку виробництва**:

- на *першій стадії* всі показники (TP , MP , AP) зростають;
- на *другій стадії* гранична продуктивність MP починає спадати, але TP і AP продовжують зростати;
- на *третьій стадії* зростає лише сукупний продукт, а MP і AP спадають;

- на четвертій стадії - спадають всі показники.

У довгостроковому періоді фірма може змінювати не тільки обсяги будь-якого з вхідних ресурсів, тобто технологію, але й обсяги всіх ресурсів одночасно, або масштаб виробництва.

Зміна технології веде до зміни функціональної залежності між структурою затрат ресурсів і випуском. Для аналізу застосовуються одно-, дво- і багатофакторні виробничі функції. Вони можуть бути представлені у *табличній* («виробнича сітка»), *графічній* (карта ізоквант) і *аналітичній* формах.

Ізокванта - це крива однакової кількості продукту, відображає множину комбінацій вхідних ресурсів, які забезпечують певний фіксований рівень випуску. Кожна з комбінацій праці і капіталу на ізокванті представляє інший технологічний спосіб виробництва.

Побудова ізокванти в загальному вигляді базується на рівнянні виробничої функції: $f(K,L) = const$.

Властивості ізоквант:

- кожна наступна, розташована далі від початку координат, ізокванта відповідає вищому рівню виробництва;
- ізокванти, що відображають різні рівні випуску, не можуть перетинатися;
- ізокванти мають від'ємний нахил;
- нахил ізокванти до відповідної осі збільшується (зменшується) при збільшенні (зменшенні) відповідного фактора виробництва;
- ізокванти опуклі до початку координат і не перетинають осі координат, а лише необмежено наближаються до них, оскільки фактори виробництва є лише частково замінними.

Виробнича функція дозволяє визначити можливості взаємної заміни ресурсів для технологічно ефективного способу виробництва. Показник, що визначає пропорції заміни факторів виробництва, називається **граничною нормою технологічної заміни (MRTS)**.

Гранична норма технологічної заміни показує, від якої кількості одного фактора треба відмовитись, щоб залучити у виробництво додаткову одиницю іншого фактора.

$MRTS_{L K} = \Delta K / \Delta L$ - *гранична норма заміни праці капіталом* - визначає граничну величину заміни одиниці праці деякою кількістю капіталу.

$MRTS_{K L} = \Delta L / \Delta K$ - *гранична норма заміни капіталу працею* - визначає граничну величину заміни одиниці капіталу деякою кількістю праці.

Завдання 1.

Припустимо, що фірма вважає свій прибуток максимальним коли вона виробляє 40 млн. одиниць продукції. Кожна з наданих в таблиці технологій дозволяє виробляти бажаний обсяг продукції.

Яку технологію і чому обере фірма за даних цін на ресурси?

Ресурси	Ціна за одиницю ресурсу, тис. грн.	Технологія		
		№1	№2	№3
Труд	3	5	2	3
Земля	4	2	4	2
Капітал	2	2	4	5
Підприємницькі здібності	2	4	2	4

Розв'язок.

Технологія 1. Витрати фірми = $5 \cdot 3 + 2 \cdot 4 + 2 \cdot 2 + 4 \cdot 2 = 35$ тис. грн.

Технологія 2. Витрати фірми = $2 \cdot 3 + 4 \cdot 4 + 4 \cdot 2 + 2 \cdot 2 = 34$ тис. грн.

Технологія 3. Витрати фірми = $3 \cdot 3 + 2 \cdot 4 + 5 \cdot 2 + 4 \cdot 2 = 35$ тис. грн.

За даних цін на ресурси фірма обере технологію №2, оскільки у цьому випадку витрати фірми на ресурси найнижчі і складають 34 тис. грн.

Завдання 2.

Співвідношення витрат праці та щоденного виготовлення блага наведено в таблиці:

Витрати праці	Сукупний продукт	Середній продукт	Граничний продукт
0	0		
1	3		
2	20		
3	35		
4	45		
5	50		
6	53		
7	55		
8	55		
9	52		

Обчисліть середній та граничний продукт праці.

Розв'язок.

Витрати праці	Сукупний продукт	Середній продукт	Граничний продукт
0	0	-	-
1	3	3	3
2	20	10	17
3	35	11,6	15
4	45	11,25	10
5	50	10	5
6	53	8,8	3
7	55	7,8	2
8	55	6,8	0
9	52	5,7	-3

Середній та граничний продукти праці розраховано за формулами:

$$API = TP/L, MPI = \Delta TP/\Delta L.$$

ТЕМА. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА

Витрати виробництва – це вартість всіх видів факторів виробництва, що витрачаються для виготовлення певної кількості товарів, послуг.

Економічні витрати – це витрати, які фірма зобов'язана зробити, або ті доходи, які фірма забезпечує постачальнику ресурсів для того, щоб вилучити ці ресурси від використання в альтернативних виробництвах.

Вони можуть бути наявні та неявні.

Наявні (зовнішні) – це альтернативні витрати, які приймають форму наявних грошових платежів постачальникам факторів виробництва та проміжної продукції. Вони пов'язані з придбанням ресурсів на стороні.

Неявні – це альтернативні витрати використання ресурсів, які належать володарям фірми, які недоотримані в обмін на неявні платежі. Вони виступають у формі втраченого доходу від використання власних ресурсів.

Найбільш практичне значення має ділення витрат на постійні та змінні.

Постійні витрати (FC) – це витрати, величина яких у короткостроковому періоду не залежить від випуску продукції. Постійні витрати мають місце навіть тоді, коли продукція зовсім не випускається.

Середні постійні витрати (AFC) – це кількість постійних витрат виробництва, що припадає на одиницю випуску продукції.

$$AFC = FC / Q$$

Змінні витрати (VC) – це витрати виробництва, які залежать від випуску продукції і змінюються залежно від збільшення або зменшення обсягу виробництва.

Середні змінні витрати (AVC) – це кількість змінних витрат виробництва, що припадають на одиницю випуску продукції.

$$AVC = VC / Q$$

Сукупні витрати (TC) – це витрати, які характеризують сукупність постійних та змінних витрат виробництва фірмою у короткостроковому періоді.

$$TC = FC + VC$$

Середні сукупні витрати (ATC або скорочено AC) – це кількість сукупних витрат на одиницю виробництва.

$$ATC = TC / Q = AFC + AVC$$

Граничні витрати (MC) – це додаткові витрати, які необхідні для виробництва додаткової одиниці продукції.

$$MC = \Delta TC / \Delta Q$$

Правило взаємозв'язку граничних та середніх величин: якщо у будь-якій точці граничні витрати наступної одиниці продукції менші ніж середні витрати попередньої одиниці, то крива середніх змінних витрат буде спадною, а якщо граничні витрати більші ніж середні змінні, то крива буде зростати. Тому крива граничних витрат перетинає цю криву в її найбільш низькій точці.

В межах *короткострокового періоду* виробничі потужності фіксовані, тому мають місце постійні та змінні витрати.

У межах *довгострокового періоду* постійні витрати не мають місце.

Динаміку витрат у довгостроковому періоді визначає ефект масштабу.

Позитивний ефект масштабу полягає у тому, що при поступовому зростанні підприємства, цілий ряд факторів починає діяти в напрямку зниження середніх витрат виробництва.

Негативний ефект масштабу виникає при такій організації виробництва, коли довгострокові середні витрати зростають при збільшенні обсягу виробництва продукції.

У загальному вигляді прибуток фірми визначається як різниця між сукупним доходом та сукупними витратами:

$$PF = TR - TC$$

Прибуток – це різниця між доходом та витратами фірми.

Доход фірми – сума коштів, що отримала фірма від продажу або реалізації товарів та послуг за певний час.

$$\begin{aligned} \text{Бухгалтерський прибуток} &= \text{дохід} - \text{зовнішні (наявні) витрати} \\ \text{Економічний прибуток} &= \text{бухгалтерський прибуток} - \text{внутрішні (неявні) витрати} \end{aligned}$$

Завдання 1.

Фірма несе постійні витрати у розмірі 45 дол. Дані про середні змінні витрати у короткостроковому періоді (SAVC) подано у таблиці. Визначить середні постійні, середні сукупні, сукупні та граничні витрати у короткостроковому періоді.

Обсяг виробництва (шт.)	1	2	3	4	5	6
SAVC	17	15	14	15	19	29

Розв'язок.

$$SAFC = SFC / Q;$$

$$SATC = SAFC + SAVC;$$

$$SATC = STC / Q \Rightarrow STC = SATC * Q;$$

$$SMC = \Delta STC / \Delta Q$$

Q	SAVC	SAFC	SATC	STC	SMC
1	17	45	62	62	17
2	15	22,5	37,5	75	13
3	14	15	29	87	12
4	15	11,25	26,25	105	18
5	19	9	28	140	35
6	29	7,5	36,5	219	79

Завдання 2.

В таблиці надано значення витрат за різних рівнів випуску продукції. Заповніть таблицю.

Q	TC	VC	ATC	MC	AVC	AFC	FC
1		5				9	
2			9				
3					4		
4	22						
5							
6		27		8			

Розв'язок.

Q	TC	VC	ATC	MC	AVC	AFC	FC
1	14	5	14	-	5	9	9
2	18	9	9	4	4,5	4,5	9
3	21	12	7	3	4	3	9
4	22	13	5,5	1	3,25	2,25	9
5	28	19	5,6	6	3,8	1,8	9
6	36	27	6	8	4,5	1,5	9

$$TC = FC + VC;$$

$$AFC = FC / Q; \Rightarrow FC = AFC * Q$$

$$ATC = AFC + AVC;$$

$$ATC = TC / Q \Rightarrow TC = ATC * Q;$$

$$MC = \Delta TC / \Delta Q$$

ТЕМА. КОНКУРЕНЦІЯ. ТИПИ РИНКОВИХ СТРУКТУР

Ринок досконалої конкуренції має такі характерні риси:

- велика кількість продавців і покупців;
- стандартизована продукція;
- незалежність дій продавців і покупців;
- об'єктивність ціноутворення, відсутність будь-якого впливу на ринкову ціну;
- інформованість покупців і продавців;
- вільний вступ і вихід з галузі.

Конкурентна фірма, як і будь-яка інша, прагне максимізувати економічний прибуток, який вона визначає як різницю між сукупним вибором і сукупними витратами:

$$EP = TR - TC.$$

Сукупний вибір - це сума грошей, отриманих від продажу продукції на ринку:

$$TR = P \times Q.$$

Середній виторг - це виручка від реалізації одиниці продукції:

$$AR = TR / Q = P \times Q / Q = P.$$

Граничний виторг - це зміна сукупного виторгу (ΔTR) в результаті продажу додаткової одиниці продукції (ΔQ):

$$MR = \Delta TR / \Delta Q.$$

Існують два підходи до **визначення оптимального обсягу випуску**:

- порівняння сукупного виторгу і сукупних витрат (модель $TRTC$);
- порівняння граничного виторгу і граничних витрат (модель $MRMC$).

Графічний метод визначення оптимального обсягу випуску за моделлю $TRTC$ передбачає пошук обсягу, для якого відстань між кривими TR і TC по вертикалі є найбільшою, а проведена до TC дотична є паралельною лінії TR , що означає рівність кутів нахилу обох кривих: $\Delta TR / \Delta Q = \Delta TC / \Delta Q$, звідки $MR = MC$.

Загальне правило вибору оптимального обсягу виробництва або загальна умова максимізації прибутку: **прибуток максимізується на обсязі, для якого граничний виторг дорівнює граничним витратам**:

$$MR = MC.$$

Це правило справедливе для всіх фірм, у будь-якій ринковій структурі. Оскільки в умовах ринку досконалої конкуренції граничний виторг MR чисельно дорівнює ціні, то для **конкурентної фірми** загальне правило максимізації прибутку означає вибір такого обсягу випуску, за якого **граничні витрати дорівнюють ціні**:

$$MC = MR = P.$$

Аналітичний метод визначення оптимального обсягу випуску для максимізації прибутку базується на використанні граничних величин і відноситься до **моделі $MRMC$** . Згідно з умовою максимуму функції економічного прибутку треба відшукати такий обсяг Q , для якого похідна функції $EP(Q)$ дорівнює нулю. Прибуток максимізується у точці, де приріст обсягу виробництва не змінює прибутку: $\Delta EP / \Delta Q = 0$,

$$\Delta EP / \Delta Q = \Delta TR / \Delta Q - \Delta TC / \Delta Q = MR - MC = 0.$$

Звідки **умовою максимізації прибутку** є: $MR = MC$.

Оскільки $\Delta EP / \Delta Q$ - це граничний прибуток, то рівняння $MR = MC$ називають ще **правилом граничного випуску**, а також **рівнянням рівноваги**, тому що лише у випадку $MR = MC$ (а для конкурентної фірми $MC = P$), фірма не буде мати стимулів до зміни обсягів виробництва, оскільки будь-яка зміна не поліпшить показників її діяльності.

Якщо $MR > MC$ ($P > MC$), то $Q < Q^*$, фірмі доцільно збільшити обсяг випуску. Якщо $MR < MC$ ($P < MC$), то $Q > Q^*$, а фірмі доцільно зменшити обсяг випуску.

Графічний метод визначення оптимального обсягу випуску за моделлю $MRMC$ передбачає пошук точки перетину кривих граничних витрат і граничного виторгу. За умови $MR = MC$ фірма знаходиться у **стані рівноваги**.

Умови прибутковості та збитковості конкурентної фірми за моделлю $TRTC$:

- умова прибутковості: $TR > TC$;
- умова беззбитковості: $TR = TC$, що відповідає точкам перетину лінії сукупного витрату і кривої сукупних витрат, які є **точками критичного обсягу** випуску або **точками беззбитковості** ($EP = 0$);
- умова мінімізації збитків шляхом виробництва: $TC > TR > VC$;
- умова мінімізації збитків шляхом закриття: $TR < VC$ для всіх Q .

Умови прибутковості та збитковості конкурентної фірми за моделлю **MRMC**:

- умова прибутковості: $P > ATC$;
- умова беззбитковості: $P = \min ATC$;
- умова мінімізації збитків шляхом виробництва: $ATC > P \geq AVC$;
- умова мінімізації збитків шляхом тимчасового припинення виробництва:
 $P < \min AVC$; $P = \min AVC$ - точка закриття.

У довгостроковому періоді всі види витрат фірми є змінними, фірма може змінити масштаб виробництва, прийняти рішення вийти з галузі або увійти в галузь. Внаслідок вільного входу та виходу фірм їх число в конкурентній галузі змінюється.

Стратегія довгострокового функціонування фірми на конкурентному ринку:

- обрати обсяг випуску, для якого $P = LMC$;
- вступити на ринок, якщо $P > LAC$;
- вийти з ринку, якщо $P < LAC$.

Довгострокова рівновага конкурентного ринку пов'язана з переливом інвестиційного капіталу із галузі в галузь і досягається, коли встановлюється галузева рівновага. Сигналом, який спонукає будь-яку фірму до входження в галузь, або надає інформацію про недоцільність перебування в галузі, слугує прибуток, який забезпечується рівноважною ринковою ціною.

У стані довгострокової рівноваги ринкова ціна продукту точно відповідає мінімуму середніх сукупних витрат типової фірми галузі, і кожна фірма виробляє обсяг, за якого $P = MR = \min LAC = LM$. За цієї умови фірми одержують нульовий економічний прибуток, і жодна з них не має стимулу для виходу з галузі, так само як фірми інших галузей не мають особливих стимулів до входження в цю галузь. **Ціною довгострокової рівноваги** на конкурентному ринку є **ціна беззбитковості**.

Монополія - це наявність на ринку лише одного продавця і багатьох покупців, **монопсонія** - наявність лише одного покупця при багатьох продавцях.

Чисту монополію характеризують такі риси:

- єдиний продавець на ринку;
- виробництво специфічного однорідного продукту, який не має близьких і досконалих замінників;
- ринкова влада, що забезпечує контроль над ціною;
- заблокований вступ в галузь.

Бар'єри входження на ринок є *основною причиною* виникнення монополій. Відповідно до джерел походження бар'єрів виділяють кілька їх форм:

- бар'єри, створені економією від масштабу;
- бар'єри, створені державою (патенти, ліцензії та ін.)
- розмір ринку;
- власність на важливі види сировини;
- "нечесна конкуренція".

Для оптимізації обсягу виробництва монополіст використовує універсальне **правило граничного випуску $MR = MC$** . Максимізуючим **прибуток** є обсяг, за якого **граничний прибуток дорівнює нулю**. Крива попиту показує ціну, за якою оптимальний обсяг продукції може бути проданий. Вплив кривої попиту на рішення монополіста є надзвичайно важливим: нахил кривої попиту визначає нахил кривої граничного виторгу, остання ж в свою чергу визначає обсяг випуску, який максимізує прибуток. Рівноважна монополійна ціна завжди перевищує граничний виторг: $P_m^* > MR = MC$.

У довгостроковому періоді монополіст виробляє лише тоді, коли окупає всі сукупні витрати, оптимальний масштаб виробництва визначається за правилом: $MR = LMC$. Рівноважна ціна монополіста і в довгостроковому періоді перевищує довгострокові середні і граничні витрати:

$$P_m^* > LMC = \min LAC.$$

Монополістична конкуренція є недосконало конкурентною реальною ринковою структурою. Це ринок, на якому відносно велике число дрібних виробників пропонують подібні товари, близькі замітники, які незначно відрізняються один від одного.

Монополістична конкуренція має наступні ознаки:

- відносно велике число невеликих фірм;
- диференційована продукція;
- деякий, проте обмежений контроль над ціною;
- нецінова конкуренція;
- відносно вільний вступ в галузь і вихід з неї.

Олігополія - це галузь, в якій більша частина продажу здійснюється кількома великими фірмами, кожна з яких спроможна впливати на ринкову ціну власними діями. Олігополія відноситься до реальних ринкових структур і найбільш поширена у сучасних високотехнологічних галузях промисловості.

Олігополія охоплює значний ринковий простір між чистою монополією і монополістичною конкуренцією. Вона існує, коли кількість фірм в галузі настільки мала, що кожна з них у визначенні своєї цінової політики повинна приймати до уваги реакцію з боку конкурентів.

Олігополію відрізняють наступні характерні риси:

- нечисленність фірм в галузі;
- однорідна або диференційована продукція;
- всезагальна взаємозалежність фірм;
- значний контроль над ціною;
- значні перешкоди входження в галузь.

Завдання 1.

Фірма монополізувала виробництва товару Х. Позиція фірми представлена наступними даними: $MR = 1000 - 20 Q$; $TR = 1000 Q - 10 Q^2$; $MC = 100 + 10 Q$.

Визначте, скільки товару Х буде продано і за якою ціною, якщо фірма функціонує як проста монополія;

Розв'язок.

Монополія максимізує прибутки, виробляючи кількість продукції, за якої $MR = MC$, звідси: $1000 - 20 Q = 100 + 10 Q$, $Q = 30$ одиниць. Оскільки, $TR = P \times Q$, то $1000 Q - 10 Q^2 = P \times Q$. $P = 700$ грн.

Завдання 2.

Модель простої монополії описується наступними рівняннями:

$$TR = 100 Q - Q^2; MC = 10 + Q.$$

Визначте обсяг виробництва і ціну продукції, якщо:

- 1) фірма функціонує як проста монополія.
- 2) фірма функціонує в умовах досконалої конкуренції.
- 3) порівняйте одержані результати і зробіть висновки щодо наслідків монополізації виробництва.

Розв'язок.

1) Монополія максимізує прибутки, виробляючи кількість продукції, за якої $MR = MC$, $MR = (TR)' = 100 - 2*Q$. $100 - 2*Q = 10 + Q$, $Q = 30$ одиниць. Оскільки, $TR = P*Q = 100 Q - Q^2$. $P = TR/Q = 100 Q - Q^2 / Q = 100 - Q = 100 - 30 = 70$ грн. Таким чином, обсяг виробництва монополіста складає 30 од., а ціна 70 грн.

2) В умовах конкурентного ринку: $P = MC$, $100 Q - Q^2 / Q = 10 + Q$, $100 - Q = 10 + Q$, таким чином обсяг виробництва досконалого конкурента складає 45 од., а ціна 55 грн.

3) Монополія порівняно з конкурентною фірмою виробляє менший обсяг продукції і продає його за вищою ціною.

**КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ з «МАКРОЕКОНОМІКИ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ПРИСКОРЕННОЇ
ФОРМ НАВЧАННЯ**

ВАРІАНТ № 1.

1. Макроекономіка: предмет, об'єкт, суб'єкти та методи дослідження.

2. Термін «економікс» отримав всезагальне признание після того, як був використаний в працях:

- а) Жана-Батиста Сея;
- б) Джона Стюарта Мілля;
- в) Альфреда Маршалла;
- г) Джона Мейнарда Кейнса.

3. Поняття «інвестиції» у національному обчисленні ВВП містить:

- а) вартість куплених упродовж року акцій;
- б) збільшення основних фондів на кінець року порівняно з початком року;
- в) державні трансфертні платежі;
- г) товари тривалого використання, куплені населенням упродовж року.

4. Крива сукупного попиту виражає відношення між:

- а) рівнем цін та сукупними витратами на купівлю товарів та послуг;
- б) рівнем цін та виробленим ВВП в реальному виразі;
- в) рівнем цін, який визнають покупці, та рівнем цін, який задовольняє покупців;
- г) обсягами виробленого та вжитого ВВП в реальному виразі;
- д) усі попередні відповіді невірні.

5. У класичній моделі загальна економічна рівновага встановлюється:

- а) на ринку ресурсів і товарів;
- б) на ринку грошей, який визначає рівень реального виробництва, зайнятості та реальної зарплати;
- в) на ринку ресурсів, товарів, грошей, заощаджень та інвестицій;
- г) вірна відповідь відсутня.

6. Під час буму держава:

- а) збільшує державні витрати;
- б) збільшує грошову пропозицію;
- в) збільшує інвестиції;
- г) збільшує ставки оподаткування.

7. Урядова політика в галузі витрат та оподаткування називається:

- а) монетарною політикою;
- б) політикою розподілу доходів;
- в) фіскальною політикою;
- г) політикою, заснованою на кількісній теорії грошей.

8. Припустимо, що пропозиція грошей та рівень цін постійні. Тоді у випадку збільшення рівня доходу на грошовому ринку:

- а) збільшиться попит на гроші та ставка відсотку;
- б) збільшиться попит на гроші та знизиться ставка відсотку;
- в) попит на гроші знизиться, а ставка відсотку збільшиться;
- г) попит на гроші та ставка відсотку знизяться.

9. Під час інфляції:

- а) номінальний ВВП зростає такими ж темпами, як і реальний ВВП;
- б) номінальний ВВП зростає швидше, ніж реальний ВВП;
- в) номінальний ВВП зростає повільніше, ніж реальний ВВП;
- г) їх зростання не пов'язане одне з одним.

10. Згідно з законом Оукена, 2%-не перевищення фактичного рівня безробіття над його природним рівнем означає, що відставання фактичного обсягу ВВП від реального складає:

- а) 2%;
- б) 3%;
- в) 4%;
- г) 5%;
- д) значно більше ніж 5%.

11. Задача.

Економіка країни Д характеризується такими даними (млрд. грн.):

$$Y = C + I + G$$

$$C = 100 + 0,7 Y$$

$$I = 80, \quad G = 60.$$

Визначте:

- а) рівноважний ВВП;
- б) рівноважний рівень споживання та заощаджень;
- в) мультиплікатор автономних витрат за умови, що автономні інвестиції збільшуються з 80 до 150 млрд. грн.

ВАРІАНТ № 2.

1. Причини, види та наслідки державного боргу.

2. Макроекономіка визначається як галузь економічної теорії, яка вивчає:

- а) роль держави в економіці;
- б) глобальні тенденції економічного розвитку людства;
- в) процеси, які відбуваються в національній економіці у цілому;
- г) ті ж проблеми, що і політична економія в первісному розумінні цього терміну.

3. Дефлятор ВВП розраховується як співвідношення:

- а) реального ВВП до номінального ВВП;
- б) номінального ВВП до номінального ВВП;
- в) номінального ВВП до реального ВВП;
- г) номінального ВВП до реального ВВП.

4. Класичний відрізок на кривій сукупної пропозиції:

- а) має позитивний нахил;
- б) має негативний нахил;
- в) зображується вертикальною лінією;
- г) зображується горизонтальною лінією;

5. Згідно кейнсіанської теорії, рівень виробництва визначається тим, що:

- а) попит на гроші змушує підприємців виробляти товари та послуги;
- б) підприємці намагаються розширити виробництво до рівня повної зайнятості;
- в) обсяг продукції, який підприємці готові виробляти, повинен визначатися попитом на неї;
- г) виробництво продукції створює свій власний попит.

6. Яке з перелічених явищ не відповідає періоду економічного падіння?

- а) зниження прибутків корпорацій;
- б) зниження інвестицій в обладнання з довготривалим терміном використання;
- в) зменшення обсягу допомоги по безробіттю;
- г) скорочення податкових надходжень.

7. Відносні витрати по обслуговуванню державного боргу вимірюється:

- а) відношенням суми відсоткових сплат за боргом до обсягу ВВП;
- б) сумою державного боргу;
- в) відношенням розміру боргу до обсягу ВВП;
- г) сумою відсоткових сплат за боргом.

8. Грошово-кредитна політика держави проводиться:

- а) урядом країни;
- б) усіма фінансово-кредитними установами країни;
- в) Центральним банком країни;
- г) міністерством фінансів.

9. Зміни яких показників найбільше сприяють інфляції попиту?

- а) зростання індивідуальних податків;
- б) зростання граничної схильності до заощаджень;
- в) зростання доходу кінцевого використання;
- г) зростання ставки %.

10. Втративши роботу через спад в економіці робітник потрапляє до категорії безробітних, охоплених:

- а) фрикційною формою безробіття;
- б) структурною формою безробіття;
- в) циклічною формою безробіття;
- г) усі попередні відповіді невірні.

11. Задача.

Використовуючи наведені дані, побудуйте криву IS.

Функція споживання має вигляд: $C = 200 + 0,8 Y$

Y	i	C	S
1000	15		
1200	14		
1400	13		
1600	12		
1800	11		
2000	10		

ВАРІАНТ № 3.

1. Методи обчислення ВВП.

2. Який з перерахованих методів є специфічним методом макроекономіки:

- а) системно-функціональний аналіз;
- б) економіко-математичне моделювання;
- в) сполучення історичного та логічного підходів;

г) агрегування.

3. З якою метою створюється амортизаційний фонд на підприємстві?

- а) він створюється для поновлення оборотних коштів підприємства;
- б) він створюється для поновлення зношених засобів виробництва;
- в) він створюється для додаткового розширення виробництва товарної продукції.

4. Який із запропонованих варіантів найбільш повно розкриває суть поняття «гранична схильність до споживання»:

- а) крива, що характеризує величину споживчих витрат за даного рівня доходу;
- б) зміна у споживчих витратах, викликана зростанням доходу;
- в) відношення приросту споживчих витрат на одиницю приросту національного доходу;
- г) відношення сукупного споживання до сукупного попиту.

5. Ціна пропозиції робочої сили визначається:

- а) максимальною заробітною платою;
- б) мінімальною заробітною платою;
- в) номінальною заробітною платою;
- г) рівнем цін.

6. Тенденція до зниження обсягу валових інвестицій з'являється в період, коли:

- а) темп зростання продажу зменшується;
- б) темп зростання продажу залишається постійним;
- в) підвищуються темпи зростання продажу;
- г) усі відповіді правильні.

7. Державний бюджет, збалансований на циклічній основі, був би наслідком:

- а) зростання державних витрат, зниження податків у період економічного підйому;
- б) скорочення державних витрат, збільшення податків у період економічного спаду;
- в) скорочення державних витрат, зниження податків у період економічного спаду;
- г) зростання державних витрат, зниження податків у період економічного спаду.

8. Попит на готівку залежить:

- а) обернено пропорційно від динаміки рівня цін;
- б) обернено пропорційно від динаміки реального ВВП;
- в) прямо пропорційно від ринкової ставки відсотку;
- г) усі попередні відповіді невірні.

9. Інфляційний розрив обумовлюється:

- а) зростанням сукупного попиту в умовах неповної зайнятості;
- б) зростанням сукупного попиту в умовах, які наближаються до повної зайнятості;
- в) зростанням сукупного попиту в умовах повної зайнятості;
- г) всі відповіді невірні.

10. Крива Філіпса фіксує зв'язок між безробіттям та:

- а) економічним циклом;
- б) рівнем споживчих витрат;
- в) зайнятістю;
- г) інфляцією.

11. Задача.

За даними таблиці побудуйте модель «Кейнсіанського хреста» і графічним методом визначить рівноважний ВВП і загальний обсяг сукупних витрат.

Сукупні витрати, Млрд. євро	200	225	260	280	300
Реальний ВВП, Млрд. євро	50	150	300	350	450

Як вплине на макрорівновагу зростання податкового тиску на фізичних та юридичних осіб (за умови, що інші показники не змінюються)? Побудуйте графік ситуації.

ВАРІАНТ № 4.

1. Антициклічна політика держави.

2. Макроекономіка досліджує економічні процеси на рівні:

- а) підприємства;
- б) галузі виробництва;
- в) окремого ринку;
- г) національної економіки.

3. Зазначте види виробничої діяльності, що належать до тіньової економіки:

- а) виготовлення побутової техніки;
- б) незаконне виготовлення грошей;
- в) виготовлення алкогольної продукції незареєстрованим виробником;
- г) вирощування овочів у підсобному господарстві.

4. Яка з наведених відповідей розкриває особливості точки «порогового рівня» індивідуального споживання:

- а) гранична схильність до споживання дорівнює 1;
- б) доход дорівнює споживанню;
- в) заощадження дорівнюють споживанню;
- г) заощадження дорівнюють інвестиціям.

5. Операційний попит на гроші залежить:

- а) від динаміки рівня цін;
- б) прямо пропорційно від динаміки ВВП;
- в) обернено пропорційно від ринкової ставки процента;
- г) усі відповіді правильні.

6. Економічний цикл, за кейнсіанською моделлю, пов'язаний із:

- а) дією тільки внутрішніх факторів;
- б) факторами, які переважно впливають на динаміку сукупного попиту;
- в) дією тільки зовнішніх факторів;
- г) факторами, які переважно впливають на динаміку пропозиції.

7. Однією з реальних проблем державного боргу є:

- а) зростання частки заощаджень за всіх рівнів доходу кінцевого використання;
- б) зростання стимулів підвищення ефективності виробництва;
- в) відтік частини національного доходу за межі країни;
- г) зменшення диференціації у доходах населення.

8. Які функції виконують комерційні банки?

- а) надання позики промисловим підприємствам;
- б) емісія грошей;
- в) здійснення розрахунків між окремими господарськими одиницями;
- г) зберігання золотого запасу держави.

9. Дефляційний розрив знаходить своє відображення у:

- а) недостатності заощаджень;
- б) дефіциті товарів;
- в) недостатньому попиті;
- г) недостатній пропозиції.

10. Закон Оукена виражає кількісну залежність між:

- а) зміною обсягу національного виробництва та зміною рівня безробіття;
- б) рівнем безробіття та темпами інфляції;
- в) зміною обсягу національного виробництва та відсотковою ставкою;
- г) фактичним і природним обсягами національного виробництва;
- д) всі відповіді невірні.

11. Задача.

За даними таблиці розрахуйте обсяг ВВП методами доходів та витрат, розрахуйте інші показники системи національних рахунків.

Рахунок	Сума млн. дол.	Рахунок	Сума млн. дол.
1. Споживчі витрати	245	9. Дивіденди	16
2. Трансфертні платежі	12	10. Заробітна плата	215
3. Орендна плата	14	11. Непрямі податки бізнесу	18
4. Амортизація	27	12. Чистий експорт	-3
5. Відсоток за капітал	13	13. Індивідуальні податки	26
6. Внески на соціальне страхування	20	14. Податок на прибуток корпорацій	19
7. Прибуток від власності	31	15. Чисті інвестиції	33
8. Державні закупки товарів та послуг	72	16. Нерозподілені прибутки корпорацій	21

ВАРІАНТ № 5.**1. Сутність, функції та види податків.****2. Об'єкти макроекономічного аналізу характеризують:**

- а) агреговані величини;
- б) ймовірні величини;
- в) порівняльні величини;
- г) відносні величини.

3. До трансфертних платежів належать:

- а) шкільне будівництво;
- б) заробітна плата державних службовців;
- в) податки;
- г) субсидії.

4. Використовуючи наведені варіанти відповідей, покажіть зв'язок між граничною схильністю до споживання та граничною схильністю до заощадження.

- а) сума показників граничної схильності до споживання та граничної схильності до заощадження дорівнює доходу кінцевого використання;
- б) відношення між цими показниками характеризує середню схильність до споживання;
- в) сума даних показників дорівнює 1;
- г) точка на кривій, у якій вони урівноважуються, відповідає пороговому рівню доходу.

5. Криві сукупного попиту та сукупної пропозиції у моделі AD-AS зсуваються під впливом:

- а) тільки цінових факторів;
- б) тільки нецінових факторів;
- в) цінових та нецінових факторів;
- г) усі відповіді неправильні.

6. У фазі пожвавлення спостерігається:

- а) скорочення витрат споживачів на купівлю товарів довготривалого використання;
- б) стабільність чи зниження рівня прибутку;
- в) збільшення рівня зайнятості;
- г) усі попередні відповіді неправильні.

7. Акциз – це податок, що сплачується:

- а) із загальної суми реалізованої продукції;
- б) у вигляді певної цінової надбавки на окремі види товарів;
- в) із загальної суми реалізованих імпортованих товарів.

8. Із перелічених функцій Центрального банку назвіть ту, якої він не виконує:

- а) регулювання грошового обігу в країні;
- б) надання кредиту окремим підприємствам, фірмам, фізичним особам;
- в) емісія грошей.

9. Інфляція витрат обумовлена:

- а) зростанням споживчих витрат;
- б) зростанням інвестиційних витрат;
- в) зростанням собівартості продукції;
- г) зростанням сукупних витрат.

10. За яких умов виникає безробіття?

- а) за умов збігання пропозиції робочої сили з попитом на неї;
- б) за умови, що на ринку праці попит на робочу силу менший від її пропозиції;
- в) за умови, що економіка країни перебуває у кризовому стані.

11. Задача.

За наведеними даними розрахуйте макроекономічні показники: ВВП, ЧВП, НД, ОД, ДКВ (млрд. грн.)

- в) необхідно стримувати попит на позичковий капітал;
- г) необхідно пожвавити кон'юнктуру.

9. Інфляційний податок – це:

- а) втрата капіталу власниками грошових коштів внаслідок інфляції;
- б) різниця між дефлятором та індексом цін;
- в) різниця між номінальним та реальним доходом;
- г) всі відповіді правильні.

10. Скорочення сукупного попиту на кейнсіанському відрізку кривої сукупної пропозиції призводить до:

- а) зростання структурного безробіття;
- б) зростання прихованого безробіття;
- в) зростання фрикційного безробіття;
- г) зростання циклічного безробіття.

11. Задача.

Використовуючи наведені дані рахунків СНР, розрахуйте: ВВП, ЧВП, НД, прибуток.

№	Рахунок	Сума	№	Рахунок	Сума
1.	Заробітна плата	340	6.	Непрямі податки	14
2.	Експорт	18	7.	Чисті інвестиції	75
3.	Амортизація	22	8.	Імпорт	21
4.	Державні закупки	79	9.	Особисті споживчі витрати	347
5.	% за кредит	15	10.	Рента	32

ВАРІАНТ № 7.

1. Сутність, види та наслідки безробіття.

2. Основним методом макроекономічних досліджень є:

- а) порівняльний аналіз;
- б) соціологічний;
- в) метод абстракції;
- г) моделювання.

3. Попередньо створена вартість не повинна враховуватися при визначенні сукупної виготовленої вартості у національній економіці, для того щоб:

- а) уникнути інфляційних процесів;
- б) виключити невиробничі витрати попереднього циклу;
- в) уникнути подвійного рахунку;
- г) усі відповіді вірні;
- д) усі відповіді невірні.

4. Відповідно до принципу акселератора індукційовані інвестиційні витрати мають місце у випадку:

- а) якщо ВВП чи споживання скорочуються;
- б) якщо ВВП чи споживання знаходяться на низькому рівні;
- в) якщо ВВП чи споживання знаходяться на високому рівні;
- г) якщо ВВП чи споживання зростають.

5. З моделі IS - LM випливає, що ставка процента визначається в результаті взаємодії:

- а) ринку товарів та послуг з фінансовим ринком;
- б) попиту та пропозиції на ринку товарів та послуг;
- в) грошового ринку з ринком цінних паперів;
- г) попиту і пропозиції на грошовому ринку.

6. Матеріальною основою великого циклу є

- а) необхідність оновлення основного капіталу;
- б) необхідність зміни базових технологій і поколінь машин та оновлення об'єктів інфраструктури;
- в) процеси, що відбуваються на грошовому ринку;
- г) усі відповіді правильні.

7. Які види платежів до бюджету належать до прямих податків:

- а) акцизний збір на реалізовані товари;
- б) мито на товари, що ввозяться до країни і вивозяться з країни;
- в) податок на прибуток.

8. Норма обов'язкових банківських резервів:

- а) вводиться як засіб, що стримує від вилучення вкладів;
- б) складає середню величину маси грошей, необхідну для задоволення потреб населення;
- в) тепер не використовується;
- г) вводиться, насамперед, як інструмент впливу на грошову пропозицію.

9. Інфляцію витрат можна проілюструвати:

- а) зрушенням кривої сукупної пропозиції вліво;
- б) зрушенням кривої сукупної пропозиції вправо;
- в) зрушенням кривої сукупного попиту вліво;
- г) зрушенням кривої сукупного попиту вправо.

10. Якщо людина хвора і не може працювати, то вона:

- а) належить до розряду незайнятих у виробництві;
- б) належить до безробітних;
- в) не враховується у складі робочої сили;
- г) розглядається як не повністю зайнята.

11. Задача.

Побудуйте криві споживання та заощаджень, використовуючи наведені у таблиці дані.

Y	C ₀	MPC	MPS	C	S
500	200	0,9			
1000	200	0,9			
1500	200	0,9			
2000	200	0,9			
2500	200	0,9			
3000	200	0,9			

ВАРІАНТ № 8.

1. Охарактеризуйте моделі економічного кругообігу.

2. Макромоделі показують:

- а) об'єктивне зростання показників;
- б) взаємозв'язок між макропоказниками;
- в) зв'язок між державними суб'єктами;
- г) зв'язок між екзогенними величинами.

3. Якщо фірми почнуть усі свої прибутки сплачувати акціонерам у формі дивідендів, то у національних рахунках зросте показник:

- а) ВВП;
- б) чистих інвестицій;
- в) амортизація;
- г) особистого доходу.

4. Якщо реальний ЧВП зменшиться на 50 (у. г. о.), то споживчі витрати:

- а) не зміняться;
- б) знизяться на 50 (у. г. о.);
- в) знизяться менше, ніж на 50 (у. г. о.);
- г) знизяться більше, ніж на 50 (у. г. о.).

5. На ринках товарів та послуг, грошей та цінних паперів не досягається рівновага, якщо:

- а) $C = S$;
- б) $S = I$;
- в) значення НД та ставка процента не відповідають точці перетину ліній IS та LM;
- г) усі відповіді неправильні.

6. Економічний цикл включає наступні 4 фази:

- а) спад, пожвавлення, піднесення, пік ділової активності;
- б) криза, спад, пожвавлення та піднесення ділової активності;
- в) криза, депресія, пожвавлення та піднесення ділової активності;
- г) криза, депресія, пожвавлення та пік ділової активності.

7. Які з перелічених грошових доходів не оподатковуються державою?

- а) прибуток підприємства;
- б) заробітна плата робітника;
- в) грошова допомога безробітним;
- г) допомога жінкам на час декретної відпустки, пологів, догляду за дитиною.

8. Коли Центральний банк купує цінні папери на відкритому ринку, то грошова маса в країні:

- а) зменшується на суму вартості куплених цінних паперів;
- б) зменшиться на більшу суму;
- в) збільшиться на суму вартості куплених цінних паперів;
- г) збільшиться на більшу суму.

9. Антиінфляційні заходи можна застосовувати до:

- а) відкритої інфляції;
- б) прихованої інфляції;
- в) відкритої та прихованої інфляції;
- г) всі відповіді невірні.

10. Із зростанням витрат держави на соціальну підтримку малозабезпечених сімей рівень бідності у суспільстві:

- а) безперервно зменшується;
- б) спочатку знижується, а потім зростає;
- в) спочатку зростає, а потім знижується;
- г) практично не змінюється.

11. Задача.

За даними таблиці побудуйте криві попиту та пропозиції робочої сили. Визначить рівноважний рівень реальної зарплати та кількість зайнятих.

Реальна зарплата, млн. грн.	25	27	30	34	36	39
Обсяг попиту на робочу силу, млн. чол.	72,5	60	43	25	17	5
Обсяг пропозиції робочої сили, млн. чол.	10	25	35	40	42,5	45

Як зміняться параметри рівноваги на цьому ринку, якщо зросте кількість економічно активного населення? Покажіть цю ситуацію на графіку.

ВАРІАНТ № 9.

1. Сумісна рівновага товарного та грошового ринків за кейнсіанською моделлю (криві IS та LM).

2. Якщо економічні узагальнення базуються на фактах, то такий метод аналізу є:

- а) описовим;
- б) гіпотетичним;
- в) дедуктивним;
- г) індуктивним.

3. Якщо обсяг номінального ВВП і рівень цін збільшилися, то:

- а) реальний ВВП не змінився;
- б) реальний ВВП зменшився;
- в) реальний ВВП збільшився, але менше, ніж ціни;
- г) ця інформація не дозволяє визначити динаміку реального ВВП;

4. Якщо припустити, що гранична схильність до споживання становить 0,5, то якого значення, на Вашу думку, досягне мультиплікатор?

- а) 2;
- б) 0,5;
- в) 1;
- г) 5.

5. На фінансовому ринку відбувається:

- а) забезпечення підприємців засобами платежу;
- б) трансформація заощаджень в інвестиції;
- в) перерозподіл НД з метою зниження диференціації індивідуальних доходів;
- г) зменшення швидкості обігу грошей.

6. Матеріальною основою періодичності середніх циклів є:

- а) необхідність оновлення основного капіталу;
- б) необхідність відновлення рівноваги на споживчому ринку;
- в) процеси, що відбуваються на грошовому ринку;
- г) необхідність оновлення об'єктів інфраструктури.

7. Державний бюджет – це:

- а) рахунок доходів та видатків держави;
- б) усі джерела доходів держави;
- в) усі статті державних видатків;
- г) усі відповіді невірні.

8. Основними статтями пасиву Центрального банку є:

- а) готівкові гроші в обігу;
- б) іноземна валюта;
- в) цінні папери;
- г) золото;
- д) депозити комерційних банків;
- е) кредити комерційних банків та уряду.

9. Інфляцію, яка спричиняється надлишковим попитом можна проілюструвати:

- а) зрушенням кривої сукупної пропозиції вліво;
- б) зрушенням кривої сукупної пропозиції вправо;
- в) зрушенням кривої сукупного попиту вліво;
- г) зрушенням кривої сукупного попиту вправо.

10. Якими показниками вимірюються можливості участі населення у трудовій діяльності:

- а) чисельністю населення;
- б) самодіяльним населенням;
- в) зайнятим населенням;
- г) економічно активним населенням.

11. Задача.

а) Розрахуйте рівень безробіття, якщо чисельність працюючих – 115 млн. чоловік, чисельність безробітних – 25 млн. чоловік.

б) Через місяць 1,5 млн. чоловік з числа працюючих втратили роботу, а 2,5 млн. чоловік з числа офіційно зареєстрованих безробітних припинили пошуки роботи.

Визначити за цих умов:

1. нову чисельність працюючих;
2. нову кількість безробітних;
3. новий рівень безробіття.

ВАРІАНТ № 10.

1. Аналіз споживання та заощаджень.

2. Якщо досліджується економіка, як цілісна система, то це аналіз:

- а) мікроекономічний;
- б) макроекономічний;
- в) позитивний;
- г) нормативний.

3. Припустимо, що ВВП збільшився з 500 млрд. дол. до 600 млрд. дол., а дефлятор ВВП зі 125 до 150. За таких умов величина реального ВВП:

- а) не зміниться;
- б) збільшиться;
- в) зменшиться;
- г) не можна розрахувати, на основі наданої інформації.

4. За теорією мультиплікатора приріст НД більший за приріст інвестицій тому, що:

- а) гранична ефективність капіталовкладень перевищує ставку процента;
- б) інвестиції збільшують виробничий потенціал господарств;
- в) інвестиції більші за заощадження;
- г) зростання інвестицій збільшує інші складові частини попиту.

5. У кейнсіанській моделі макрорівноваги попит на працю визначається:

- а) величиною ефективного попиту на блага;
- б) вимогами профспілок;
- в) мінімальною ставкою зарплатні, що задовольняє найманих робітників;
- г) державною політикою зайнятості.

6. Кон'юнктура - це:

- а) послідовний зв'язок між різними точками рівноваги економіки;
- б) напрямок та ступінь зміни сукупності макроекономічних показників, які характеризують розвиток народного господарства;
- в) співвідношення між граничною схильністю до споживання та граничною схильністю до заощадження;
- г) усі відповіді неправильні.

7. Бюджет існує:

- а) лише у держави;
- б) у державі та підприємств реального сектору економіки;
- в) у всіх економічних суб'єктів;
- г) усі відповіді невірні.

8. Основними статтями активу Центрального банку є:

- а) готівкові гроші в обігу;
- б) іноземна валюта;
- в) цінні папери;
- г) золото;
- д) депозити комерційних банків;
- е) кредити комерційних банків та уряду.

9. Зростання сукупних витрат призводить до інфляції, якщо:

- а) економіка розвивається у стані повної зайнятості;
- б) чисельність робочої сили не зростає;
- в) економіка розвивається у стані неповної зайнятості;
- г) фактичний обсяг ВВП менший за потенційний обсяг ВВП.

10. Крива Лоренца за 5 років зсунулася далі від бісектриси. Що це означає:

- а) досягнення загальної соціальної рівності;
- б) посилення диференціації доходів населення;
- в) підвищення життєвого рівня населення?

11. Задача.

а) Фактичний ВВП в n-му році дорівнював 800 млн. грн. Природний рівень безробіття в цьому ж році дорівнював 6%, а фактичний рівень безробіття – 9%. Яким би мав бути потенційний обсяг виробництва в n-му році за законом Оукена?

б) Яким має бути фактичний ВВП у наступному році, якщо планується знизити рівень безробіття до 8% при тому ж рівні потенційного ВВП?

ВАРІАНТ № 11.

1. Суть та цілі фіскальної політики. Автоматична та дискреційна фіскальна політика.

2. Яка економічна мета, якщо суспільство прагне мінімізувати витрати та максимізувати віддачу від обмежених ресурсів:

- а) досягнення повної зайнятості;
- б) підтримка економічного зростання;
- в) економічна безпека;
- г) економічна ефективність.

3. Індекс цін споживачів використовується для того, щоб:

- а) оцінити різницю між структурою виробництва у поточному та минулому році;
- б) оцінити різницю в ринковій вартості «споживчого кошика» двох різних періодів;
- в) оцінити рівень цін різних країн;
- г) оцінити різницю між рівнем оптових та роздрібних цін;
- д) усі попередні відповіді невірні.

4. При зниженні реальних касових залишків внаслідок підвищення рівня цін крива сукупного попиту:

- а) зсувається вліво;
- б) залишається на місці;
- в) зсувається вправо;
- г) можливі всі варіанти.

5. Ціна пропозиції робочої сили визначається:

- а) максимально допустимою з точки зору підприємця ставкою зарплатні;
- б) величиною ефективного попиту на блага;
- в) мінімальною ставкою зарплатні, що задовольняє найманих робітників;
- г) грошовою лінією LM.

6. Який з економічних параметрів не є проциклічним?

- а) завантаження виробничих потужностей;
- б) прибуток ділових підприємств;
- в) рівень безробіття;
- г) всі параметри є проциклічними.

7. Дефіцит держбюджету може фінансуватись за рахунок:

- а) перерозподілу прав власності;
- б) продажу золотовалютних резервів;
- в) емісії грошей та державних цінних паперів;
- г) усі відповіді невірні.

8. Грошово-кредитна політика держави проводиться:

- а) урядом країни;
- б) усіма фінансово-кредитними установами країни;
- в) Центральним банком країни;
- г) міністерством фінансів.

9. Якщо обсяг сукупного попиту перевищує рівень ВВП за умов повної зайнятості, це означає, що в економіці:

- а) існує дефляційний розрив;

- б) спостерігається інфляційний розрив;
- в) існують фінансові обмеження;
- г) існує бюджетний дефіцит.

10. Що з нижче переліченого невірно:

- а) природний рівень безробіття відносно стабільний у короткостроковому періоді і змінюється у довгостроковій перспективі;
- б) природний рівень безробіття включає в себе фрикційне, структурне та циклічне безробіття;
- в) реальний ВВП дорівнює потенційному, якщо рівень безробіття дорівнює природному;
- г) підвищення мінімуму заробітної плати є фактор збільшення природного рівня безробіття у довгостроковому періоді.

11. Задача.

Споживання (С)	150	230	300	360	410	450
ДКВ (У)	100	200	300	400	500	600

Базуючись на даних таблиці, накреслити функції споживання та заощадження.

- Розрахуйте MPS, при умові зростання доходу кінцевого використання (млрд. дол.) від 100 до 200, від 300 до 400, від 500 до 600.

- Зростання національного споживання на 10 млрд. дол. за кожним рівнем ДКВ зрушує функцію споживання доверху. Визначити, як зміниться положення кривої заощаджень.

ВАРІАНТ № 12.

1. Суть, причини та види інфляції.

2. Позитивна економічна теорія вивчає:

- а) «що є»; б) «що повинно бути»;
- в) позитивні тенденції в економічному розвитку;
- г) оцінні міркування.

3. Доход кінцевого використання – це:

- а) особистий дохід мінус індивідуальні податки;
- б) сума, яка включає зарплату, ренту, дохід у формі відсотку за капітал;
- в) зарплату, дохід у формі відсотку за капітал мінус особистий податок;
- г) вірні відповіді а), б), в).

4. Збільшення сукупного попиту приведе до зростання рівноважного реального ВВП і рівня цін, якщо зрушення сукупного попиту відбуваються на:

- а) кейнсіанському, проміжному і класичному відрізках кривої AS;
- б) проміжному відрізку кривої AS;
- в) класичному відрізку кривої AS;
- г) кейнсіанському відрізку кривої AS.

5. Попит на гроші витікає з таких функцій грошей:

- а) засіб обігу;
- б) засіб платежу;
- в) міра вартості;
- г) засіб нагромадження.

6. Що не простежується у фазі спаду:

- а) домогосподарства купують менше товарів;
- б) скорочуються інвестиційні видатки фірм на машини та устаткування;
- в) спадає попит на робочу силу;
- г) зменшуються запаси товарів на складах;
- д) усі твердження правильні.

7. Фіскальна політика – це:

- а) податкова політика;
- б) фінансово-бюджетна політика;
- в) кредитна політика;
- г) усі відповіді невірні.

8. Припустимо, що пропозиція грошей та рівень цін постійні. Тоді у випадку збільшення рівня доходу на грошовому ринку:

- а) збільшиться попит на гроші та ставка відсотку;
- б) збільшиться попит на гроші та знизиться ставка відсотку;
- в) попит на гроші знизиться, а ставка відсотку збільшиться;
- г) попит на гроші та ставка відсотку знизяться.

9. Якщо обсяг рівноважного ВВП виявився меншим за його потенційний рівень, то:

- а) рівень цін зростає;
- б) спостерігається дефляційний розрив;
- в) рівень безробіття зростає;
- г) автоматично зростає сукупний попит.

10. Згідно з законом Оукена, 2%-не перевищення фактичного рівня безробіття над його природним рівнем означає, що відставання фактичного обсягу ВВП від реального складає:

- а) 2%;
- б) 3%;
- в) 4%;
- г) 5%;
- д) значно більше ніж 5%.

11. Задача.

Номинальний обсяг ВВП складає 600 млрд. грн. Визначить загальний обсяг попиту на гроші, якщо спекулятивний попит на гроші становить 400 млрд. грн., а кожна грошова одиниця обертається 5 разів на рік. Який буде загальний обсяг попиту на гроші, якщо швидкість обігу грошей зросте до 6?

ВАРІАНТ № 13.

1. Крива та фактори сукупного попиту (надати графічну ілюстрацію).

2. Загальний рівень цін і безробіття в економічній системі вивчається на курсі:

- а) мікроекономіка;
- б) макроекономіка;
- в) менеджмент;
- г) міжнародні фінанси.

3. При розрахунку національного доходу і національного продукту не можна підсумовувати:

- а) витрати споживачів і особисті заощадження;
- б) чисті інвестиції та витрати споживачів;
- в) урядові закупки товарів і заробітну плату;
- г) витрати споживачів та валові інвестиції.

4. У моделі «сукупний попит - сукупна пропозиція» зростання сукупного попиту приведе:

- а) до зростання граничної схильності до заощаджень;
- б) до зростання реального обсягу виробництва на кейнсіанському відрізку кривої AS;
- в) до зростання реального обсягу виробництва на класичному відрізку кривої AS;
- г) до зростання цін на кейнсіанському відрізку кривої AS.

5. Лінія IS показує всі комбінації національного доходу та ставки відсотку, при яких:

- а) встановлюється рівновага на ринку грошей;
- б) спостерігається надлишок благ;
- в) встановлюється рівновага на товарному ринку;
- г) встановлюється рівновага на ринку праці.

6. Під час буму держава:

- а) збільшує державні витрати;
- б) збільшує грошову пропозицію;
- в) збільшує інвестиції;
- г) збільшує ставки оподаткування.

7. Яка з перерахованих статей не відноситься до доходів держбюджету:

- а) податок на спадщину;
- б) чисті надходження від приваблення засобів з ринку вільних капіталів;
- в) трансфертні платежі населенню;
- г) митні сплати.

8. Пропозиція грошей збільшиться, якщо:

- а) зросте норма резервування;
- б) збільшиться відношення «готівка-депозити»;
- в) збільшиться грошова база;
- г) зменшиться грошовий мультиплікатор.

9. Якщо номінальний дохід підвищився на 8%, а рівень цін зріс на 10%, то реальний дохід:

- а) збільшився на 2%;
- б) збільшився на 18%;
- в) знизився на 2%;
- г) знизився на 18%;
- д) залишився колишнім.

10. В умовах повної зайнятості рівень фрикційного безробіття повинен:

- а) дорівнювати 0;
- б) бути менш ніж 1%;
- в) бути менш ніж рівень циклічної форми безробіття;
- г) усі попередні відповіді невірні.

11. Задача.

У минулому році природний рівень безробіття складав 7%, а фактичний – 12%. Використовуючи закон Оукена, визначити величину відставання обсягу ВВП у %. Якщо фактичний ВВП у тому ж році дорівнював 800 млрд. дол., який обсяг продукції був недовироблений? Яким буде номінальний ВВП у поточному році, якщо фактичний рівень безробіття дорівнюватиме 10%, а природний не зміниться?

ВАРІАНТ № 14.

1. Бюджетний дефіцит: причини та наслідки.

2. Коли економічні проблеми вирішуються частково ринком та частково державою, то економіка:

- а) командна;
- б) ринкова;
- в) натуральна;
- г) змішана.

3. Заробітна плата облічується при розрахунку:

- а) ВВП методом доходів;
- б) ВВП методом витрат;
- в) чистого експорту;
- г) усі попередні відповіді невірні.

4. Якщо податок на підприємництво зростає, то:

- а) сукупний попит скорочується, а обсяг сукупної пропозиції не змінюється;
- б) сукупна пропозиція скорочується, а обсяг сукупного попиту не змінюється;
- в) скорочується сукупна пропозиція і сукупний попит;
- г) зростає сукупна пропозиція і сукупний попит;
- д) усі попередні відповіді вірні.

5. Якщо в національній економіці обсяг виробництва дорівнює сукупним видаткам, то:

- а) економіка перебуває у стані повної зайнятості;
- б) заощадження дорівнюють ін'єкціям;
- в) економіка перебуває у стані неповної зайнятості;
- г) вірні відповіді а) та б).

6. Заходи антикризової політики не включають:

- а) регулювання зовнішньої діяльності;
- б) маніпулювання Держбюджетом;
- в) регулювання заробітної плати;
- г) регулювання податкових ставок.

7. Яка з перерахованих статей не відноситься до видатків держбюджету:

- а) сплати по державному боргу;
- б) доходи від державної власності;
- в) адміністративно-управлінські витрати;
- г) займи та допомога іноземним державам;
- д) усі відповіді вірні.

8. Попит на готівку залежить:

- а) обернено пропорційно від динаміки рівня цін;
- б) обернено пропорційно від динаміки реального ВВП;
- в) прямо пропорційно від ринкової ставки відсотку;

г) усі попередні відповіді невірні.

9. Інфляція пропозиції може виникнути у результаті:

- а) зростання дефіциту державного бюджету;
- б) збільшення дефіциту платіжного балансу країни;
- в) підвищення заробітної плати;
- г) збільшення чистого експорту.

10. Втративши роботу через спад в економіці робітник потрапляє до категорії безробітних, охоплених:

- а) фрикційною формою безробіття;
- б) структурною формою безробіття;
- в) циклічною формою безробіття;
- г) усі попередні відповіді невірні.

11. Задача.

Яким має бути рівноважний ВВП (млрд. грн.) при автономному споживанні $C_a = 50$ і граничній схильності до споживання $MPC = 0,75$; якщо попит на інвестиції дорівнює 200; державні витрати = 85; експорт = 18; імпорт = 28. Як зміниться рівноважний ВВП, якщо інвестиції зменшаться на 45 млрд. грн.? Чому дорівнює величина мультиплікатора інвестицій?

ВАРІАНТ № 15.

1. Методологія макроекономічного аналізу.

2. При нормативному макроекономічному аналізі здійснюється:

- а) теоретичне обґрунтування моделі поведінки економічного суб'єкту;
- б) вивчення результатів впливу поведінки економічних суб'єктів на зміни макроекономічних показників;
- в) розробка рекомендацій щодо використання інструментів макроекономічної політики.

3. Валові інвестиції облічуються при розрахунку:

- а) ВВП методом доходів;
- б) ВВП методом витрат;
- в) ЧВП;
- г) доходу кінцевого використання;
- д) особистого доходу.

4. Зниження величини сукупного попиту – результат:

- а) ефекту реальних касових залишків;
- б) ефекту імпортних закупок;
- в) ефект процентної ставки;
- г) усі попередні відповіді вірні;
- д) усі попередні відповіді невірні.

5. Згідно кейнсіанської теорії, рівень виробництва визначається тим, що:

- а) попит на гроші змушує підприємців виробляти товари та послуги;
- б) підприємці намагаються розширити виробництво до рівня повної зайнятості;
- в) обсяг продукції, який підприємці готові виробляти, повинен визначатися попитом на неї;
- г) виробництво продукції створює свій власний попит.

6. Яке з перелічених явищ не відповідає періоду економічного падіння?

- а) зниження прибутків корпорацій;
- б) зниження інвестицій в обладнання з довготривалим терміном використання;
- в) зменшення обсягу допомоги по безробіттю;
- г) скорочення податкових надходжень.

7. Податки можна оцінити як регресивні, якщо величина середньої податкової ставки:

- а) зростає з збільшенням доходів;
- б) не змінюється при зміні доходу;
- в) скорочується зі збільшенням доходу;
- г) усі відповіді невірні.

8. Які функції виконують комерційні банки?

- а) надання позики промисловим підприємствам;
- б) емісія грошей;
- в) здійснення розрахунків між окремими господарськими одиницями;
- г) зберігання золотого запасу держави.

9. Яке із сполучень видів інфляції в економіці будь-якої країни має найбільш тяжкі соціально-економічні наслідки:

- а) збалансована, очікувана;
- б) незбалансована, галопуюча та очікувана;
- в) незбалансована, галопуюча та неочікувана;
- г) гіперінфляція, незбалансована та неочікувана.

10. Крива Філіпса фіксує зв'язок між безробіттям та:

- а) економічним циклом;
- б) рівнем споживчих витрат;
- в) зайнятістю;
- г) інфляцією.

11. Задача.

За даними таблиці побудуйте криві попиту та пропозиції робочої сили. Визначить рівноважний рівень реальної зарплати та кількість зайнятих.

Реальна зарплата, млн. грн.	18	20	23	27	37	50
Обсяг попиту на робочу силу, млн. чол.	400	350	275	175	125	100

Реальна зарплата, млн. грн.	10	15	20	30	40	50
Обсяг пропозиції робочої сили, млн. чол.	50	150	200	250	275	300

Як зміняться параметри рівноваги на цьому ринку, якщо зменшиться кількість підприємців, що бажають купувати послуги праці? Покажіть цю ситуацію на графіку.

ВАРІАНТ № 16.

1. Грошова пропозиція та способи її вимірювання.

2. Макроекономічна модель створюється для:

- а) відображення ідеального функціонування економіки;
- б) точного відображення процесів, які відбуваються в економіці суспільства;
- в) вияву принципів економічних зв'язків;
- г) аналізу впливу ендогенних змінних на екзогенні;
- д) здійснення економічного прогнозу.

3. Яка з цих величин не включається у ВВП, розрахований методом витрат?

- а) валові інвестиції;
- б) витрати споживачів + інвестиції + державні витрати;
- в) чистий експорт товарів та послуг;
- г) державні закупки товарів та послуг;
- д) заробітна плата.

4. Крива сукупної пропозиції висловлює відношення між:

- а) рівнем цін та споживаним обсягом ВВП у реальному виразі;
- б) рівнем цін та виробленим обсягом ВВП у реальному виразі;
- в) рівнем цін, по яким виробники бажають продавати, а покупці – купувати товари;
- г) спожитим та виробленим обсягом ВВП у реальному виразі;
- д) усі відповіді невірні.

5. У класичній моделі загальна економічна рівновага встановлюється:

- а) на ринку ресурсів і товарів;
- б) на ринку грошей, який визначає рівень реального виробництва, зайнятості та реальної зарплати;
- в) на ринку ресурсів, товарів, грошей, заощаджень та інвестицій;
- г) вірна відповідь відсутня.

6. Тенденція до зниження обсягу валових інвестицій з'являється в період, коли:

- а) темп зростання продажу зменшується;
- б) темп зростання продажу залишається постійним;
- в) підвищуються темпи зростання продажу;
- г) усі відповіді правильні.

7. Податки можна назвати пропорційними, якщо величина середньої податкової ставки:

- а) не змінюється зі збільшенням доходу;
- б) не змінюється зі зменшенням доходу;
- в) не змінюється при будь-якій зміні доходу;
- г) змінюється у відповідності зі зміною доходу.

8. Які операції комерційного банку належать до активних?

- а) випуск акцій;
- б) надання кредиту підприємствам;
- в) залучення до зберігання в банку коштів населення, підприємств.

9. Інфляція попиту виникає в умовах:

- а) неповної зайнятості,
- б) які наближаються до повної зайнятості;
- в) повної зайнятості;
- г) зростання граничної схильності до споживання.

10. Закон Оукена виражає кількісну залежність між:

- а) зміною обсягу національного виробництва та зміною рівня безробіття;
- б) рівнем безробіття та темпами інфляції;
- в) зміною обсягу національного виробництва та відсотковою ставкою;
- г) фактичним і природним обсягами національного виробництва;
- д) всі відповіді невірні.

11. Задача.

Побудуйте модель AD – AS і визначте графічним методом рівноважний обсяг реального ВВП і рівень цін, якщо динаміка сукупного попиту за визначений період характеризується такими даними (ВВП – у млрд. грн., рівень цін – в одиницях).

ВВП	200	250	380	420	470	550
Рівень цін	2,5	1,75	1,25	1,0	0,9	0,8

а динаміка сукупної пропозиції визначається такими показниками:

ВВП	100	200	300	400	500	500
Рівень цін	0,5	0,5	0,85	1,2	2,0	2,5

- а) як зміняться параметри макrorівноваги, якщо сукупний попит зростає, а економка характеризується кейнсіанським відрізком сукупної пропозиції;
- б) як зміняться параметри макrorівноваги, якщо сукупна пропозиція зменшується під впливом нецінових факторів.

Покажіть графічно ці зміни.

ВАРІАНТ № 17.**1. Методика обчислення основних показників СНР.****2. Яка з наведених відповідей відображає поведінкові функціональні зв'язки ендогенних параметрів макромоделі:**

- а) $C = C(Y)$;
- б) $Q = f(X_1, X_2, \dots, X_n)$;
- в) $T = f(T(Y), Y)$;
- г) $Y = C + I + G + NE$

3. Національний дохід – це:

- а) інвестиції мінус заощадження;
- б) вартість предметів тривалого користування та послуг;
- в) особистий дохід плюс індивідуальні податки мінус чисті субсидії державним підприємствам;
- г) рента, заробітна плата, % за капітал, доходи від власності і прибуток корпорацій.

4. Якщо рівноважний рівень цін зростає, а виробництво падає, то це викликано:

- а) зміщення кривої сукупного попиту праворуч;
- б) зміщення кривої сукупного попиту ліворуч;
- в) зміщення кривої сукупної пропозиції праворуч;
- г) зміщення кривої сукупної пропозиції ліворуч;
- д) усі попередні відповіді невірні.

5. Визначить умови, які відносяться до класичної моделі макrorівноваги:

- а) обсяг виробництва та зайнятості визначається величиною сукупної пропозиції;
- б) рівновага попиту та пропозиції встановлюється і за умов неповної зайнятості;
- в) необхідне активне втручання держави;
- г) обсяг виробництва та зайнятості визначається величиною сукупного попиту;
- д) рівновага попиту та пропозиції встановлюється за умов повної зайнятості.

6. Економічний цикл, за кейнсіанською моделлю, пов'язаний із:

- а) дією тільки внутрішніх факторів;
- б) факторами, які переважно впливають на динаміку сукупного попиту;
- в) дією тільки зовнішніх факторів;
- г) факторами, які переважно впливають на динаміку пропозиції.

7. До числа основних цілей фіскальної політики держави відносять:

- а) створення умов для успішного ведення бізнесу;
- б) антициклічне регулювання економіки;
- в) підвищення рівня життя населення;
- г) перерозподіл національного доходу на користь найбільш вразливих верств населення.

8. Із перелічених функцій Центрального банку назвіть ту, якої він не виконує:

- а) регулювання грошового обігу в країні;
- б) надання кредиту окремим підприємствам, фірмам, фізичним особам;
- в) емісія грошей.

9. Подавлена інфляція характеризується:

- а) зростанням рівня цін на окремі товари;
- б) зростанням бюджетного дефіциту;
- в) встановленням граничних цін на продукцію;
- г) усі відповіді правильні.

10. За яких умов можливе безробіття, коли кількісно збігаються пропозиція та попит на робочу силу?

- а) за умови зниження темпів приросту населення;
- б) за умови інтенсивного розвитку виробництва;
- в) за умови невідповідності структури робочої сили техніко-технологічній структурі робочих місць.

11. Задача.

За даними таблиці побудуйте модель «Кейнсіанського хреста» і графічним методом визначить рівноважний ВВП і загальний обсяг сукупних витрат.

Сукупні витрати, Млрд. грн.	500	550	625	650	700
Реальний ВВП, Млрд. грн.	100	400	700	750	1000

Як вплине на макрорівновагу зменшення державних витрат (за умови, що інші показники не змінюються)? Побудуйте графік ситуації.

ВАРІАНТ № 18.

1. Визначення рівноважного ВВП за методом «вилучення - ін'єкції».

2. Макроекономіка є частиною аналітичної економії, яка вивчає:

- а) виробничі відносини економічних суб'єктів;
- б) ефективність функціонування національної економіки як цілого;
- в) поведінку економічних суб'єктів на ринках ресурсів;
- г) глобальні тенденції економічного розвитку людства;
- д) окремі елементи економіки (поведінку фірми, ринки окремих товарів тощо)

3. Які з перерахованих величин не використовуються при визначенні обсягу національного доходу?

- а) прибуток корпорації;
- б) державні трансфертні платежі;
- в) відсотки, які сплачують підприємці за капітал та кредит;
- г) доход з ренти;
- д) заробітна плата.

4. Якщо держава встановлює більш жорсткі вимоги до зберігання навколишнього середовища, це викличе:

- а) зростання витрат виробництва на одиницю продукції та зрушення кривої сукупної пропозиції праворуч;
- б) зростання витрат виробництва на одиницю продукції та зрушення кривої сукупної пропозиції ліворуч;
- в) зростання витрат виробництва на одиницю продукції та зрушення кривої сукупного попиту праворуч;
- г) падіння витрат виробництва на одиницю продукції та зрушення кривої сукупного попиту ліворуч;
- д) падіння витрат виробництва на одиницю продукції та зрушення кривої сукупного попиту праворуч.

5. Якщо в економіці країни збалансовані вироблений та реалізований ВВП:

- а) сукупні витрати дорівнюють сукупній пропозиції;
- б) ін'єкції дорівнюють вилученням;
- в) економіка працює за умов повної зайнятості та стабільних цінах;

г) обсяг експорту дорівнює обсягу імпорту.

6. У фазі поживлення спостерігається:

- а) скорочення витрат споживачів на купівлю товарів довготривалого використання;
- б) стабільність чи зниження рівня прибутку;
- в) збільшення рівня зайнятості;
- г) усі попередні відповіді неправильні.

7. Дефіцит державного бюджету утворюється, коли:

- а) сума податкових надходжень скорочується;
- б) витрати держави зменшуються;
- в) сума активів держави перевищує розміри її зобов'язань;
- г) сума витрат держави перевищує суму податкових надходжень.

8. Ми маємо справу з емісією готівкових грошей у випадку, коли:

- а) один з векселів, який куплено Національним банком, викуповується трасатом;
- б) Національний банк купує у держави казначейські зобов'язання і платить готівкою;
- в) тільки-но надруковані банкноти надійшли з друкарень до Національного банку;
- г) службовець знімає у банку зі свого рахунку зарплату готівкою;
- д) вірної відповіді немає.

9. Якщо при зростаючій номінальній зарплаті реальна зарплата скорочується, то:

- а) рівень життя домогосподарств залишається незмінним;
- б) знижується рівень цін у народному господарстві;
- в) підвищується рівень життя домогосподарств;
- г) рівень життя домогосподарств знижується.

10. За яких умов виникає безробіття?

- а) за умов збігання пропозиції робочої сили з попитом на неї;
- б) за умови, що на ринку праці попит на робочу силу менший від її пропозиції;
- в) за умови, що економіка країни перебуває у кризовому стані.

11. Задача.

У минулому році природний рівень безробіття складав 7%, а фактичний – 11%. Використовуючи закон Оукена, визначити величину відставання обсягу ВВП у %. Якщо фактичний ВВП у тому ж році дорівнював 900 млрд. дол., який обсяг продукції був недовироблений? Яким буде номінальний ВВП у поточному році, якщо фактичний рівень безробіття дорівнюватиме 10%, а природний не зміниться?

ВАРІАНТ № 19.

1. Модель AD-AS як базова модель макrorівноваги.

2. Об'єктом макроекономічного аналізу виступає:

- а) економічні закони;
- б) економічні процеси;
- в) економічна система;
- г) економічні відносини.

3. Якщо з національного доходу відняти податки на прибутки корпорацій, нерозподілений прибуток та внески на соціальне страхування, а потім додати чисті трансфертні платежі, то отримана сума – це:

- а) особистий дохід;
- б) ВВП;
- в) ЧВП;
- г) дохід, яким можна розпоряджатися.

4. У якому випадку зміна ціни та обсягу ВВП буде відбуватися в одному напрямку, якщо крива AD зміститься праворуч або ліворуч.

- а) це зрушення відбувається на горизонтальному відрізку кривої сукупної пропозиції;
- б) це зрушення відбувається на вертикальному відрізку кривої сукупної пропозиції;
- в) це зрушення відбувається на проміжному відрізку кривої сукупної пропозиції;
- г) усі відповіді невірні.

5. Що з переліченого не містить поняття «вилучення»:

- а) заощадження;
- б) податки;
- в) інвестиції;
- г) імпорт;
- д) всі відповіді вірні.

6. У період депресії найбільше скорочується:

- а) рівень зарплати;
- б) рівень цін;
- в) величина підприємницького прибутку;
- г) державні закупки товарів і послуг.

7. Акциз – це податок, що сплачується:

- а) із загальної суми реалізованої продукції;
- б) у вигляді певної цінової надбавки на окремі види товарів;
- в) із загальної суми реалізованих імпортних товарів.

8. Якою є мета підвищення облікової ставки процента Національним банком України?

- а) необхідно збільшити грошову масу;
- б) необхідно сприяти інвестуванню;
- в) необхідно стримувати попит на позичковий капітал;
- г) необхідно пожвавити кон'юнктуру.

9. Інфляція витрат обумовлена:

- а) зростанням споживчих витрат;
- б) зростанням інвестиційних витрат;
- в) зростанням собівартості продукції;
- г) зростанням сукупних витрат.

10. Скорочення сукупного попиту на кейнсіанському відрізку кривої сукупної пропозиції призводить до:

- а) зростання структурного безробіття;
- б) зростання прихованого безробіття;
- в) зростання фрикційного безробіття;
- г) зростання циклічного безробіття.

11. Задача.

Припустимо, що операційний попит на складає 15% від номінального ВВП, пропозиція грошей складає 450 млн. грн., а дані про спекулятивний попит на гроші наведений у таблиці. Визначте:

- рівноважну відсоткову ставку при ВВП 2000 млн. грн.;
- як зміниться відсоткова ставка, якщо при збереженні рівня ВВП в обсязі 2000 млн. грн., пропозиція грошей зросте з 450 млн. грн. до 550 млн. грн.?

Відсоткова ставка	Спекулятивний попит на гроші (млн. грн.)
16	100
14	150
12	200
10	250

ВАРІАНТ № 20.

1. Модель макроекономічної рівноваги «Кейнсіанський хрест».

2. Який сектор не відноситься до макроекономічних суб'єктів:

- підприємницький сектор;
- сектор домашніх господарств;
- державний сектор;
- сільськогосподарський сектор.

3. Що з нижче перерахованого входить до складу ВВП?

- послуги домогосподарки;
- купівля у сусіда користованого автомобіля;
- купівля нових акцій у брокера;
- купівля облігації у корпорації.
- вартість нового підручника у місцевому книжковому магазині

4. Якщо обсяг доходу кінцевого використання зменшується, то за інших рівних умов:

- зростають споживчі витрати і заощадження;
- споживчі витрати зростають, а заощадження зменшуються;
- споживчі витрати зменшуються, а заощадження зростають;
- зменшуються і споживчі витрати і заощадження;
- усі відповіді невірні.

5. «Кейнсіанський хрест» – це перетин:

- лінії сукупних видатків та бісектриси;
- функції заощаджень та кривої інвестицій;
- лінії сукупних видатків та кривої інвестицій;
- кривої інвестицій та бісектриси.

6. Економічний цикл включає наступні 4 фази:

- спад, пожвавлення, піднесення, пік ділової активності;
- криза, спад, пожвавлення та піднесення ділової активності;
- криза, депресія, пожвавлення та піднесення ділової активності;
- криза, депресія, пожвавлення та пік ділової активності.

7. Які види платежів до бюджету належать до прямих податків:

- а) акцизний збір на реалізовані товари;
- б) мито на товари, що ввозяться до країни і вивозяться з країни;
- в) податок на прибуток.

8. Сукупність усіх комерційних банків надає гроші у позику, пріорюючи поточні рахунки. В результаті грошова маса:

- а) зростає на величину більшу, ніж загальна сума депозитів;
- б) не змінюється;
- в) зменшується на загальну величину готівкових грошей та банківських депозитів;
- г) збільшується на величину меншу, ніж загальна сума депозитів.

9. Інфляцію витрат можна проілюструвати:

- а) зрушенням кривої сукупної пропозиції вліво;
- б) зрушенням кривої сукупної пропозиції вправо;
- в) зрушенням кривої сукупного попиту вліво;
- г) зрушенням кривої сукупного попиту вправо.

10. Із зростанням витрат держави на соціальну підтримку малозабезпечених сімей рівень бідності у суспільстві:

- а) безперервно зменшується;
- б) спочатку знижується, а потім зростає;
- в) спочатку зростає, а потім знижується;
- г) практично не змінюється.

11. Задача.

Розрахуйте темп інфляції для кожного року.

- Визначити відсоткову зміну реального доходу, якщо номінальний дохід у 2-му році в порівнянні з 1-м збільшився на 19%, а у 3-му в порівнянні з 2-м – на 6%.
- Якщо номінальний дохід у 2-му році та 3-му дорівнював 30 тис. дол., яка абсолютна величина реального доходу у ці роки.

Рік	Індекс цін	Темп інфляції
1	100	-
2	115	
3	125	
4	128	

ВАРІАНТ № 21.

1. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна політика держави.

2. Основним методом макроекономічних досліджень є:

- а) порівняльний аналіз;
- б) соціологічний;
- в) метод абстракції;
- г) моделювання.

3. Особистий дохід – це:

- а) вартість вироблених товарів та послуг за рік;

- б) доход отриманий домогосподарствами на протязі цього року;
- в) весь дохід, призначений для особистих витрат, після сплати податків;
- г) ВВП мінус амортизація.

4. Якщо обсяг доходу кінцевого використання в даній країні збільшиться, а споживання не зміниться, то:

- а) середня схильність до споживання і до заощадження збільшиться;
- б) APC підвищиться, а APS знизиться;
- в) APC зменшиться, а APS збільшиться;
- г) усі відповіді невірні.

5. За обсягу національного виробництва, що більший за рівноважний:

- а) домогосподарства заощаджують більше, ніж підприємці планують інвестувати;
- б) сукупні видатки перевищують обсяг національного виробництва;
- в) процентна ставка зростає;
- г) усі відповіді невірні.

6. Матеріальною основою періодичності середніх циклів є:

- а) необхідність оновлення основного капіталу;
- б) необхідність відновлення рівноваги на споживчому ринку;
- в) процеси, що відбуваються на грошовому ринку;
- г) необхідність оновлення об'єктів інфраструктури.

7. Які з перелічених грошових доходів не оподатковуються державою?

- а) прибуток підприємства;
- б) заробітна плата робітника;
- в) грошова допомога безробітним;
- г) допомога жінкам на час декретної відпустки, пологів, догляду за дитиною.

8. Норма обов'язкових банківських резервів:

- а) вводиться як засіб, що стримує від вилучення вкладів;
- б) складає середню величину маси грошей, необхідну для задоволення потреб населення;
- в) тепер не використовується;
- г) вводиться, насамперед, як інструмент впливу на грошову пропозицію.

9. Антиінфляційні заходи можна застосовувати до:

- а) відкритої інфляції;
- б) прихованої інфляції;
- в) відкритої та прихованої інфляції;
- г) всі відповіді невірні.

10. Якими показниками вимірюються можливості участі населення у трудовій діяльності:

- а) чисельністю населення;
- б) самодіяльним населенням;
- в) зайнятим населенням;
- г) економічно активним населенням.

11. Задача.

Використовуючи наведені данні рахунків національного доходу, розрахуйте:

- а) ВВП;
- б) ЧВП;
- в) Національний дохід.

Рахунок	Сума млрд.дол.	Рахунок	Сума млрд.дол.
1. Заробітна плата	194,2	6. Чисті приватні інвестиції	52,1
2. Експорт товарів та послуг	13,4	7. Трансфертні платежі	13,9
3. Амортизація	11,8	8. Імпорт товарів та послуг	16,5
4. Державні закупки товарів та послуг	59,4	9. Особистий прибутковий податок	40,5
5. Непрямі податки на бізнес	12,2	10. Особисті споживчі витрати	219,1

ВАРІАНТ № 22.

1. Державна політика зайнятості.

2. Макромоделі показують:

- а) об'єктивне зростання показників;
- б) взаємозв'язок між макропоказниками;
- в) зв'язок між державними суб'єктами;
- г) зв'язок між екзогенними величинами.

3. Трансфертні платежі – це:

- а) виплати домашнім господарствам, які не обумовлені участю у процесі виробництва;
- б) частина доходу, яка включається у національний дохід;
- в) тільки виплати уряду окремим особам;
- г) всі відповіді невірні.

4. На обсяг інвестицій мають вплив:

- а) рівень відсоткової ставки;
- б) оптимістичні чи песимістичні очікування підприємців;
- в) рівень технологічних змін;
- г) усі відповіді вірні.

5. Метод «вилучень – ін'єкцій» визначає оптимальний ВВП за таких умов, коли:

- а) сукупні видатки дорівнюють інвестиціям;
- б) інвестиції дорівнюють державним видаткам;
- в) інвестиції дорівнюють заощадженням;
- г) заощадження дорівнюють сукупному попиту.

6. Кон'юнктура - це:

- а) послідовний зв'язок між різними точками рівноваги економіки;
- б) напрямок та ступінь зміни сукупності макроекономічних показників, які характеризують розвиток народного господарства;
- в) співвідношення між граничною схильністю до споживання та граничною схильністю до заощадження;
- г) усі відповіді неправильні.

7. Державний бюджет – це:

- а) рахунок доходів та видатків держави;

- б) усі джерела доходів держави;
- в) усі статті державних видатків;
- г) усі відповіді невірні.

8. Активи комерційного банку – це:

- а) готівка, акції та вклади до запитання;
- б) готівка, власний капітал та акції;
- в) внески до запитання, акції та резерви;
- г) цінні папери та резерви.

9. Інфляцію, яка спричиняється надлишковим попитом можна проілюструвати:

- а) зрушенням кривої сукупної пропозиції вліво;
- б) зрушенням кривої сукупної пропозиції вправо;
- в) зрушенням кривої сукупного попиту вліво;
- г) зрушенням кривої сукупного попиту вправо.

10. Коефіцієнт Джіні збільшився з 0,22 у 2002 році до 0,35 у 2007 р. Це означає:

- а) середньодушові реальні доходи зменшилися;
- б) диференціація доходів збільшилася;
- в) частка сімей, доход яких нижче прожиткового мінімуму, зменшилася.

11. Задача.

Функція споживання має вигляд:

$$C = 100 + 0,8 Y$$

- а) розрахуйте споживчі витрати і заощадження при таких значеннях доходу кінцевого використання:

Доход кінцевого використання (Y)	Споживчі витрати (C)	Заощадження (S)
600		
800		
1000		
1200		
1400		

- б) розрахуйте граничну схильність до споживання (MPC) і до заощадження (MPS).
- в) розрахуйте мультиплікатор витрат (M).

ВАРІАНТ № 23.

1. Мета й інструменти грошово-кредитної політики держави.

2. Якщо економічні узагальнення базуються на фактах, то такий метод аналізу є:

- а) описовим;
- б) гіпотетичним;
- в) дедуктивним;
- г) індуктивним.

3. Припустимо, що ВВП збільшився з 660 млрд. грн. до 875 млрд. грн., а дефлятор ВВП – зі 110 до 125. За таких умов величина реального ВВП:

- а) не зміниться;
- б) збільшиться;
- в) зменшиться;
- г) на можна визначити на основі поданих даних.

4. Чим вища гранична схильність до споживання, тим:

- а) більші валові інвестиції;
- б) менший мультиплікатор;
- в) більші валові інвестиції і більший мультиплікатор;
- г) більший мультиплікатор.

5. В основі класичної моделі макrorівноваги лежить закон Ж.-Б. Сея:

- а) попит на товари та послуги визначає обсяг їх виробництва;
- б) пропозиція створює свій власний попит;
- в) обсяг інвестицій залежить від доходу домогосподарств;
- г) заощадження є зростаючою функцією від відсоткової ставки.

6. Матеріальною основою малих циклів є:

- а) необхідність оновлення основного капіталу;
- б) процеси, що відбуваються на грошовому ринку;
- в) необхідність оновлення об'єктів інфраструктури;
- г) усі відповіді неправильні.

7. Бюджет існує:

- а) лише у держави;
- б) у державі та підприємств реального сектору економіки;
- в) у всіх економічних суб'єктів;
- г) усі відповіді невірні.

8. Загальна грошова маса зростає кожного разу, коли комерційні банки:

- а) збільшують свої вклади у Центральному банку;
- б) вилучають частину своїх грошей у Центрального банку;
- в) зменшують свої зобов'язання за поточними рахунками, сплачуючи готівкові чи безготівкові гроші по внесках;
- г) збільшують обсяги позик, які надаються населенню.

9. Зростання сукупних витрат призводить до інфляції, якщо:

- а) економіка розвивається у стані повної зайнятості;
- б) чисельність робочої сили не зростає;
- в) економіка розвивається у стані неповної зайнятості;
- г) фактичний обсяг ВВП менший за потенційний обсяг ВВП.

10. Державна політика доходів в країнах з ринковою економікою – це:

- а) встановлення державою розміру зарплати всім категоріям зайнятих;
- б) перерозподіл доходів через систему податків та соціальних сплат з метою зменшення соціальної диференціації;
- в) підтримування однакової зарплати в різних галузях національної економіки.

11. Задача.

Кількість робочої сили – 90 млн. чол., фрикційне безробіття = 2,3 млн. чол., структурне = 3,1 млн. чол., циклічне = 5 млн. чол. Визначить рівень природного та фактичного безробіття, а також фактичний ВВП, якщо потенційний ВВП = 490 млрд. грн. Використайте закон Оукена.

ВАРІАНТ № 24.

1. Суть, причини та фази економічного циклу.

2. Якщо досліджується економіка, як цілісна система, то це аналіз:

- а) мікроекономічний;
- б) макроекономічний;
- в) позитивний;
- г) нормативний.

3. Який з вказаних доходів не враховується при підрахунку ВВП:

- а) заробітна плата продавця;
- б) пенсія колишнього робітника заводу;
- в) орендна плата за будинок;
- г) стипендія, що отримує студент з приватного фонду.

4. Відповідно до принципу акселератора індуційовані інвестиційні витрати мають місце у випадку:

- а) якщо ВВП чи споживання скорочуються;
- б) якщо ВВП чи споживання знаходяться на низькому рівні;
- в) якщо ВВП чи споживання знаходяться на високому рівні;
- г) якщо ВВП чи споживання зростають.

5. У класичній моделі макrorівноваги головним ресурсом є:

- а) гроші;
- б) робоча сила;
- в) заощадження;
- г) інвестиції.

6. Економічна криза не характеризується:

- а) зростанням безробіття;
- б) скороченням обсягів виробництва;
- в) зростанням попиту на робочу силу;
- г) падінням рівня цін внаслідок перевищення пропозиції товарів над платоспроможним попитом.

7. Дефіцит держбюджету може фінансуватись за рахунок:

- а) перерозподілу прав власності;
- б) продажу золотовалютних резервів;
- в) емісії грошей та державних цінних паперів;
- г) усі відповіді невірні.

8. Якщо Центральний банк припускає збільшити пропозицію грошей, то він може:

- а) проводити операції з купівлі цінних паперів на відкритому ринку;
- б) знизити облікову ставку;
- в) зменшити резервні вимоги;
- г) всі наведені вище заходи.

9. Якщо обсяг сукупного попиту перевищує рівень ВВП за умов повної зайнятості, це означає, що в економіці:

- а) існує дефляційний розрив;
- б) спостерігається інфляційний розрив;
- в) існують фінансові обмеження;
- г) існує бюджетний дефіцит.

10. Индексація доходів:

- а) стимулює продуктивність праці;

- б) сприяє зменшенню диференціації доходів осіб різних соціальних категорій;
 в) використовується для підтримування рівня життя осіб з фіксованими доходами;
 г) призводить до посилення соціальної диференціації.

11. Задача.

За наведеними даними розрахуйте: а) НД; б) ОД; в) ДКВ

№	Компоненти	(у.г.о.)	№	Компоненти	(у.г.о.)
1.	Зарплата	750	6.	Внески на соціальне страхування	42
2.	Трансфертні платежі	57	7.	% за капітал	24
3.	Нерозподілені прибутки корпорацій	88	8.	Податок на прибуток корпорацій	28
4.	рента	36	9.	Доходи від власності	51
5.	дивіденди	35	10.	Індивідуальні податки	23

ВАРІАНТ № 25.

1. Крива та фактори сукупної пропозиції (надати графічну ілюстрацію).

2. Яка економічна мета, якщо суспільство прагне мінімізувати витрати та максимізувати віддачу від обмежених ресурсів:

- а) досягнення повної зайнятості;
 б) підтримка економічного зростання;
 в) економічна безпека; г) економічна ефективність.

3. Додана вартість товару – це:

- а) валова продукція підприємства мінус поточні матеріальні витрати;
 б) валова продукція підприємства мінус поточні матеріальні витрати, з включенням відрахувань на амортизацію та заробітної плати;
 в) сума сплаченої на підприємстві заробітної плати за вироблену протягом року продукцію.

4. За теорією мультиплікатора приріст НД більший за приріст інвестицій тому, що:

- а) гранична ефективність капіталовкладень перевищує ставку процента;
 б) інвестиції збільшують виробничий потенціал господарств;
 в) інвестиції більші за заощадження;
 г) зростання інвестицій збільшує інші складові частини попиту.

5. Згідно з кейнсіанською теорією, рівень виробництва визначається:

- а) рівнем повної зайнятості; б) попитом на гроші;
 в) рівнем відсоткової ставки; г) масштабами сукупного попиту.

6. Тривалість економічного циклу складає:

- а) 1 рік; б) 5 років;
 в) 10 років; г) не можна дати однозначної відповіді.

7. Фіскальна політика – це:

- а) податкова політика; б) фінансово-бюджетна політика;

в) кредитна політика; г) усі відповіді невірні.

8. Термін «облікова ставка» означає:

- а) засіб тиску на спеціалізовані кредитно-фінансові установи з боку Центрального банку з метою впливу на їхні цінні папери;
- б) відсоткову ставку на позики, що надаються комерційним банкам;
- в) ступінь впливу Центрального банку на зростання грошової маси та обсягу ВВП;
- г) засіб впливу на ціни державних цінних паперів.

9. Якщо обсяг рівноважного ВВП виявився меншим за його потенційний рівень, то:

- а) рівень цін зростає;
- б) спостерігається дефляційний розрив;
- в) рівень безробіття зростає;
- г) автоматично зростає сукупний попит.

10. В умовах повної зайнятості рівень структурного безробіття становить величину, що:

- а) менша 2%; б) дорівнює 0;
- в) менша за рівень циклічного безробіття; г) усі відповіді невірні.

11. Задача.

Природний рівень безробіття у країні В у 2006 р. становив 6%, а фактичний – 15%.

Розрахуйте:

- а) відносне відставання фактичного ВВП від потенційного;
- б) втрати ВВП, спричинені циклічним безробіттям, якщо фактичний ВВП становив 250 млрд. євро.

ВАРІАНТ № 26.

1. Інвестиційний попит та фактори інвестування.

2. Позитивна економічна теорія вивчає:

- а) «що є»;
- б) «що повинно бути»;
- в) позитивні тенденції в економічному розвитку;
- г) оцінні міркування.

3. Номінальний ВВП визначається:

- а) в експортних цінах;
- б) за ринковими поточними цінами;
- в) за базовими (незмінними) цінами;
- г) за цінами попереднього періоду.

4. При зниженні реальних касових залишків внаслідок підвищення рівня цін крива сукупного попиту:

- а) зсувається вліво;
- б) залишається на місці;
- в) зсувається вправо;
- г) можливі всі варіанти.

5. Головна причина, що дозволила кейнсіанській теорії потіснити класичну, полягає у тому, що:

- а) кейнсіанська теорія пояснила поведінку економіки у довгостроковому періоді;
- б) кейнсіанська теорія не пов'язувала свої основні положення з кількістю грошей, що знаходяться в обігу;
- в) кейнсіанська теорія пояснила поведінку економіки у короткостроковому періоді;
- г) немає правильної відповіді.

6. Яке з перелічених нижче понять не відноситься до фаз ділового циклу:

- а) депресія;
- б) піднесення;
- в) безробіття;
- г) криза.

7. Яка з перерахованих статей не відноситься до доходів держбюджету:

- а) податок на спадщину;
- б) чисті надходження від приваблення засобів з ринку вільних капіталів;
- в) трансфертні платежі населенню;
- г) митні сплати.

8. Які операції Центрального банку зменшують кількість грошей в обігу:

- а) банк підвищує облікову відсоткову ставку, під яку він дає позики;
- б) банк підвищує норму обов'язкових резервів;
- в) банк продає державні облігації населенню та комерційним банкам;
- г) банк купує державні облігації на відкритому ринку.

9. Якщо номінальний дохід підвищився на 8%, а рівень цін зріс на 10%, то реальний дохід:

- а) збільшився на 2%;
- б) збільшився на 18%;
- в) знизився на 2%;
- г) знизився на 18%;
- д) залишився колишнім.

10. Робітник, який звільнився за власним бажанням і входить до складу робочої сили, але поки що не знайшов роботу, потрапляє до категорії безробітних, які охоплені:

- а) структурною формою безробіття;
- б) циклічною формою безробіття;
- в) інституціональною формою безробіття;
- г) фрикційною формою безробіття.

11. Задача.

Припустимо, що державні закупки = 600, величину податків визначає рівняння $T = 0,4 \cdot Y$; трансфертів = $0,2 \cdot Y$; державний борг становить 900 за % ставки 10%. Фактичний обсяг виробництва = 2200, а природний = 2600.

Визначити:

- а) надлишок чи дефіцит має державний бюджет;
- б) величину структурного дефіциту держбюджету;
- в) величину циклічного дефіциту держбюджету.

ВАРІАНТ № 27.

1. Макроекономіка: предмет, об'єкт, суб'єкти та методи дослідження.

2. Термін «економікс» отримав всезагальне призначення після того, як був використаний в працях:

- а) Жана-Батиста Сея;
- б) Джона Стюарта Мілля;
- в) Альфреда Маршалла;
- г) Джона Мейнарда Кейнса.

3. Поняття «інвестиції» у національному обчисленні ВВП містить:

- а) вартість куплених упродовж року акцій;
- б) збільшення основних фондів на кінець року порівняно з початком року;
- в) державні трансфертні платежі;
- г) товари тривалого використання, куплені населенням упродовж року.

4. Крива сукупного попиту виражає відношення між:

- а) рівнем цін та сукупними витратами на купівлю товарів та послуг;
- б) рівнем цін та виробленим ВВП в реальному виразі;
- в) рівнем цін, який визнають покупці, та рівнем цін, який задовольняє покупців;
- г) обсягами виробленого та вжитого ВВП в реальному виразі;
- д) усі попередні відповіді невірні.

5. У класичній моделі загальна економічна рівновага встановлюється:

- а) на ринку ресурсів і товарів;
- б) на ринку грошей, який визначає рівень реального виробництва, зайнятості та реальної зарплати;
- в) на ринку ресурсів, товарів, грошей, заощаджень та інвестицій;
- г) вірна відповідь відсутня.

6. Під час буму держава:

- а) збільшує державні витрати;
- б) збільшує грошову пропозицію;
- в) збільшує інвестиції;
- г) збільшує ставки оподаткування.

7. Урядова політика в галузі витрат та оподаткування називається:

- а) монетарною політикою;
- б) політикою розподілу доходів;
- в) фіскальною політикою;
- г) політикою, заснованою на кількісній теорії грошей.

8. Припустимо, що пропозиція грошей та рівень цін постійні. Тоді у випадку збільшення рівня доходу на грошовому ринку:

- а) збільшиться попит на гроші та ставка відсотку;
- б) збільшиться попит на гроші та знизиться ставка відсотку;
- в) попит на гроші знизиться, а ставка відсотку збільшиться;
- г) попит на гроші та ставка відсотку знизяться.

9. Під час інфляції:

- а) номінальний ВВП зростає такими ж темпами, як і реальний ВВП;
- б) номінальний ВВП зростає швидше, ніж реальний ВВП;
- в) номінальний ВВП зростає повільніше, ніж реальний ВВП;
- г) їх зростання не пов'язане одне з одним.

10. Згідно з законом Оукена, 2%-ве перевищення фактичного рівня безробіття над його природним рівнем означає, що відставання фактичного обсягу ВВП від реального складає:

- а) 2%;
- б) 3%;
- в) 4%;
- г) 5%;
- д) значно більше ніж 5%.

11. Задача.

Економіка країни Д характеризується такими даними (млрд. грн.):

$$Y = C + I + G$$

$$C = 100 + 0,7 Y$$

$$I = 60, \quad G = 80.$$

Визначте:

- а) рівноважний ВВП;
- б) рівноважний рівень споживання та заощаджень;
- в) мультиплікатор автономних витрат за умови, що автономні інвестиції збільшуються з 60 до 130 млрд. грн.

ВАРІАНТ № 28.

1. Причини, види та наслідки державного боргу.

2. Макроекономіка визначається як галузь економічної теорії, яка вивчає:

- а) роль держави в економіці;
- б) глобальні тенденції економічного розвитку людства;
- в) процеси, які відбуваються в національній економіці у цілому;
- г) ті ж проблеми, що і політична економія в первісному розумінні цього терміну.

3. Дефлятор ВВП розраховується як співвідношення:

- а) реального ВВП до номінального ВВП;
- б) номінального ВВП до номінального ВВП;
- в) номінального ВВП до реального ВВП;
- г) номінального ВВП до реального ВВП.

4. Класичний відрізок на кривій сукупної пропозиції:

- а) має позитивний нахил;
- б) має негативний нахил;
- в) зображується вертикальною лінією;
- г) зображується горизонтальною лінією;

5. Згідно кейнсіанської теорії, рівень виробництва визначається тим, що:

- а) попит на гроші змушує підприємців виробляти товари та послуги;
- б) підприємці намагаються розширити виробництво до рівня повної зайнятості;
- в) обсяг продукції, який підприємці готові виробляти, повинен визначатися попитом на неї;
- г) виробництво продукції створює свій власний попит.

6. Яке з перелічених явищ не відповідає періоду економічного падіння?

- а) зниження прибутків корпорацій;
- б) зниження інвестицій в обладнання з довготривалим терміном використання;

- в) зменшення обсягу допомоги по безробіттю;
- г) скорочення податкових надходжень.

7. Відносні витрати по обслуговуванню державного боргу вимірюється:

- а) відношенням суми відсоткових сплат за боргом до обсягу ВВП;
- б) сумою державного боргу;
- в) відношенням розміру боргу до обсягу ВВП;
- г) сумою відсоткових сплат за боргом.

8. Грошово-кредитна політика держави проводиться:

- а) урядом країни;
- б) усіма фінансово-кредитними установами країни;
- в) Центральним банком країни;
- г) міністерством фінансів.

9. Зміни яких показників найбільше сприяють інфляції попиту?

- а) зростання індивідуальних податків;
- б) зростання граничної схильності до заощаджень;
- в) зростання доходу кінцевого використання;
- г) зростання ставки %.

10. Втративши роботу через спад в економіці робітник потрапляє до категорії безробітних, охоплених:

- а) фрикційною формою безробіття;
- б) структурною формою безробіття;
- в) циклічною формою безробіття;
- г) усі попередні відповіді невірні.

11. Задача.

Функція споживання має вигляд: $C = 150 + 0,9 Y$

- а) розрахуйте споживчі витрати і заощадження при таких значеннях доходу кінцевого використання:

Доход кінцевого використання (Y)	Споживчі витрати (C)	Заощадження (S)
600		
800		
1000		
1200		
1400		

- б) розрахуйте граничну схильність до споживання (MPC) і до заощадження (MPS).

- в) розрахуйте мультиплікатор витрат (M).

ВАРІАНТ № 29.

1. Методи обчислення ВВП.

2. Який з перерахований методів є специфічним методом макроекономіки:

- а) системно-функціональний аналіз;

- б) економіко-математичне моделювання;
- в) сполучення історичного та логічного підходів;
- г) агрегування.

3. З якою метою створюється амортизаційний фонд на підприємстві?

- а) він створюється для поновлення оборотних коштів підприємства;
- б) він створюється для поновлення зношених засобів виробництва;
- в) він створюється для додаткового розширення виробництва товарної продукції.

4. Який із запропонованих варіантів найбільш повно розкриває суть поняття «гранична схильність до споживання»:

- а) крива, що характеризує величину споживчих витрат за даного рівня доходу;
- б) зміна у споживчих витратах, викликана зростанням доходу;
- в) відношення приросту споживчих витрат на одиницю приросту національного доходу;
- г) відношення сукупного споживання до сукупного попиту.

5. Ціна пропозиції робочої сили визначається:

- а) максимальною заробітною платою;
- б) мінімальною заробітною платою;
- в) номінальною заробітною платою;
- г) рівнем цін.

6. Тенденція до зниження обсягу валових інвестицій з'являється в період, коли:

- а) темп зростання продажу зменшується;
- б) темп зростання продажу залишається постійним;
- в) підвищуються темпи зростання продажу;
- г) усі відповіді правильні.

7. Державний бюджет, збалансований на циклічній основі, був би наслідком:

- а) зростання державних витрат, зниження податків у період економічного підйому;
- б) скорочення державних витрат, збільшення податків у період економічного спаду;
- в) скорочення державних витрат, зниження податків у період економічного спаду;
- г) зростання державних витрат, зниження податків у період економічного спаду.

8. Попит на готівку залежить:

- а) обернено пропорційно від динаміки рівня цін;
- б) обернено пропорційно від динаміки реального ВВП;
- в) прямо пропорційно від ринкової ставки відсотку;
- г) усі попередні відповіді невірні.

9. Інфляційний розрив обумовлюється:

- а) зростанням сукупного попиту в умовах неповної зайнятості;
- б) зростанням сукупного попиту в умовах, які наближаються до повної зайнятості;

6. Економічний цикл, за кейнсіанською моделлю, пов'язаний із:

- а) дією тільки внутрішніх факторів;
- б) факторами, які переважно впливають на динаміку сукупного попиту;
- в) дією тільки зовнішніх факторів;
- г) факторами, які переважно впливають на динаміку пропозиції.

7. Однією з реальних проблем державного боргу є:

- а) зростання частки заощаджень за всіх рівнів доходу кінцевого використання;
- б) зростання стимулів підвищення ефективності виробництва;
- в) відтік частини національного доходу за межі країни;
- г) зменшення диференціації у доходах населення.

8. Які функції виконують комерційні банки?

- а) надання позики промисловим підприємствам;
- б) емісія грошей;
- в) здійснення розрахунків між окремими господарськими одиницями;
- г) зберігання золотого запасу держави.

9. Дефляційний розрив знаходить своє відображення у:

- а) недостатності заощаджень;
- б) дефіциті товарів;
- в) недостатньому попиті;
- г) недостатній пропозиції.

10. Закон Оукена виражає кількісну залежність між:

- а) зміною обсягу національного виробництва та зміною рівня безробіття;
- б) рівнем безробіття та темпами інфляції;
- в) зміною обсягу національного виробництва та відсотковою ставкою;
- г) фактичним і природним обсягами національного виробництва;
- д) всі відповіді невірні.

11. Задача.

За даними таблиці розрахуйте обсяг ВВП методами доходів та витрат, розрахуйте інші показники системи національних рахунків.

Рахунок	Сума млн. дол.	Рахунок	Сума млн. дол.
1. Споживчі витрати	245	9. Дивіденди	16
2. Трансфертні платежі	12	10. Заробітна плата	222
3. Орендна плата	14	11. Непрямі податки бізнесу	18
4. Амортизація	27	12. Чистий експорт	4
5. Відсоток за капітал	13	13. Індивідуальні податки	26
6. Внески на соціальне страхування	20	14. Податок на прибуток корпорацій	19
7. Прибуток від власності	31	15. Чисті інвестиції	33
8. Державні закупки товарів та послуг	72	16. Нерозподілені прибутки корпорацій	21

**КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ з «МІКРОЕКОНОМІКИ»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ПРИСКОРЕННОЇ
ФОРМ НАВЧАННЯ**

ВАРІАНТ № 1.

1. Цінова еластичність пропозиції.

2. Що з переліченого нижче вивчає мікроекономіка:

- а) виробництво в масштабі усієї економіки;
- б) чисельність зайнятих у господарстві;
- в) загальний рівень цін;
- г) виробництво молока та динаміку його цін.

3. Закон спадної граничної корисності полягає в тому, що:

- а) усі блага мають для споживача різну корисність і тому їх можна розташувати у порядку зменшення цієї корисності;
- б) необхідно споживати спочатку найбільш корисні блага, а потім – усі інші;
- в) корисність від споживання наступної порції блага завжди менше, ніж корисність попередньої порції;
- г) чим більше споживання певного блага, тим більша корисність останніх одиниць товару.

4. Криві Енгеля характеризують:

- а) залежність обсягу споживання товару від доходу споживача;
- б) залежність обсягу споживання товару від його ціни;
- в) залежність корисності блага від обсягу споживання;
- г) залежність витраток споживача від ціни товару.

5. Ціна попиту – це:

- а) мінімальна ціна, яку споживач згоден заплатити за даний товар;
- б) максимальна ціна, яку споживач згоден заплатити за певну кількість товару;
- в) максимальна ціна, за якою продавці реалізують товар на ринку;
- г) мінімальна ціна реалізації товару продавцем.

6.Крива абсолютно нееластичного попиту являє собою:

- а) вертикальну лінію;
- б) горизонтальну лінію;
- в) пряму лінію зі спадним характером;
- г) криву лінію з позитивним нахилом.

7. Закон спадної граничної продуктивності у довгостроковому періоді:

- а) не застосовний, оскільки всі ресурси змінні;
- б) застосовується лише щодо капіталу;
- в) не застосовний, оскільки описує динаміку обсягу виробництва, пов'язану із інтенсивнішим використанням фіксованих виробничих потужностей;
- г) правильні відповіді а) та в).

8. У короткостроковому періоді:

- а) усі витрати постійні;
- б) змінні витрати зростають швидше, ніж постійні;
- в) витрати поділяються на постійні та змінні;
- г) усі витрати виступають як неявні.

г) як середнє арифметичне індивідуальних попитів.

6. Одиначну еластичність попиту характеризує коефіцієнт цінової еластичності:

- а) $0 < E_D^P < 1$; б) $1 < E_D^P < \infty$; в) $E_D^P = 0$;

г) правильна відповідь не наведена.

7. Заміна одного фактора виробництва іншим відбувається :

- а) при русі вздовж ізокванти та ізокости;
б) при русі лише вздовж ізокости;
в) тільки у випадку спадної продуктивності факторів виробництва;
г) при русі вздовж траєкторії розвитку фірми.

8. Постійні витрати фірми – це:

- а) витрати на ресурси за цінами, що діяли в момент їх придбання;
б) мінімальні витрати виробництва будь-якого обсягу продуктів за найбільш сприятливих умов виробництва;
в) витрати, які несе фірма навіть у тому випадку, якщо продукція не виробляється;
г) жодна з відповідей невірна.

9. Споживач може придбати два набори товарів: $Q_a = 20$, $Q_b = 0$, або $Q_a = 10$, $Q_b = 8$, витрачаючи на кожен з них 80 грн. Знайдіть ціну товару А:

- а) 10 грн.; б) 8 грн.; в) 6 грн.; г) 4 грн.

10. При наймі п'ятого робітника випуск продукції збільшився на 9 од., а сукупні витрати зросли на 250 тис. грн. Граничні витрати складають:

- а) 250 тис. грн.; б) 27,8 тис. грн.;
в) 7,8 тис. грн.; г) 5,5 тис. грн.

11. Задача.

В таблиці подано залежність між сукупними витратами підприємства та обсягом випуску продукції. Розрахуйте для кожного обсягу виробництва постійні, змінні, середні сукупні, середні постійні, середні змінні та граничні витрати.

Обсяг випуску, од.	Сукупні витрати, грн.
0	70
1	90
2	120
3	155
4	195
5	245
6	315

ВАРІАНТ № 3.

1. Предмет та методи мікроекономічного аналізу.

2. Теорія поведінки споживача передбачає, що споживач прагне максимізувати:

- а) різницю між загальною та граничною корисністю;
- б) загальну корисність;
- в) граничну корисність;
- г) кожну з названих величин.

3. Положення й нахил кривої байдужості для окремого споживача пояснюється:

- а) тим, чому він віддає перевагу та розмірами доходу;
- б) тільки цінами товарів, що купуються;
- в) наданням переваги, розмірами доходу та цінами товарів, що купуються;
- г) тільки тим, чому він віддає перевагу.

4. Крива «ціна-споживання»:

- а) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною ціни одного з товарів, на її основі будується крива індивідуального попиту;
- б) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною доходу, на її основі будуються криві Енгеля;
- в) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною цін обох товарів, на її основі будується крива індивідуального попиту;
- г) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною доходу, на її основі будується крива ринкового попиту.

5. Що буде відбуватися з кривою попиту на тостери, якщо ціна на хліб зростає:

- а) її положення не зміниться;
- б) зрушиться праворуч;
- в) зрушиться ліворуч;
- г) займе горизонтальне положення.

6. Цінова еластичність вертикальної кривої попиту:

- а) дорівнює нулю;
- б) нескінченно велика;
- в) дорівнює 1;
- г) дорівнює 0,1.

7. Рівновага виробника визначається законом:

- а) рівності попиту та пропозиції;
- б) максимізації випуску;
- в) рівності виважених граничних продуктивностей факторів виробництва;
- г) мінімізації витрат виробничих факторів.

8. Середні загальні витрати виробництва продукції досягають мінімального значення при тому обсязі продукції, коли:

- а) $AVC = FC$;
- б) прибуток буде максимальним;
- в) $MC = AVC$;
- г) $MC = ATC$.

9. Продаж товару X знизився з 500 од. до 425 од., при зниженні ціни на товар Y з 3 грн. до 2,9 грн. Перехресна еластичність попиту дорівнює:

- а) 5,4;
- б) 4,9;
- в) 4,5;
- г) 4,2.

10. Комбінації ресурсів $L = 8, K = 16$, та $L = 14, K = 13$, мають вартість 40 грн. кожний. Ціна праці складає:

- а) 5грн.;
- б) 3 грн.;
- в) 2 грн.;
- г) 1 грн.

11. Задача.

В таблиці подано обсяг попиту на товар X при різних рівнях цін.

Ціна за од (грн.)	Обсяг попиту (од.)	Виторг (грн.)	Коефіцієнти Ер
12	40		
9	60		
6	80		
3	100		
0	120		

- Визначити виторг за кожного значення ціни, здобуті дані записати в таблицю.
- Розрахуйте коефіцієнт цінової еластичності попиту для всіх наданих інтервалів ціни, здобуті дані запишіть в таблицю.
- За якого значення ціни попит еластичний? Нееластичний?

ВАРІАНТ № 4.

1. Закон спадної граничної корисності та його вплив на поведінку споживача.

2. На лінії виробничих можливостей зростання виробництва одного виду продукту поєднується:

- зі зменшенням виробництва іншого виду продукту;
- із зростанням виробництва іншого виду продукту;
- із постійним обсягом виробництва іншого виду продукту;
- можливий будь-який з вказаних варіантів.

3. Збільшення доходу споживача графічно виражається у:

- зміні нахилу бюджетної лінії;
- паралельному зміщенню бюджетної лінії праворуч;
- паралельному зміщенню бюджетної лінії ліворуч;
- зменшенні кута нахилу бюджетної лінії.

4. Що з наведеного нижче характеризує товар Гіффена:

- зі зниженням ціни даного блага обсяг попиту на нього зростає;
- зі зростанням ціни даного блага обсяг попиту на нього скорочується;
- зі зниженням ціни даного блага обсяг попиту на нього скорочується;
- зміна ціни даного блага не впливає на обсяг попиту на нього.

5. Якщо попит і пропозиція на товар збільшується, то:

- ціна збільшиться;
- збільшиться загальна кількість товару;
- ціна залишиться стабільною;
- добробут суспільства зросте.

6. Якщо незважаючи на зміну ціни товару, загальна виручка не зміниться, коефіцієнт цінової еластичності:

- нееластичний;
- єдиничної еластичності;
- еластичний;
- абсолютно еластичний.

4. Товари Веблена:

- а) предмети розкоші, попит на які зростає з підвищенням їх цін;
- б) виявляють ефект снобізму;
- в) мають висхідну криву попиту;
- г) всі відповіді вірні.

5. Зміна попиту та зміна обсягу попиту відрізняються тим, що:

- а) зміна попиту складається із суми змін обсягів попиту;
- б) зміна попиту відбувається при зміні факторів, які його визначають, окрім ціни даного товару;
- в) зміна обсягу попиту відбувається у результаті змін нецінових факторів;
- г) зміна обсягу попиту відображається у зміщенні кривої попиту.

6. Еластичність попиту за доходами залежить від:

- а) ціни;
- б) смаків споживачів;
- в) рівня грошового доходу;
- г) пропозиція певного товару.

7. Рівновага виробника досягається:

- а) у точці, де ізокванта та ізокоста мають однаковий нахил;
- б) при рівності співвідношення граничних продуктивностей до цін факторів виробництва;
- в) при рівності цін на фактори виробництва;
- г) при рівності граничних продуктивностей факторів виробництва.

8. Які з наступних виразів представляють собою загальні витрати?

- а) ΔMC ;
- б) $VC - FC$;
- в) $VC + FC$;
- г) $FC + VC + MC$.

9. Ціна на товар зменшилася з 29 грн. до 23 грн., а попит зріс на 6 од. Коефіцієнт цінової еластичності дорівнює:

- а) 4,83;
- б) 3,83
- в) 1
- г) неможливо визначити на основі існуючих даних.

10. Постійні витрати фірми = 60 грн., сукупні витрати при обсязі виробництва 2 од. = 130 грн. Середні змінні витрати складають:

- а) 75 грн.;
- б) 70 грн.;
- в) 35 грн.;
- г) 30 грн.

11. Задача.

Заповніть таблицю.

Обсяг змінного ресурсу	Загальний випуск продукції	Граничний продукт змінного ресурсу	Середній продукт змінного ресурсу
3		-	25
4		13	
5	100		
6		8	
7			16

ВАРІАНТ № 6.

1. Виробництво у короткостроковому періоді. Середній та граничний продукт змінного фактора.

2. Яке із цих положень не має відношення до визначення предмету теоретичної економіки?

- а) ефективне використання ресурсів;
- б) необмежені виробничі ресурси;
- в) максимальне задоволення потреб;
- г) матеріальні і духовні потреби.

3. Рівновага споживача на карті байдужості – це:

- а) будь-який перетин бюджетної лінії і кривої байдужості;
- б) будь-яка точка на найвищій кривій байдужості;
- в) та точка, де бюджетна лінія торкається кривої байдужості;
- г) будь-яка точка, що знаходиться в просторі, обмеженому бюджетною лінією.

4. Коли ціна нормального товару знижується, то:

- а) ефект доходу спонукатиме споживача купувати його більше, а ефект заміни – менше;
- б) в результаті дії і ефекту доходу, і ефекту заміни споживач купує більше цього товару;
- в) в результаті дії ефекту доходу обсяг попиту зменшується, а ефекту заміни – збільшується;
- г) і ефект доходу, і ефект заміни спонукають до зменшення споживання цього товару.

5. Закон попиту припускає, що:

- а) перевищення пропозиції над попитом викличе зниження ціни;
- б) якщо доходи споживача зростають, він купує більше товарів;
- в) крива попиту має позитивний нахил;
- г) коли ціна товару падає, обсяг закупленого товару зростає.

6. Які параметри коефіцієнта еластичності попиту за доходом характеризують низькоякісні товари:

- а) $E_D^R < 0$;
- б) $E_D^R > 1$;
- в) $E_D^R > 0$;
- г) $E_D^R < 1$.

7. У виробництві використовуються два ресурси. Якщо їх ціни рівні, то вони використовуються:

- а) в однаковому обсязі;
- б) в однаковій пропорції;
- в) в однаковому обсязі та однаковій пропорції;
- г) інформації недостатньо.

8. Якщо середні змінні витрати скорочуються із зростанням виробництва, то:

- а) скорочуються постійні витрати;
- б) скорочуються сукупні витрати;
- в) $AC > MC$;
- г) $MC < AVC$.

9. Припустимо, що $P_a = 1,5$ грн., $P_b = 1$ грн. Споживач витрачає 12 грн..

Визначить, яка з комбінацій товарів знаходиться на бюджетній лінії:

а) $Q_a = 4$ од., $Q_b = 4$ од.;

б) $Q_a = 4$ од., $Q_b = 5$ од.;

в) $Q_a = 6$ од., $Q_b = 3$ од.;

г) $Q_a = 6$ од., $Q_b = 5$ од.

10. Сукупний дохід фірми від продажу продукції становить 5 млн. грн., зовнішні витрати фірми = 3 млн. грн., внутрішні витрати = 1,5 млн. грн.

Бухгалтерський прибуток становить:

а) 4,5 млн. грн.;

б) 3,5 млн. грн.;

в) 2 млн. грн.;

г) 0,5 млн. грн.

11. Задача.

Накресліть графік попиту та пропозиції фотоплівки за наступними даними:

Ціна 1 плівки, грн.	Обсяг попиту, тис. шт. за місяць	Обсяг пропозиції, тис. шт. за місяць
9	5	1
15	4	2
18	3	3
21	2	4
27	1	5

1) Визначте ціну рівноваги та рівноважний обсяг продукції.

2) Накресліть нові графіки попиту та пропозиції, які відображали б такі події:

а) підвищення цін на фотоапарати;

б) в майбутньому очікується зниження доходів громадян;

в) в майбутньому очікується підвищення ціни на фотоплівку.

3) Припустимо, що уряд фіксує ціни на фотоплівку на рівні 9 грн. Які наслідки матиме встановлення такої ціни? Покажіть їх графічно.

ВАРІАНТ № 7.

1. Максимізація корисності та встановлення рівноваги споживача за кардиналістською й ординалістською концепціями.

2. Використання припущень в економічному аналізі:

а) змінює внутрішню логіку теорії або моделі;

б) полегшує вирішення проблеми;

в) робить модель більш реальною;

г) збільшує кількість питань, які повинні бути включені до аналізу.

3. Загальна корисність зростає, коли гранична корисність:

а) зменшується;

б) збільшується;

в) є величина від'ємна;

г) у будь-якому випадку.

4. Ефект доходу має місце у наступному випадку:

а) якщо доходи споживачів скорочуються, то їх попит на дане благо знижується;

- б) зниження ціни одного блага дозволяє споживачу купувати більше даного блага, не скорочуючи попиту на інші;
- в) обсяг купівлі деяких товарів скорочується зі зростанням доходів споживачів;
- г) в усіх перерахованих випадках.

5. Зменшення цін на матеріали, необхідні для виробництва товару А, викличе:

- а) зрушення кривої попиту угору (або вправо);
- б) зрушення кривої пропозиції угору (або вліво);
- в) зрушення кривих попиту й пропозиції угору;
- г) зрушення кривої пропозиції вниз (або вправо).

6. Ціна товару Х знизилась з 100 до 90 грн., завдяки чому обсяг попиту виріс з 50 до 90 шт. Попит на товар Х:

- а) знизився;
- б) має одиничну еластичність;
- в) нееластичний;
- г) еластичний.

7. За яких умов діє закон спадної граничної продуктивності:

- а) при пропорційному зростанні усіх ресурсів;
- б) при умові, що запас усіх ресурсів виробника необмежений у короткостроковій перспективі;
- в) при умові, що не змінюються витрати хоча б одного ресурсу;
- г) при необмеженості трудових ресурсів.

8. Середні змінні витрати – це різниця між:

- а) середніми сукупними та граничними витратами;
- б) змінними та середніми витратами;
- в) середніми постійними та граничними витратами;
- г) середніми сукупними та середніми постійними витратами.

9. Якщо ціна за одиницю товару Х дорівнює 27грн., а індивідуальний попит споживача А = 35од., споживача Б = 24од., споживача В = 33од., то ринковий попит на цей товар дорівнює:

- а) 119од.;
- б) 1539од.;
- в) 30,7од.;
- г) 92од.

10. Два робітника виробляють по 12 од. продукції кожний. Граничний продукт третього робітника дорівнює 15 од. Визначить загальний обсяг продукції, що виробляють троє робітників:

- а) 27 од.;
- б) 30 од.;
- в) 39 од.;
- г) 45 од.

11. Задача.

В таблиці надано значення витрат за різних рівнів випуску продукції. Заповніть таблицю.

Q	TC	VC	ATC	MC	AVC	AFC	FC
1		5		-		9	
2			9				
3					4		
4	22						
5							
6		27		8			

ВАРІАНТ № 8.

1. Властивості ізокости. Умови мінімізації витрат.

2. Серед наступних тверджень одне є несправедливим. Вкажіть на нього:

- а) кожна точка на кривій байдужості означає комбінацію двох товарів;
- б) усі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень задоволення потреб;
- в) усі точки бюджетної лінії означають однаковий рівень грошового доходу;
- г) усі точки кривої байдужості означають однаковий рівень грошового доходу.

3. Закон спадної граничної корисності означає, що:

- а) співвідношення граничних корисностей і цін на предмети розкоші менше, ніж на товари першої необхідності;
- б) корисність, яка приноситься кожною наступною одиницею товару, спадає в залежності від збільшення кількості придбаних товарів;
- в) корисність придбаних товарів спадає в залежності від збільшення доходу споживача;
- г) жодна відповідь невірна.

4. Ефект заміни – це зміна обсягу попиту на товар, спричинена:

- а) зміною загального рівня цін всіх товарів;
- б) зміною уподобань споживача;
- в) зміною реального доходу, зумовленою зміною ціни одного з товарів;
- г) зміною відносних цін товарів за незмінного реального доходу споживача.

5. Надлишок пропозиції:

- а) призводить до зростання ціни;
- б) призводить до зменшення ціни;
- в) не здійснює ніякого тиску на ціну;
- г) стимулює покупців до купівлі товару.

6. Товар вважається неякісним, якщо:

- а) еластичність його попиту за доходом дорівнює – 0,5;
- б) цінова еластичність попиту дорівнює 1,3;
- в) перехресна еластичність товару – 0,7;
- г) еластичність його попиту за доходом дорівнює 1,3.

7. Ізокванта має:

- а) від'ємний нахил;
- б) випуклість щодо початку координат;
- в) правильні а) і б);
- г) не має вказаних властивостей.

8. Економічний прибуток фірми – це загальний виторг за відрахуванням:

- а) внутрішніх витрат;
- б) неявних витрат;
- в) економічних витрат;
- г) бухгалтерських витрат.

9. Споживач може придбати два набори товарів: $Q_a = 20$, $Q_b = 0$, або $Q_a = 10$, $Q_b = 8$, витрачаючи на кожен з них 80 грн. Знайдіть ціну товару В:

- а) 10 грн.;
- б) 7 грн.;
- в) 5 грн.;
- г) 3 грн.

6. Еластичність пропозиції залежить головним чином від:

- а) числа товарів – субститутів даного продукту;
- б) періоду часу на протязі якого продавці можуть пристосуватися до змін ціни;
- в) того, чи є даний товар предметом першої необхідності, чи предметом розкоші;
- г) частки доходу споживача, яка направлена на покупку даного товару.

7. Якщо за певної комбінації праці та капіталу співвідношення їх граничних продуктивностей дорівнює 2:1, то для мінімізації витрат:

- а) співвідношення їх цін повинно становити 2:1;
- б) співвідношення їх цін повинно становити 1:2;
- в) дві одиниці праці повинні поєднувати ся з одиницею капіталу;
- г) однозначне визначення неможливе.

8. Які з перерахованих нижче факторів здійснюють безпосередній вплив на величину граничних витрат у короткостроковому періоді:

- а) загальні витрати;
- б) змінні витрати;
- в) постійні витрати;
- г) середні постійні витрати ?

9. Ціна на товар В зросла з 12 грн. до 19 грн., а пропозиція цього товару зросла від 14 тис. од. до 17 тис. од. коефіцієнт цінової еластичності пропозиції дорівнює:

- а) 2,72;
- б) 1,99;
- в) 0,5;
- г) 0,37.

10. Якщо випуск продукції дорівнює 0, сукупні витрати = 60 грн. При зростанні випуску продукції на одиницю, сукупні витрати зростають на 40 грн. Середні постійні витрати на випуск однієї одиниці продукції становлять:

- а) 60 грн.;
- б) 100 грн.;
- в) 40 грн.;
- г) 0 грн.

11. Задача.

Споживач витрачає весь свій дохід у 200 грн. на придбання двох товарів – X і Y. Ціна одиниці X=10 грн., ціна одиниці Y=20 грн. Оптимальний споживчий кошик (E1) складається з 12 од. X і 4 од. Y. Зростання ціни товару X до 20 грн. за одиницю призводить до зміщення точки рівноваги, тепер оптимальний кошик (E2) включає 4X та 6Y. Зниження ціни товару X до 5 грн. за одиницю дає новий оптимум (E3), кошик складає 20X та 5Y.

1. Покажіть на графіку зміни рівноваги споживача.
2. Побудуйте криву «ціна-споживання», а на її основі – криву індивідуального попиту споживача на товар X.

ВАРІАНТ № 10.

1. Предмет, об'єкти та суб'єкти мікроекономічного аналізу.

2. Зміна ціни одного з товарів за інших рівних умов:

- а) приведе до паралельного зміщення бюджетної лінії праворуч;
- б) приведе до паралельного зміщення бюджетної лінії ліворуч;
- в) викличе зміну нахилу бюджетної лінії;
- г) не змінить положення бюджетної лінії.

3. Раціональна поведінка споживача полягає у тому, що:

- а) споживач робить лише те, за що йому платять;
- б) споживач турбується не лише про себе, але й за суспільство;
- в) споживач намагається отримати максимум задоволення при обмеженому доході;
- г) споживач порівнює усі варіанти вибору і зупиняється на найкращому.

4. Крива «доход-споживання»:

- а) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною ціни одного з благ;
- б) показує співвідношення між доходом споживача і кількістю товару, що купується, за інших рівних умов;
- в) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані з різними рівнями доходу;
- г) вірні відповіді б) і в).

5. Ринковий попит на конкретне благо залежить від:

- а) доходів споживачів;
- б) переваг споживачів;
- в) цін на взаємозамінні товари;
- г) усі відповіді правильні.

6. Цінова еластичність попиту буде зростати зі збільшенням тривалості періоду, впродовж якого пред'являється попит, так як:

- а) доходи споживача збільшуються;
- б) зросте загальний рівень цін;
- в) споживачі можуть придбати товари – субститути;
- г) правильна відповідь не наведена.

7. Гранична норма технічного заміщення одного ресурсу іншим дорівнює:

- а) відношенню цін одиниць ресурсів;
- б) відношенню середніх продуктивностей ресурсів;
- в) відношенню граничних продуктивностей ресурсів;
- г) правильна відповідь а) і в).

8. У точці мінімальних середніх витрат граничні витрати повинні бути:

- а) більші, ніж середні витрати;
- б) менші, ніж середні витрати;
- в) дорівнювати середнім витратам;
- г) мінімальними.

9. Функція попиту має вигляд: $Q_d = -14 + 3P$, а функція пропозиції $Q_s = 10 - P$. За цих умов на ринку буде куплено:

- а) 15 од.;
- б) 10 од.;
- в) 6 од.;
- г) 4 од.

10. Два робітника виробляють по 12 од. продукції кожний. Граничний продукт третього робітника дорівнює 15 од. Визначить середній продукт праці трьох робітників:

- а) 13 од.;
- б) 15 од.;
- в) 9 од.;
- г) 5 од.

11. Задача.

Дані таблиці характеризують залежність між зміною ціни і обсягом попиту на товар.

1. Обчисліть коефіцієнт еластичності попиту за кожної зміни ціни.
2. Обчисліть загальні видатки споживачів за кожної ціни і накресліть графіки попиту і видатків.

3. Визначте на кривій попиту зони еластичного і нееластичного попиту, точку одиночної еластичності. Як вплине еластичність на динаміку видатків споживачів (виторгу продавця)? За яких значень ціни попит буде еластичним, за яких – нееластичним?

Ціна, грн..	5	4	3	2	1
Обсяг попиту, одиниць	1	2	3	4	5

ВАРІАНТ № 11.

1. Зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу (крива «доход-споживання», крива Енгеля).

2. Припустимо, що усі ресурси в економічній системі використовуються таким чином, що нарощувати виробництво одного продукту можна лише скорочуючи виробництво іншого. Економіст називає таку ситуацію:

- а) ефективною;
- б) неефективною;
- в) адміністративно-командною системою;
- г) економічною кризою.

3. Гранична корисність – це:

- а) максимальний рівень корисності, який може отримати споживач;
- б) корисність, яку споживач отримує від споживання додаткової одиниці блага;
- в) максимальна корисність, яку можна отримати від споживання даної кількості блага;
- г) максимальний рівень корисності, якого можна досягти при витратах даної суми грошей.

4. Крива індивідуального попиту:

- а) відображає зміну рівня корисності споживача;
- б) в кожній точці представляє оптимум споживача для певного рівня корисності;
- в) відображає зменшення граничної норми заміни благ в міру зниження ціни одного з них;
- г) всі відповіді вірні.

5. Що може викликати падіння попиту на товар X:

- а) зменшення доходів споживача;
- б) підвищення цін на товари – субститути товару X;
- в) очікування зростання цін на товар X;
- г) спад пропозиції товару X.

6. Для яких товарів перехресна еластичність попиту дорівнює нулю:

- а) товарів – субститутів;
- б) товарів, що незалежні у споживанні;
- в) товарів-комплементів;
- г) товарів розкоші.

7. В економіці діє закон спадної віддачі. Це означає, що:

- а) використовується все більше і більше виробничих ресурсів;

- б) відбувається зменшення приросту обсягу виробництва при послідовному збільшенні одного фактора виробництва за незмінності інших факторів;
- в) використовується все менше і менше виробничих ресурсів;
- г) відбувається зменшення приросту обсягу виробництва при послідовному збільшенні всіх факторів виробництва.

8. Зниження середніх витрат у довгостроковому періоді до точки мінімуму пояснюється тим, що:

- а) всі ресурси змінні;
- б) діє закон спадної граничної продуктивності;
- в) середніх постійних витрат у даному періоді не існує;
- г) виникає економія від масштабу.

9. Функція попиту має вигляд: $Q_d = -14 + 3P$, а функція пропозиції $Q_s = 10 - P$. Рівноважна ціна дорівнює:

- а) 5 грн.;
- б) 6 грн.;
- в) 7 грн.;
- г) 8 грн.

10. Оптимальний обсяг виробництва для фірми – 200 тис. од., граничні витрати при цьому = 7 грн. Сукупні витрати фірми:

- а) 200 тис. грн.;
- б) 1400 тис. грн.;
- в) 28,6 тис. грн.;
- г) не можна визначити через нестачу даних.

11. Задача.

Визначить графічно набір товарів А та Б, при придбанні якого споживач максимізує корисність.

Бюджетна лінія має вигляд: $0,5 * Q_A + Q_B = 10$

Крива байдужості характеризується наступними даними:

Кількість одиниць товару А	20	10	5	3
Кількість одиниць товару Б	3	5	15	30

ВАРІАНТ № 12.

1. Фундаментальна проблема економічної теорії. Крива виробничих можливостей.

2. Що з переліченого нижче вивчає мікроекономіка:

- а) виробництво в масштабі усієї економіки;
- б) чисельність зайнятих у господарстві;
- в) загальний рівень цін;
- г) виробництво молока та динаміку його цін.

3. Збільшення доходу споживача графічно виражається у:

- а) зміні нахилу бюджетної лінії;
- б) паралельному зміщенню бюджетної лінії праворуч;
- в) паралельному зміщенню бюджетної лінії ліворуч;
- г) зменшенні кута нахилу бюджетної лінії.

4. Внаслідок зростання доходу споживача за інших рівних умов:

- а) бюджетна лінія зміщується паралельно до початкової праворуч;
- б) точка рівноваги переміщується на вищу криву байдужості;
- в) зростає індивідуальний попит на абсолютну більшість благ;
- г) всі відповіді правильні.

5. Рівноважна ціна товару – це:

- а) ціна вище тієї, яка утворює надлишок попиту;
- б) ціна, при якій немає ні дефіциту, ні надлишку;
- в) ціна, яку встановлює уряд;
- г) усі перелічені вище відповіді правильні.

6. Товар вважається неякісним, якщо:

- а) еластичність його попиту за доходом дорівнює $-0,5$;
- б) цінова еластичність попиту дорівнює $1,3$;
- в) перехресна еластичність товару $-0,7$;
- г) еластичність його попиту за доходом дорівнює $1,3$.

7. Заміна одного фактора виробництва іншим відбувається :

- а) при русі вздовж ізокванти та ізокошти;
- б) при русі лише вздовж ізокошти;
- в) тільки у випадку спадної продуктивності факторів виробництва;
- г) при русі вздовж траєкторії розвитку фірми.

8. Які з наступних виразів представляють собою загальні витрати?

- а) ΔMC ;
- б) $VC - FC$;
- в) $VC + FC$;
- г) $FC + VC + MC$.

9. Перше яблуко приносить споживачу задоволення, яке дорівнює 8. Кожне наступне яблуко додає корисність, яка менша за попередню на 2. Починаючи з якого яблука загальна корисність почне зменшуватися?

- а) 3-го;
- б) 4-го;
- в) 5-го;
- г) 6-го.

10. Фірма використовує у виробничому процесі два фактори: працю і капітал. Граничний продукт праці дорівнює 10 од., а граничний продукт капіталу = 25 од. Якщо ціна одиниці праці = 5 грн., а фірма мінімізує витрати, то ціна капіталу складає:

- а) 2 грн.;
- б) 2,5 грн.;
- в) 5 грн.;
- г) 12,5 грн.

11. Задача.

Фірма несе постійні витрати у розмірі 45 дол. Дані про середні змінні витрати у короткостроковому періоді (SAVC) подано у таблиці. Визначить середні постійні, середні сукупні, сукупні та граничні витрати у короткостроковому періоді.

Обсяг виробництва (шт.)	1	2	3	4	5	6
SAVC	17	15	14	15	19	29

в) витрати, які несе фірма навіть у тому випадку, якщо продукція не виробляється;

г) жодна з відповідей невірна.

9. Функція попиту має вигляд: $Q_d = -14 + 3P$, а функція пропозиції $Q_s = 10 - P$. Рівноважний обсяг купівлі-продажу дорівнює:

а) 2 од.; б) 3 од.; в) 4 од.; г) 5 од.

10. Постійні витрати фірми = 80 грн. Середні змінні витрати = 14,5грн. за обсягу виробництва 30 од., та 14 грн. за обсягу виробництва 35 од. Граничні витрати складають:

а) 28,5 грн.; б) 11 грн.;
в) 108,5 грн.; г) 21,7 грн.

11. Задача.

В таблиці надано значення витрат за різних рівнів випуску продукції. Заповніть таблицю.

Q	TC	VC	ATC	MC	AVC	AFC	FC
1		5		-		8	
2			9				
3					4		
4	22						
5							
6		27		8			

ВАРІАНТ № 14.

1. Перехресна еластичність попиту та еластичність попиту за доходом.

2. Яке із цих положень не має відношення до визначення предмету теоретичної економіки?

а) ефективне використання ресурсів;
б) необмежені виробничі ресурси;
в) максимальне задоволення потреб;
г) матеріальні і духовні потреби.

3. Положення й нахил кривої байдужості для окремого споживача пояснюється:

а) тим, чому він віддає перевагу та розмірами доходу;
б) тільки цінами товарів, що купуються;
в) наданням переваги, розмірами доходу та цінами товарів, що купуються;
г) тільки тим, чому він віддає перевагу.

4. Товар Гіффена – це:

а) нижчий товар зі значною питомою вагою у бюджеті споживача;
б) товар, для якого не виконується закон попиту, і крива попиту є висхідною;
в) товар, для якого ефект доходу перевищує ефект заміни;
г) всі відповіді вірні.

5. На ринковий попит не впливають:

- а) доходи споживачів; б) ціни на взаємопов'язані товари;
в) ціни на ресурси; г) чисельність споживачів.

6. Якщо еластичність попиту на товар становить 2,5 і ціна знижується від 2 грн. до 1,8 грн., то:

- а) обсяг попиту підвищився на 2,5%;
б) обсяг попиту знизився на 2,5%;
в) обсяг попиту підвищився на 25%;
г) правильна відповідь не наведена.

7. Закон спадної граничної продуктивності у довгостроковому періоді:

- а) не застосовний, оскільки всі ресурси змінні;
б) застосовується лише щодо капіталу;
в) не застосовний, оскільки описує динаміку обсягу виробництва, пов'язану із інтенсивнішим використанням фіксованих виробничих потужностей;
г) правильні відповіді а) та в).

8. У короткостроковому періоді:

- а) усі витрати постійні;
б) змінні витрати зростають швидше, ніж постійні;
в) витрати поділяються на постійні та змінні;
г) усі витрати виступають як неявні.

9. Товари X та Y не взаємопов'язані. Як зміниться попит на товар X, якщо ціна на товар Y зросте на 2%:

- а) 4%; б) 2%; в) не зміниться;
г) неможливо визначити на основі існуючих даних.

10. Комбінації ресурсів L = 8, K = 16, та L = 14, K = 13, мають вартість 40 грн. кожний. Ціна капіталу складає:

- а) 5грн.; б) 3 грн.; в) 2 грн.; г) 1 грн.

11. Задача.

Дані, подані в таблиці, характеризують криву байдужості споживача X. Побудуйте цю криву, позначаючи кількість товару А на вертикальній вісі, а кількість товару В - на горизонтальній. Виходячи з того, що ціни товарів А і В складають відповідно 1,5 дол. і 1 дол., а споживач X збирається витратити 24 дол. Додайте до свого графіку відповідну бюджетну лінію. Яку комбінацію товарів А і В купить споживач X? В якій ситуації опиниться споживач X, якщо ціна на товар В зросте до 1,5 дол.? Позначте це на графіку.

Одиниці товару А	Одиниці товару В
16	6
12	8
8	12
4	24

ВАРІАНТ № 15.

1. Криві байдужості та їх властивості. Гранична норма заміщення.

2. Теорія поведінки споживача передбачає, що споживач прагне максимізувати:

- а) різницю між загальною та граничною корисністю;
- б) загальну корисність;
- в) граничну корисність;
- г) кожен з названих величин.

3. Точки перетину бюджетної лінії з осями координат характеризуються тим, що:

- а) знаходячись у цій ситуації, споживач не витрачає весь свій дохід;
- б) знаходячись в цій ситуації, споживач весь свій дохід витрачає на один із товарів;
- в) знаходячись у цій ситуації, споживач нічого не витрачає;
- г) їх положення не залежить від цін на товари.

4. Крива «доход-споживання»:

- а) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною ціни одного з товарів, на її основі будується крива індивідуального попиту;
- б) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною доходу, на її основі будуються криві Енгеля;
- в) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною цін обох товарів, на її основі будується крива індивідуального попиту;
- г) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною доходу, на її основі будується крива ринкового попиту.

5. Якщо попит і пропозиція на товар збільшується, то:

- а) ціна збільшиться;
- б) збільшиться загальна кількість товару;
- в) ціна залишиться стабільною;
- г) добробут суспільства зросте.

6. Крива абсолютно нееластичного попиту являє собою:

- а) вертикальну лінію;
- б) горизонтальну лінію;
- в) пряму лінію зі спадним характером;
- г) криву лінію з позитивним нахилом.

7. Якщо за певної комбінації праці та капіталу співвідношення їх граничних продуктивностей дорівнює 2:1, то для мінімізації витрат:

- а) співвідношення їх цін повинно становити 2:1;
- б) співвідношення їх цін повинно становити 1:2;
- в) дві одиниці праці повинні поєднуватися з одиницею капіталу;
- г) однозначне визначення неможливе.

8. Середні загальні витрати виробництва продукції досягають мінімального значення при тому обсязі продукції, коли:

- а) $AVC = FC$;
- б) прибуток буде максимальним;
- в) $MC = AVC$;
- г) $MC = ATC$.

- б) зміні обсягу попиту внаслідок зміни реального доходу за незмінних відносних цін товарів;
- в) здатності одного товару задовольняти ті ж потреби, що й інший товар;
- г) можливості покупця заміщувати споживання одного товару іншим, більш якісним.

5. Переміщення точки ринкової кон'юнктури вздовж кривої попиту може бути викликано:

- а) зміною доходів споживача;
- б) зміною переваг та смаків споживачів;
- в) зміною цін на товари, які взаємопов'язані з даним при споживанні;
- г) усі відповіді невірні.

6. Якщо ціна товару зросла з 1,5 грн. до 2 грн., а обсяг попиту скоротився з 1000 до 900 одиниць, то коефіцієнт цінової еластичності дорівнює:

- а) 3,00;
- б) 2,71;
- в) 0,37;
- г) 0,3.

7. Будівництво піраміди Хеопса продовжувалося при незмінній технології з використанням найманої праці більше 20 років. З точки зору теорії фірми період будівництва піраміди можна назвати:

- а) короткостроковим;
- б) довгостроковим;
- в) середньостроковим;
- г) оптимальним.

8. Економічний прибуток фірми – це загальний виторг за відрахуванням:

- а) внутрішніх витрат;
- б) неявних витрат;
- в) економічних витрат;
- г) бухгалтерських витрат.

9. Функція попиту має вигляд: $Q_d = -14 + 3P$, а функція пропозиції $Q_s = 10 - P$. За цих умов на ринку буде продано:

- а) 15 од.;
- б) 10 од.;
- в) 6 од.;
- г) 4 од.

10. При наймі п'ятого робітника випуск продукції збільшився на 9 од., а сукупні витрати зросли на 250 тис. грн. Граничні витрати складають:

- а) 250 тис. грн.;
- б) 27,8 тис. грн.;
- в) 7,8 тис. грн.;
- г) 5,5 тис. грн.

11. Задача.

На основі наведених даних:

Кількість тістечок, шт.	0	1	2	3	4	5	6	7
Сукупна корисність, ютилів	0	6	10	14	16	17	17	16

- а) визначте граничну корисність третього тістечка;
- б) побудуйте графіки сукупної та граничної корисностей;
- в) за якого значення граничної корисності споживач отримує максимум сукупної корисності?

ВАРІАНТ № 17.

1. Динаміка витрат у короткостроковому періоді.

2. Обмеженість – це:

- а) характеристика лише індустріальних систем;
- б) характеристика лише доіндустріальних систем;
- в) концепція, яка відображає неможливість повного задоволення людських потреб;
- г) усі відповіді вірні.

3. Який з наступних переліків значень граничної корисності ілюструє закон спадної граничної корисності:

- а) 200, 150, 100, 50;
- б) 200, 300, 400, 500;
- в) 200, 200, 200, 200;
- г) 200, 250, 270, 280.

4. Що з наведеного нижче характеризує товар Гіффена:

- а) зі зниженням ціни даного блага обсяг попиту на нього зростає;
- б) зі зростанням ціни даного блага обсяг попиту на нього скорочується;
- в) зі зниженням ціни даного блага обсяг попиту на нього скорочується;
- г) зміна ціни даного блага не впливає на обсяг попиту на нього.

5. Надлишок пропозиції:

- а) призводить до зростання ціни;
- б) призводить до зменшення ціни;
- в) не здійснює ніякого тиску на ціну;
- г) стимулює покупців до купівлі товару.

6. Якщо незважаючи на зміну ціни товару, загальна виручка не зміниться, коефіцієнт цінової еластичності:

- а) нееластичний;
- б) одиничної еластичності;
- в) еластичний;
- г) абсолютно еластичний.

7. При оптимальному виборі поєднання ресурсів відношення їх граничних продуктивностей дорівнює:

- а) відношенню середньої продуктивності першого ресурсу до середньої продуктивності другого ресурсу;
- б) відношенню еластичності випуску по ресурсам;
- в) відношенню цін ресурсів;
- г) відношенню загальних витрат ресурсів.

8. Які з перерахованих нижче факторів здійснюють безпосередній вплив на величину граничних витрат у короткостроковому періоді:

- а) загальні витрати;
- б) змінні витрати;
- в) постійні витрати;
- г) середні постійні витрати ?

9. Попит на товар А збільшився на 7,2%. На скільки відсотків зміниться ціна, якщо коефіцієнт цінової еластичності попиту дорівнює 0,8:

- а) 5,76%;
- б) 7%;
- в) 9%;
- г) 14,4%.

10. Фірма, яка максимізує прибуток, продає 50 од. продукції за ціною 7 грн., а 60 од. – за ціною 6 грн. Граничні витрати складають:

- а) 1 грн.;
- б) 13 грн.;
- в) 7,1 грн.;
- г) не можна визначити на основі існуючих даних.

11. Задача. В таблиці подані дані, що характеризують різні ситуації на ринку розчинної кави.

Ціна (грн.)	Обсяг попиту (млн. банок на рік)	Обсяг пропозиції (млн. банок на рік)
4	20	2
6	16	4
8	12	6
10	8	8
12	4	10

- Побудуйте криву попиту та криву пропозиції за даними таблиці;
- Якщо ринкова ціна на банку кави дорівнює 6 грн., що характерно для цього ринку - надлишок або дефіцит? Який його обсяг?
- Якщо ринкова ціна на банку кави складає 12 грн., що характерно для цього ринку - надлишок або дефіцит? Який його обсяг?
- Яка буде рівноважна ціна на цьому ринку?

ВАРІАНТ № 18.

1. Зміна оптимального стану споживача внаслідок зміни ціни одного з товарів (крива «ціна-споживання»).

2. Використання припущень в економічному аналізі:

- змінює внутрішню логіку теорії або моделі;
- полегшує вирішення проблеми;
- робить модель більш реальною;
- збільшує кількість питань, які повинні бути включені до аналізу.

3. Рівновага споживача на карті байдужості – це:

- будь-який перетин бюджетної лінії і кривої байдужості;
- будь-яка точка на найвищій кривій байдужості;
- та точка, де бюджетна лінія торкається кривої байдужості;
- будь-яка точка, що знаходиться в просторі, обмеженому бюджетною лінією.

4. Споживач визнає товар неякісним коли:

- споживання цього товару не залежить від доходу;
- споживання цього товару зменшується в міру зростання доходу;
- споживання цього товару збільшується в міру зростання доходу;
- споживання цього товару не залежить ні від доходу, ні від ціни.

5. Ціна попиту – це:

- мінімальна ціна, яку споживач згоден заплатити за даний товар;
- максимальна ціна, яку споживач згоден заплатити за певну кількість товару;
- максимальна ціна, за якою продавці реалізують товар на ринку;
- мінімальна ціна реалізації товару продавцем.

6. Цінова еластичність попиту буде вищою:

- на товари першої необхідності;

- б) в тих випадках, коли споживачі використовують даний товар з найбільшою корисністю для себе;
 в) чим вищі альтернативні витрати виробництва;
 г) чим менш необхідний товар споживачеві.

7. Ізокванта має:

- а) від'ємний нахил; б) випуклість щодо початку координат;
 в) правильні а) і б); г) не має вказаних властивостей.

8. Середні змінні витрати – це різниця між:

- а) середніми сукупними та граничними витратами;
 б) змінними та середніми витратами;
 в) середніми постійними та граничними витратами;
 г) середніми сукупними та середніми постійними витратами.

9. Споживач може придбати два набори товарів: $Q_a = 20$, $Q_b = 0$, або $Q_a = 10$, $Q_b = 8$, витрачаючи на кожен з них 80 грн. Знайдіть ціну товару А:

- а) 10 грн.; б) 8 грн.;
 в) 6 грн.; г) 4 грн.

10. Два робітника виробляють по 12 од. продукції кожний. Граничний продукт третього робітника дорівнює 15 од. Визначить загальний обсяг продукції, що виробляють троє робітників:

- а) 27 од.; б) 30 од.;
 в) 39 од.; г) 45 од.

11. Задача. В таблиці подано дані про сукупні витрати фірми у довгостроковому періоді.

Обсяг виробництва (шт. / тижд.)	Витрати (дол.)		
	сукупні	середні	граничні
0	0		
1	32		
2	48		
3	82		
4	140		
5	228		
6	352		

Визначить величину довгострокових середніх витрат та довгострокових граничних витрат.

ВАРІАНТ № 19.

1. Виробництво з двома змінними факторами (ізокванта, заміщення виробничих факторів).

2. Серед наступних тверджень одне є несправедливим. Вкажіть на нього:

- а) кожна точка на кривій байдужості означає комбінацію двох товарів;

- б) усі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень задоволення потреб;
- в) усі точки бюджетної лінії означають однаковий рівень грошового доходу;
- г) усі точки кривої байдужості означають однаковий рівень грошового доходу.

3. Кардиналістська модель поведінки споживача:

- а) не потребує кількісного визначення величини корисності;
- б) не потребує порівняння корисності різних благ;
- в) не вимагає незалежності корисностей різних благ однієї від іншої;
- г) передбачає можливість визначення кількісної величини корисності.

4. Криві Енгеля характеризують:

- а) залежність обсягу споживання товару від доходу споживача;
- б) залежність обсягу споживання товару від його ціни;
- в) залежність корисності блага від обсягу споживання;
- г) залежність витраток споживача від ціни товару.

5. Зміна попиту та зміна обсягу попиту відрізняються тим, що:

- а) зміна попиту складається із суми змін обсягів попиту;
- б) зміна попиту відбувається при зміні факторів, які його визначають, окрім ціни даного товару;
- в) зміна обсягу попиту відбувається у результаті змін нецінових факторів;
- г) зміна обсягу попиту відображається у зміщенні кривої попиту.

6. Еластичність попиту за доходами залежить від:

- а) ціни;
- б) смаків споживачів;
- в) рівня грошового доходу;
- г) пропозиція певного товару.

7. Рівновага виробника визначається законом:

- а) рівності попиту та пропозиції;
- б) максимізації випуску;
- в) рівності виважених граничних продуктивностей факторів виробництва;
- г) мінімізації витрат виробничих факторів.

8. У точці мінімальних середніх витрат граничні витрати повинні бути:

- а) більші, ніж середні витрати;
- б) менші, ніж середні витрати;
- в) дорівнювати середнім витратам;
- г) мінімальними.

9. Ціна на товар В зросла з 12 грн. до 19 грн., а пропозиція цього товару зросла від 14 тис. од. до 17 тис. од. коефіцієнт цінової еластичності пропозиції дорівнює:

- а) 2,72;
- б) 1,99;
- в) 0,5;
- г) 0,37.

10. Постійні витрати фірми = 60 грн., сукупні витрати при обсязі виробництва 2 од. = 130 грн. Середні змінні витрати складають:

- а) 75 грн.;
- б) 70 грн.;
- в) 35 грн.;
- г) 30 грн.

11. Задача.

Заповніть таблицю.

Обсяг змінного ресурсу	Загальний випуск продукції	Граничний продукт змінного ресурсу	Середній продукт змінного ресурсу
2	80		
3		60	
4	180		
5			40

ВАРІАНТ № 20.

1. Корисність: поняття та концепції.

2. Зміна ціни одного з товарів за інших рівних умов:

- а) приведе до паралельного зміщення бюджетної лінії праворуч;
- б) приведе до паралельного зміщення бюджетної лінії ліворуч;
- в) викличе зміну нахилу бюджетної лінії;
- г) не змінить положення бюджетної лінії.

3. Криві байдужості не мають наступних властивостей:

- а) крива байдужості, яка лежить вище іншої кривої, представляє собою ті набори товарів для споживача, який має меншу перевагу;
- б) криві байдужості мають від'ємний нахил;
- в) криві байдужості ніколи не перетинаються;
- г) криві байдужості випуклі до початку координат.

4. Ефект заміни – це зміна обсягу попиту на товар, спричинена:

- а) зміною загального рівня цін всіх товарів;
- б) зміною уподобань споживача;
- в) зміною реального доходу, зумовленою зміною ціни одного з товарів;
- г) зміною відносних цін товарів за незмінного реального доходу споживача.

5. Що буде відбуватися з кривою попиту на тостери, якщо ціна на хліб зростає:

- а) її положення не зміниться;
- б) зрушиться праворуч;
- в) зрушиться ліворуч;
- г) займе горизонтальне положення.

6. Які параметри коефіцієнта еластичності попиту за доходом характеризують низькоякісні товари:

- а) $E_D^R < 0$;
- б) $E_D^R > 1$;
- в) $E_D^R > 0$;
- г) $E_D^R < 1$.

7. Рівновага виробника досягається:

- а) у точці, де ізокванта та ізокоста мають однаковий нахил;
- б) при рівності співвідношення граничних продуктивностей до цін факторів виробництва;
- в) при рівності цін на фактори виробництва;
- г) при рівності граничних продуктивностей факторів виробництва.

8. Якщо середні змінні витрати скорочуються із зростанням виробництва, то:

- а) скорочуються постійні витрати;
 б) скорочуються сукупні витрати;
 в) $AC > MC$; г) $MC < AVC$.

9. Якщо попит збільшився з 5 од. до 8 од., а ціна зменшилася з 3 грн. до 1 грн., то цінова еластичність попиту дорівнює:

- а) 0,7; б) 0,9; в) 1; г) 3,3.

10. Комбінації ресурсів $L = 8, K = 16$, та $L = 14, K = 13$, мають вартість 40 грн. кожний. Ціна праці складає:

- а) 5 грн.; б) 3 грн.; в) 2 грн.; г) 1 грн.

11. Задача.

Дані наступної таблиці характеризують криві байдужості споживача, який розподіляє свій тижневий дохід 40 грн. між продуктами харчування та розвагами. Ціна одиниці продуктів харчування (товар X) становить 1 грн., а ціна розваг (товар Y) – 2 грн. Криві байдужості позначені як U1 та U2.

U 1		U 2	
Кількість товарів, одиниць			
Товар X	Товар Y	Товар X	Товар Y
10	25	5	25
15	15	10	15
20	10	15	10
30	7,5	20	7,5
-	-	30	5

- Накресліть криві байдужості та бюджетну лінію.
- Визначте, який набір продуктів харчування та розваг є оптимальним для споживача. Чи задовольняє ваша відповідь умові рівноваги споживача.

ВАРІАНТ № 21.

1. Основні підходи до визначення витрат та прибутку підприємства.

2. Припустимо, що усі ресурси в економічній системі використовуються таким чином, що нарощувати виробництво одного продукту можна лише скорочуючи виробництво іншого. Економіст називає таку ситуацію:

- а) ефективною;
 б) неефективною;
 в) адміністративно-командною системою;
 г) економічною кризою.

3. Раціональна поведінка споживача полягає у тому, що:

- а) споживач робить лише те, за що йому платять;
 б) споживач турбується не лише про себе, але й за суспільство;
 в) споживач намагається отримати максимум задоволення при обмеженому доході;
 г) споживач порівнює усі варіанти вибору і зупиняється на найкращому.

4. Внаслідок зростання доходу споживача за інших рівних умов:

- а) бюджетна лінія зміщується паралельно до початкової праворуч;
- б) точка рівноваги переміщується на вищу криву байдужості;
- в) зростає індивідуальний попит на абсолютну більшість благ;
- г) всі відповіді правильні.

5. Закон попиту припускає, що:

- а) перевищення пропозиції над попитом викличе зниження ціни;
- б) якщо доходи споживача зростають, він купує більше товарів;
- в) крива попиту має позитивний нахил;
- г) коли ціна товару падає, обсяг закупленого товару зростає.

6. Цінова еластичність попиту буде зростати зі збільшенням тривалості періоду, впродовж якого пред'являється попит, так як:

- а) доходи споживача збільшуються;
- б) зростає загальний рівень цін;
- в) споживачі можуть придбати товари – субститути;
- г) правильна відповідь не наведена.

7. За яких умов діє закон спадної граничної продуктивності:

- а) при пропорційному зростанні усіх ресурсів;
- б) при умові, що запас усіх ресурсів виробника необмежений у короткостроковій перспективі;
- в) при умові, що не змінюються витрати хоча б одного ресурсу;
- г) при необмеженості трудових ресурсів.

8. Постійні витрати фірми – це:

- а) витрати на ресурси за цінами, що діяли в момент їх придбання;
- б) мінімальні витрати виробництва будь-якого обсягу продуктів за найбільш сприятливих умов виробництва;
- в) витрати, які несе фірма навіть у тому випадку, якщо продукція не виробляється;
- г) жодна з відповідей невірна.

9. Функція попиту має вигляд: $Q_d = -14 + 3P$, а функція пропозиції $Q_s = 10 - P$. Рівноважний обсяг купівлі-продажу дорівнює:

- а) 2 од.;
- б) 3 од.;
- в) 4 од.;
- г) 5 од.

10. Якщо випуск продукції дорівнює 0, сукупні витрати = 60 грн. При зростанні випуску продукції на одиницю, сукупні витрати зростають на 40 грн. Середні постійні витрати на випуск однієї одиниці продукції становлять:

- а) 60 грн.;
- б) 100 грн.;
- в) 40 грн.;
- г) 0 грн.

11. Задача.

В таблиці подано дані про попит на підручники протягом року.

- а) Розрахуйте коефіцієнти цінової еластичності попиту.
- б) Визначить, за яких значень ціни, поданих у таблиці, має місце попит еластичний, одиничної еластичності та нееластичний.
- в) Визначить суму виторгу за підручники при кожному значенні ціни.
- г) Як впливає зміна ціни на підручники на величину виторгу, якщо попит еластичний?

Ціна за один підручник (дол.)	Обсяг попиту (шт.)	Виторг (дол.)	Коефіцієнти Ер
16	20		
14	30		
12	40		
10	50		
8	60		
6	70		
4	80		

ВАРІАНТ № 22.

1. Вплив ефектів доходу та заміщення на поведінку споживача.

2. Закон спадної граничної корисності полягає в тому, що:

- а) усі блага мають для споживача різну корисність і тому їх можна розташувати у порядку зменшення цієї корисності;
- б) необхідно споживати спочатку найбільш корисні блага, а потім – усі інші;
- в) корисність від споживання наступної порції блага завжди менше, ніж корисність попередньої порції;
- г) чим більше споживання певного блага, тим більша корисність останніх одиниць товару.

3. Якщо споживач обирає комбінацію, яка зображена точкою, що лежить на площі, яка обмежена бюджетною лінією, то він:

- а) максимізує корисність;
- б) хоче придбати більше товарів, ніж дозволяє його бюджет;
- в) не повністю використовує свій бюджет;
- г) знаходиться в стані рівноваги.

4. Товари Веблена:

- а) предмети розкошу, попит на які зростає з підвищенням їх цін;
- б) виявляють ефект снобізму;
- в) мають висхідну криву попиту;
- г) всі відповіді вірні.

5. Рівноважна ціна товару – це:

- а) ціна вище тієї, яка утворює надлишок попиту;
- б) ціна, при якій немає ні дефіциту, ні надлишку;
- в) ціна, яку встановлює уряд;
- г) усі перелічені вище відповіді правильні.

6. Ціна товару X знизилась з 100 до 90 грн., завдяки чому обсяг попиту виріс з 50 до 90 шт. Попит на товар X:

- а) знизився;
- б) має одиничну еластичність;
- в) нееластичний;
- г) еластичний.

7. У виробництві використовуються два ресурси. Якщо їх ціни рівні, то вони використовуються:

- а) в однаковому обсязі;
- б) в однаковій пропорції;

- в) в однаковому обсязі та однаковій пропорції;
 г) інформації недостатньо.

8. Які з наступних виразів представляють собою загальні витрати?

- а) ΔMC ; б) $VC - FC$;
 в) $VC + FC$; г) $FC + VC + MC$.

9. Продаж товару X знизився з 500 од. до 425 од., при зниженні ціни на товар Y з 3 грн. до 2,9 грн. Перехресна еластичність попиту дорівнює:

- а) 5,4; б) 4,9; в) 4,5; г) 4,2.

10. Підприємець, який має капітал у розмірі 10 тис. грн., відкрив виробництво і через рік одержав доход 11 тис. грн. Розрахуйте неявні витрати, якщо відсоткова ставка за банківськими вкладками складала 15%.

- а) 1,65 тис. грн.; б) 1,5 тис. грн.;
 в) 1 тис. грн.; г) 0,5 тис. грн.

11. Задача.

Припустимо, що постійні витрати фірми складають 60 дол., а змінні наведено у таблиці. Заповніть всю таблицю.

Q	FC	VC	TC	AFC	AVC	ATC	MC
1		45					
2		85					
3		120					
4		150					
5		185					
6		225					
7		270					

ВАРІАНТ № 23.

1. Виробнича функція та її графічне відображення. Властивості ізокванти.

2. Що з переліченого нижче вивчає мікроекономіка:

- а) виробництво в масштабі усєї економіки;
 б) чисельність зайнятих у господарстві;
 в) загальний рівень цін;
 г) виробництво молока та динаміку його цін.

3. Положення й нахил кривої байдужості для окремого споживача пояснюється:

- а) тим, чому він віддає перевагу та розмірами доходу;
 б) тільки цінами товарів, що купуються;
 в) наданням переваги, розмірами доходу та цінами товарів, що купуються;
 г) тільки тим, чому він віддає перевагу.

4. Ефект доходу полягає у:

- а) зміні обсягу попиту внаслідок зміни відносних цін товарів за незмінного реального доходу споживача;

- б) зміні обсягу попиту внаслідок зміни реального доходу за незмінних відносних цін товарів;
- в) здатності одного товару задовольняти ті ж потреби, що й інший товар;
- г) можливості покупця заміщувати споживання одного товару іншим, більш якісним.

5. Переміщення вздовж кривої попиту може бути викликано:

- а) зміною доходів споживача;
- б) зміною цін на товари, які взаємопов'язані з даним при споживанні;
- в) усі відповіді правильні;
- г) усі відповіді неправильні.

6. Цінова еластичність вертикальної кривої попиту:

- а) дорівнює нулю;
- б) нескінченно велика;
- в) дорівнює 1;
- г) дорівнює 0,1.

7. Гранична норма технічного заміщення одного ресурсу іншим дорівнює:

- а) відношенню цін одиниць ресурсів;
- б) відношенню середніх продуктивностей ресурсів;
- в) відношенню граничних продуктивностей ресурсів;
- г) правильна відповідь а) і в).

8. Економічний прибуток фірми – це загальний виторг за відрахуванням:

- а) внутрішніх витрат;
- б) неявних витрат;
- в) економічних витрат;
- г) бухгалтерських витрат.

9. Функція попиту має вигляд: $Q_d = -14 + 3P$, а функція пропозиції $Q_s = 10 - P$. За цих умов на ринку буде продано:

- а) 15 од.;
- б) 10 од.;
- в) 6 од.;
- г) 4 од.

10. Середній продукт одного робітника = 15 од., а двох робітників = 17 од.

Граничний продукт другого робітника складає:

- а) 2 од.;
- б) 19 од.;
- в) 32 од.;
- г) 34 од.

11. Задача.

В таблиці подано дані про обсяг пропозиції на ринку товару X.

Обсяг пропозиції (од.)	Ціна (дол.)	Коефіцієнти E_s
0	2	
2	4	
4	6	
6	8	
8	10	
10	12	
12	14	
14	16	

Розрахуйте коефіцієнти цінової еластичності пропозиції та запишіть їх у таблицю.

10. Постійні витрати фірми = 87,5 грн. Середні змінні витрати = 14,5грн. за обсягу виробництва 30 од., та 14 грн. за обсягу виробництва 35 од. Середні сукупні витрати при обсягу виробництва 35 од. складають:

- а) 27 грн.; б) 18,5 грн.; в) 16,5 грн.; г) 16 грн.

11. Задача.

В таблиці подано обсяг попиту на морозиво при різних рівнях цін.

Ціна за порцію (грн.)	Обсяг попиту (тис. порцій)	Витрати (виторг) (тис. грн.)	Коефіцієнти Ер
2,1	10		
1,8	20		
1,5	30		
1,2	40		
0,9	50		
0,6	60		
0,3	70		

- а) Визначити витрати на морозиво за кожного значення ціни, здобуті дані записати в таблицю.
 б) Розрахуйте коефіцієнт цінової еластичності попиту для всіх наданих інтервалів ціни, здобуті дані запишіть в таблицю.
 в) За якого значення ціни виторг буде максимальний?
 г) За якого значення ціни коефіцієнт цінової еластичності попиту дорівнює 1?
 д) За якого значення ціни попит еластичний? Нееластичний?

ВАРІАНТ № 25.

1. Попит, закон попиту та фактори попиту.

2. На лінії виробничих можливостей зростання виробництва одного виду продукту поєднується:

- а) зі зменшенням виробництва іншого виду продукту;
 б) із зростанням виробництва іншого виду продукту;
 в) із постійним обсягом виробництва іншого виду продукту;
 г) можливий будь-який з вказаних варіантів.

3. Гранична корисність – це:

- а) максимальний рівень корисності, який може отримати споживач;
 б) корисність, яку споживач отримує від споживання додаткової одиниці блага;
 в) максимальна корисність, яку можна отримати від споживання даної кількості блага;
 г) максимальний рівень корисності, якого можна досягти при витратах даної суми грошей.

4. Ефект заміни полягає у:

- а) зміні обсягу попиту внаслідок зміни відносних цін товарів за незмінного реального доходу споживача;

Q	VC	TC	ATC	MC	P	TR	MR
0	0	150			200	0	
1	110			110	175		
2		320				300	
3		366			135		
4	250					480	
5		445			105		
6	360				90		

ВАРІАНТ № 26.

1. Встановлення ринкової рівноваги та наслідки її порушення.

2. Теорія поведінки споживача передбачає, що споживач прагне максимізувати:

- а) різницю між загальною та граничною корисністю;
- б) загальну корисність;
- в) граничну корисність;
- г) кожен з названих величин.

3. Який з наступних переліків значень граничної корисності ілюструє закон спадної граничної корисності:

- а) 200, 150, 100, 50;
- б) 200, 300, 400, 500;
- в) 200, 200, 200, 200;
- г) 200, 250, 270, 280.

4. Ефект доходу має місце у наступному випадку:

- а) якщо доходи споживачів скорочуються, то їх попит на дане благо знижується;
- б) зниження ціни одного блага дозволяє споживачу купувати більше даного блага, не скорочуючи попиту на інші;
- в) обсяг купівлі деяких товарів скорочується зі зростанням доходів споживачів;
- г) в усіх перерахованих випадках.

5. Ринковий попит на конкретне благо залежить від:

- а) доходів споживачів;
- б) переваг споживачів;
- в) цін на взаємозамінні товари;
- г) усі відповіді правильні.

6. Цінова еластичність попиту буде вищою:

- а) на товари першої необхідності;
- б) в тих випадках, коли споживачі використовують даний товар з найбільшою корисністю для себе;
- в) чим вищі альтернативні витрати виробництва;
- г) чим менш необхідний товар споживачеві.

7. Будівництво піраміди Хеопса продовжувалося при незмінній технології з використанням найманої праці більше 20 років. З точки зору теорії фірми період будівництва піраміди можна назвати:

- а) короткостроковим;
- б) довгостроковим;
- в) середньостроковим;
- г) оптимальним.

8. Зниження середніх витрат у довгостроковому періоді до точки мінімуму пояснюється тим, що:

- а) всі ресурси змінні;
- б) діє закон спадної граничної продуктивності;
- в) середніх постійних витрат у даному періоді не існує;
- г) виникає економія від масштабу.

9. Перше яблуко приносить споживачу задоволення, яке дорівнює 8. Кожне наступне яблуко додає корисність, яка менша за попередню на 2. Починаючи з якого яблука загальна корисність почне зменшуватися?

- а) 3-го;
- б) 4-го;
- в) 5-го;
- г) 6-го.

10. Оптимальний обсяг виробництва для фірми – 200 тис. од., граничні витрати при цьому = 7 грн. Сукупні витрати фірми:

- а) 200 тис. грн.;
- б) 1400 тис. грн.;
- в) 28,6 тис. грн.;
- г) не можна визначити через нестачу даних.

11. Задача.

Припустимо, що фірма обирає одну з трьох технологій, кожна з яких відрізняється різним поєднанням праці та капіталу. Ціна одиниці праці – 3 грн., одиниці капіталу – 4 грн. Визначити, яку виробничу технологію обере фірма при кожному рівні випуску продукції.

Q	Технологія					
	А		Б		В	
	Л	К	Л	К	Л	К
100	19	3	10	8	8	10
120	40	5	18	16	16	19
140	85	7	33	29	24	32
160	120	8	45	38	29	40

ВАРІАНТ № 27.

1. Цінова еластичність попиту та її практичне застосування.

2. Яке із цих положень не має відношення до визначення предмету теоретичної економіки?

- а) ефективне використання ресурсів;
- б) необмежені виробничі ресурси;
- в) максимальне задоволення потреб;
- г) матеріальні і духовні потреби.

3. Точки перетину бюджетної лінії з осями координат характеризуються тим, що:

- а) знаходячись у цій ситуації, споживач не витрачає весь свій дохід;
- б) знаходячись в цій ситуації, споживач весь свій дохід витрачає на один із товарів;
- в) знаходячись у цій ситуації, споживач нічого не витрачає;
- г) їх положення не залежить від цін на товари.

ВАРІАНТ № 28.

1. Витрати у довгостроковому періоді. Ефект масштабу.

2. Обмеженість – це:

- а) характеристика лише індустріальних систем; б) характеристика лише доіндустріальних систем;
- в) концепція, яка відображає неможливість повного задоволення людських потреб;
- г) усі відповіді вірні.

3. Закон спадної граничної корисності означає, що:

- а) співвідношення граничних корисностей і цін на предмети розкоші менше, ніж на товари першої необхідності;
- б) корисність, яка приноситься кожною наступною одиницею товару, спадає в залежності від збільшення кількості придбаних товарів;
- в) корисність придбаних товарів спадає в залежності від збільшення доходу споживача;
- г) жодна відповідь невірна.

4. Споживач визнає товар неякісним коли:

- а) споживання цього товару не залежить від доходу;
- б) споживання цього товару зменшується в міру зростання доходу;
- в) споживання цього товару збільшується в міру зростання доходу;
- г) споживання цього товару не залежить ні від доходу, ні від ціни.

5. Які з наведених чинників не призведуть до зміщення кривої попиту на бейсбольні м'ячі:

- а) дуже хороша погода;
- б) падіння ціни на бейсбольні битки;
- в) зростання ціни на бейсбольні м'ячі;
- г) всі наведені чинники спричиняють зміщення кривої попиту на бейсбольні м'ячі.

6. Якщо еластичність попиту на товар становить 2,5 і ціна знижується від 2 грн. до 1,8 грн., то:

- а) обсяг попиту підвищився на 2,5%;
- б) обсяг попиту знизився на 2,5%;
- в) обсяг попиту підвищився на 25%;
- г) правильна відповідь не наведена.

7. Заміна одного фактора виробництва іншим відбувається :

- а) при русі вздовж ізокванти та ізокости;
- б) при русі лише вздовж ізокости;
- в) тільки у випадку спадної продуктивності факторів виробництва;
- г) при русі вздовж траєкторії розвитку фірми.

8. Якщо середні змінні витрати скорочуються із зростанням виробництва, то:

- а) скорочуються постійні витрати;
- б) скорочуються сукупні витрати;
- в) $AC > MC$;
- г) $MC < AVC$.

9. Функція попиту має вигляд: $Q_d = -14 + 3P$, а функція пропозиції $Q_s = 10 - P$. За цих умов на ринку буде куплено:

- а) 15 од.; б) 10 од.; в) 6 од.; г) 4 од.

10. Комбінації ресурсів $L = 8, K = 16$, та $L = 14, K = 13$, мають вартість 40 грн. кожний. Ціна капіталу складає:

- а) 5грн.; б) 3 грн.; в) 2 грн.; г) 1 грн.

11. Задача.

Дані, подані в таблиці, характеризують криву байдужості споживача. Побудуйте цю криву, позначаючи кількість товару X на вертикальній вісі, а кількість товару Y - на горизонтальній.

Виходячи з того, що ціни товарів X та Y складають відповідно 2 грн. і 4 грн., а споживач збирається витратити 32 грн., додайте до свого графіку відповідну бюджетну лінію.

Яку комбінацію товарів X та Y купить споживач?

В якій ситуації опиниться споживач, якщо ціна на товар X зросте до 4 грн.? Позначте це на графіку.

Одиниці товару X	Одиниці товару Y
16	1
10	3
6	8
4	16

ВАРІАНТ № 29.

1. Підходи до визначення максимізації прибутку.

2. Використання припущень в економічному аналізі:

- а) змінює внутрішню логіку теорії або моделі;
 б) полегшує вирішення проблеми;
 в) робить модель більш реальною;
 г) збільшує кількість питань, які повинні бути включені до аналізу.

3. Загальна корисність зростає, коли гранична корисність:

- а) зменшується; б) збільшується;
 в) є величина від'ємна; г) у будь-якому випадку.

4. Крива «доход-споживання»:

- а) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані зі зміною ціни одного з благ;
 б) показує співвідношення між доходом споживача і кількістю товару, що купується, за інших рівних умов;
 в) сполучає всі точки рівноваги споживача, пов'язані з різними рівнями доходу;
 г) вірні відповіді б) і в).

5. Що може викликати падіння попиту на товар X:

- а) зменшення доходів споживача;
 б) підвищення цін на товари – субститути товару X;

- в) очікування зростання цін на товар X;
- г) спад пропозиції товару X.

6. Якщо скорочення ціни на товар, на один відсоток призводить до збільшення обсягу попиту на нього на два відсотки, тоді цей попит:

- а) нееластичний;
- б) еластичний;
- в) одиночної еластичності;
- г) абсолютно нееластичний.

7. Ізокванта має:

- а) від'ємний нахил;
- б) випуклість щодо початку координат;
- в) правильні а) і б);
- г) не має вказаних властивостей.

8. Середні змінні витрати – це різниця між:

- а) середніми сукупними та граничними витратами;
- б) змінними та середніми витратами;
- в) середніми постійними та граничними витратами;
- г) середніми сукупними та середніми постійними витратами.

9. Якщо ціна за одиницю товару X дорівнює 27грн., а індивідуальний попит споживача А = 35од., споживача Б = 24од., споживача В = 33од., то ринковий попит на цей товар дорівнює:

- а) 119од.;
- б) 1539од.;
- в) 30,7од.;
- г) 92од.

10. Два робітника виробляють по 12 од. продукції кожний. Граничний продукт третього робітника дорівнює 15 од. Визначить середній продукт праці трьох робітників:

- а) 13 од.;
- б) 15 од.;
- в) 9 од.;
- г) 5 од.

11. Задача.

На ринку певного товару функція попиту описується рівнянням: $Q_d = 100 - 2P$,
функція пропозиції $Q_s = -50 + 3P$,
де Q_d і Q_s відповідно, обсяг попиту та обсяг пропозиції, тис. т за рік.

1. Визначте рівноважну ціну та рівноважний обсяг продажу.
2. Якщо ціна товару складатиме 20 грн., що утвориться на ринку надлишок чи дефіцит? У якому розмірі?
3. Якщо ціна товару складатиме 40 грн., що утвориться на ринку надлишок чи дефіцит? У якому розмірі?

ВАРІАНТ № 30.

1. Бюджетне обмеження та можливості споживача.

2. Серед наступних тверджень одне є несправедливим. Вкажіть на нього:

- а) кожна точка на кривій байдужості означає комбінацію двох товарів;
- б) усі точки на кривій байдужості означають однаковий рівень задоволення потреб;
- в) усі точки бюджетної лінії означають однаковий рівень грошового доходу;

г) усі точки кривої байдужості означають однаковий рівень грошового доходу.

3. Кардиналістська модель поведінки споживача:

- а) не потребує кількісного визначення величини корисності;
- б) не потребує порівняння корисності різних благ;
- в) не вимагає незалежності корисностей різних благ однієї від іншої;
- г) передбачає можливість визначення кількісної величини корисності.

4. Крива індивідуального попиту:

- а) відображає зміну рівня корисності споживача;
- б) в кожній точці представляє оптимум споживача для певного рівня корисності;
- в) відображає зменшення граничної норми заміни благ в міру зниження ціни одного з них;
- г) всі відповіді вірні.

5. Переміщення точки ринкової кон'юнктури вздовж кривої попиту може бути викликано:

- а) зміною доходів споживача;
- б) зміною переваг та смаків споживачів;
- в) зміною цін на товари, які взаємопов'язані з даним при споживанні;
- г) усі відповіді невірні.

6. Одиначну еластичність попиту характеризує коефіцієнт цінової еластичності:

- а) $0 < E_D^P < 1$
- б) $1 < E_D^P < \infty$;
- в) $E_D^P = 0$;
- г) правильна відповідь не наведена.

7. Виробнича функція показує:

- а) які витрати необхідно понести для виробництва певного обсягу продукції;
- б) найбільш вигідний для фірми випуск при заданих цінах на ресурси;
- в) максимальну кількість продукту, яку можна отримати при використанні різних співвідношень ресурсів;
- г) мінімальну кількість продукції, яку можна отримати, використовуючи дане співвідношення ресурсів.

8. У точці мінімальних середніх витрат граничні витрати повинні бути:

- а) більші, ніж середні витрати;
- б) менші, ніж середні витрати;
- в) дорівнювати середнім витратам;
- г) мінімальними.

9. Функція попиту має вигляд: $Q_d = -14 + 3P$, а функція пропозиції $Q_s = 10 - P$. Рівноважна ціна дорівнює:

- а) 5 грн.;
- б) 6 грн.;
- в) 7 грн.;
- г) 8 грн.

10. Постійні витрати фірми = 80 грн. Середні змінні витрати = 14,5 грн. за обсягу виробництва 30 од., та 14 грн. за обсягу виробництва 35 од. Граничні витрати складають:

- а) 28,5 грн.;
- б) 11 грн.;
- в) 108,5 грн.;
- г) 21,7 грн.

11. Задача.

За поданими даними розрахуйте граничний продукт використання змінного ресурсу. Коли починає діяти закон спадної віддачі?

Вкладення змінного ресурсу	Загальний обсяг виробництва	Граничний продукт змінного ресурсу
0	0	
1	10	
2	25	
3	37	
4	47	
5	55	
6	60	

СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ПРИСКОРЕНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ з «МАКРОЕКОНОМІКИ» та «МІКРОЕКОНОМІКИ»

Відповідно до умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу передбачається оцінювання успішності студентів з дисципліни в балах. Вивчення дисциплін «Макроекономіка» та «Мікроекономіка» завершується складанням заліку (ПМК).

Поточний модульний контроль (ПМК) є найважливішим методом контролю та оцінки знань студентів з дисциплін. Умовою допуску до ПМК є виконання контрольних робіт з дисциплін.

Завданням ПМК є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

ПМК проводиться у формі усного опитування, до якого виносяться вузлові питання і завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати окремі знання.

Перелік питань, що охоплюють зміст програм дисциплін, критерії оцінювання контрольних робіт та усних відповідей визначаються кафедрою, включаються до робочої програми дисципліни і доводяться до студентів.

Результати усних відповідей на теоретичні питання оцінюються в діапазоні від 0 до 40 балів включно.

Рівню 40-32 балів відповідає виявлення всебічного системного і глибокого знання програмного матеріалу; засвоєння основної та додаткової літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами, передбаченими програмою дисципліни; уміння використовувати їх для розв'язання як типових, так і нетипових практичних ситуацій; виявлення творчих здібностей у розумінні, викладі і використанні навчально-програмного матеріалу.

31-25 балів ставиться, якщо студент повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій.

25-20 балів ставиться у випадках, коли студент засвоїв в основному матеріал лекційного курсу, дає неповну відповідь на поставлене теоретичне запитання, допустився грубих помилок при розв'язанні практичних ситуаційних завдань.

Загальна підсумкова оцінка з кожної дисципліни складається з суми балів, отриманих за виконання контрольних робіт (за умови, що студент набрав 40 балів і вище) та за усні відповіді на теоретичні питання (за умови, що студент набрав 20 балів і вище).

До залікової екзаменаційної відомості заносяться сумарні результати в балах (загальна підсумкова оцінка). Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою в діапазоні від 0 до 100 балів (включно).

Таблиця – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З «МАКРОЕКОНОМІКИ»

Методичне забезпечення

1. Савицька Н.Л. Інформаційно-методична збірка для самостійного вивчення курсу «Макроекономіка»: Навч.-метод. посіб. – Харків: ДОД ХДУХТ, 2004. – 142с.
2. Савицька Н.Л., Сокол Н.А. Макроекономіка: збірник задач – Харків: ДОД ХДУХТ, 2006. – 44 с.
3. Ушакова Н.Г. та ін. Макроекономіка: Навчально-методичний посібник / Н.Г. Ушакова, Н.М. Федоренко, Н.А. Чвала / Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі.– Харків: ХДУХТ, 2005.– 168с.: іл.; табл. Бібл.: 32 назви.
4. Ушакова Н.Г., Чвала Н.А., Федоренко Н.М. Економічна теорія: Навчально-методичний посібник. – Х.: ХДУХТ, 2012. – 174 с.
5. Федоренко Н.М. Макроекономіка: плани семінарських та практичних занять – Харків: ДОД ХДУХТ, 2006. – 44 с.
6. Федоренко Н.М., Чвала Н.А. Макроекономіка: Тестовий тренінг. – Х.: ХДУХТ, 2007. – 59 с.

Базова

1. Базилевич В.Д. та ін. Макроекономіка: Підручник / В.Д.Базилевич, К.С.Базилевич, Л.О.Баластрик / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2004.– 851 с.
2. Базилінська О.Я. Макроекономіка: Навч. посіб.: РМОіНУ. – К.: ЦУЛ, 2009, - 442 с.
3. Білецька Л.В. Економічна теорія (Політекономія, Мікроекономіка, Макроекономіка): Навч. посіб.: РМОіНУ / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич – К.: ЦУЛ, 2009, - 688 с.
5. Економічна теорія: навч.-метод. посіб. / Н.М. Салатюк, О.М. Соломка, Т.В. Швед та ін. – К.: НУХТ, 2011. – 143 с.
6. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник у 2 ч. /С.Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна та інші; за заг. ред. С.Будаговської. Ч.1: Мікроекономіка. – К.: Основи, 2005. – 7-210 с.
7. Панчишин С. Макроекономіка: Навч. посібник. – 2-е вид., стереотипне.– К.: Либідь, 2002.– 616 с.

Допоміжна

1. Базелер У., Сабов З., Хайнрих Й., Кох В. Основы экономической теории: принципы, проблемы, политика. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 800 с.
2. Бревнов А.А. Основы экономической теории: Учеб. пособ. / Х.: Одиссей, 2006. – 511 с.

3. Лукасян Г.М. Экономическая теория: ключевые вопросы: Уч. пособ. / Под ред. А.И. Добрынина. – 3-е изд., доп. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 199 с.
4. Дзюбик С.Д. Основи економічної теорії: Навч. посіб./ С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – К.: Знання, 2006. – 481 с.
5. Економічна теорія: Підручник /За ред. В. М. Тарасевича. – К.: ЦНЛ, 2006. – 784 с.
6. Кулішов В.В. Основи економічної теорії: Підручник.– 3 вид., випр. і доп. – Львів:Магнолія 2006, 2007.– 516 с.
8. Курс экономики: Учебник. – 3-е изд., доп. / Под ред. Б.А.Райзберга. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 716 с.
9. Кучерявенко І.А. Макроекономіка: Практикум: Нав. посіб. – К.: Вікар, 2003. – 239 с.
10. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: проблемы и политика. В 2т.: Пер. с англ. 11-го изд. Т.1. М.: Республика, 1992. – 399 с.
11. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: проблемы и политика. В 2т.: Пер. с англ. 11-го изд. Т.2. М.: Республика, 1992. – 400 с.
12. Манків Грегорі Н. Макроекономіка: Пер. з англ. /Наук. ред. пер. С. Панчишина. – К.: Основи, 2000. – 588с.
13. Основи економічної теорії: Навч. посіб. РМОіНУ для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. П.В.Круша, В.І.Депутат, С.О. Тульчинський – К.: Каравела, 2008. – 448 с.
14. Панчишин С. Макроекономіка: Тести і задачі. – К.: Либідь, 2002. – 216 с.
15. Пухтаєвич Г.О. Макроекономічний аналіз: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2000. – 208с.
16. Селищев А.С. Макроэкономика: базовый курс. СПб: «Питер», 2000. – 448с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З «МІКРОЕКОНОМІКИ»

Методичне забезпечення

1. Носова О. В. Мікроекономіка: навч. посібн. [О. В. Носова та інш.] – Х.: ДОД ХДУХТ, 2010. – 200с.
2. Савицька Н. Л. Мікроекономіка: збірник задач. / Н. Л. Савицька, Н. В. Радевіч, О. П. Карел. – Х. : ДОД ХДУХТ, 2010. – 82 с.
3. Савицька Н. Л. Мікроекономіка: Збірник індивідуальних навчально-дослідних завдань за змістовим модулем 1 «Базові поняття мікроекономіки та основи поведінки споживача». / Н. Л. Савицька, Н.В. Радевіч, О.П. Карел. – Х. : ДОД ХДУХТ, 2010. – 150 с.
4. Савицька Н. Л. Мікроекономіка: збірник індивідуальних навчально-дослідних завдань за змістовим модулем 2 «Мікроекономічна теорія фірми та суспільного добробуту». / Н. Л. Савицька, Н.В. Радевіч, О.П. Карел. – Х. : ДОД ХДУХТ, 2010. – 159 с.
5. Савицька Н. Л. Мікроекономіка: Тестовий тренінг. / Н. Л. Савицька, Н. А. Сокол, Н.В. Радевіч. – Х.: ДОД ХДУХТ, 2010. – 101 с.
6. Савицька Н. Л. Мікроекономіка: Методичні вказівки до написання курсової роботи. / Н. Л. Савицька, О.П. Карел, Н. А. Сокол, О. В. Нікітіна. – Х.: ХДУХТ, 2012. – 70 с.

Базова

1. Базилінська О.Я. Мікроекономіка: Навч. посіб.: РМОІНУ/ О.Я. Базилінська, О.В. Мініна; За ред. О.Я. Базилінської. – К.: ЦУЛ, 2009. – 352 с.
2. Нуреев Р. М. Курс мікроекономіки: Учебник для вузов. / Р. М. Нуреев – М. : НОРМА– ИНФРА–М, 2000. – 572 с.
3. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 679 с.
4. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник у 2 ч. [С. Будаговська, та інш.] / За заг. ред. С. Будаговської. – К. : Основи, 2010. – Ч.1: Мікроекономіка. – С. 7–210.
5. Мікроекономіка : Підручник / [А.П. Наливайко, Л.А. Азьмук, П.Г. Банщиків та ін.] ; за наук. ред. А.П. Наливайка. – К.: КНЕУ, 2011. – 446 с.

Допоміжна

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Підручник У 2 кн. /За ред. С.М. Панчишина, П.І. Островерха Кн. 2: Мікроекономіка. – К.: Знання, 2010. – 437 с.
2. Кулішов В.В. Мікроекономіка: Основи теорії і практикум: Навчальний посібник. 2-ге видання, стереотипне. - Львів: «Магнолія плюс», 2006.- 332 с.
3. Слухай С.В. Довідник базових термінів та понять з мікроекономіки. / С. В.Слухай – Київ : Лібра, 1998. – 256 с.

4. Шерер Ф. Структура отраслевых рынков: Пер.с англ. / Ф. Шерер, Д. Росс – М. : ИНФРА– М, 1997. – 698 с.
5. Гальперин В.М. Микроэкономика (в 2 т.) / В.М. Гальперин, С.М. Игнатъев, В.И. Моргунов – СПб. : Экономическая школа, 2002. Т. 1. – 349с.
6. Гальперин В.М. Микроэкономика (в 2 т.) / В.М. Гальперин, С.М. Игнатъев, В.И. Моргунов – СПб. : Экономическая школа, 2002. Т. 2. – 503 с.
7. Вехи экономической мысли (в 4 т.) / под ред. В.М. Гальперина. – СПб. : Экономическая школа.
 - Т. 1. Теория потребительского поведения и спроса. – СПб. : Экономическая школа, 2000. – 380 с.
 - Т. 2. Теория фирмы – СПб. : Экономическая школа, 2000. – 534 с.
 - Т. 3. Рынки факторов производства – СПб. : Экономическая школа, 2000. – 489 с.
8. Савицька Н.Л. Мікроекономіка: Навч. посібн. / Н. Л. Савицька. – Харків : ХДУХТ, 2003. – 144с.
9. Сотников В.И. Микроэкономика в структурно-логических схемах: Учебн. Пособие. / В.И. Сотников, Ю.В Сотникова. – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2004. – 252 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної Служби статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Case Україна. Періодичні видання, економічний огляд. – Режим доступу: <case-ukraine.com.ua>.
3. Головний економічний журнал України. – Режим доступу: <economist.net.ua>.
4. Європейський вибір України. – Режим доступу: <www.minyust.gov.ua>.
5. Сайт журналу «Вопросы экономики» – Режим доступу: <www.voprosco.ru>.
6. Сайт журналу «Вопросы политической экономии» – Режим доступу: <vopoliteco.ucoz.com>.
7. Сайт журналу «Бізнес Інформ» – Режим доступу: < www.business-inform.net>.
8. Сайт журналу «Проблеми економіки» – Режим доступу: <www.problecon.com>.
9. Сайт журналу «Економіка розвитку» – Режим доступу: <www.ed.ksue.edu.ua>.
10. Сайт журналу «Економічна теорія» – Режим доступу: <<http://www.etet.org.ua>>.
11. Сайт журналу «Теоретическая экономика» – Режим доступу: <theoreticaleconomy.info>.
12. Сайт журналу «Горизонты экономики» – Режим доступу: <<http://www.economizdat.ru/zhurnal>>.
13. Сайт журналу «Альтернативы» – Режим доступу: <www.alternativy.ru>.
14. Сайт журналу «Актуальні проблеми економіки» – Режим доступу: < eco-science.net>.

15. Офіційні видання Верховної Ради України. – Режим доступу: <obcom.net.ua>.
16. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського – Режим доступу: <www.nbuv.gov.ua>.
17. Офіційний сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка. – Режим доступу: <korolenko.kharkov.com>.
18. Офіційний сайт Національної парламентської бібліотеки України – Режим доступу: <nplu.org >.
19. Офіційний сайт Львівської наукової бібліотеки ім. Василя Стефаника НАН України – Режим доступу: < www.lsl.lviv.ua>.
20. Офіційний сайт Одеської державної наукової бібліотеки ім. М. Горького – Режим доступу: < odnb.odessa.ua>.